

16-17

20278
16-17

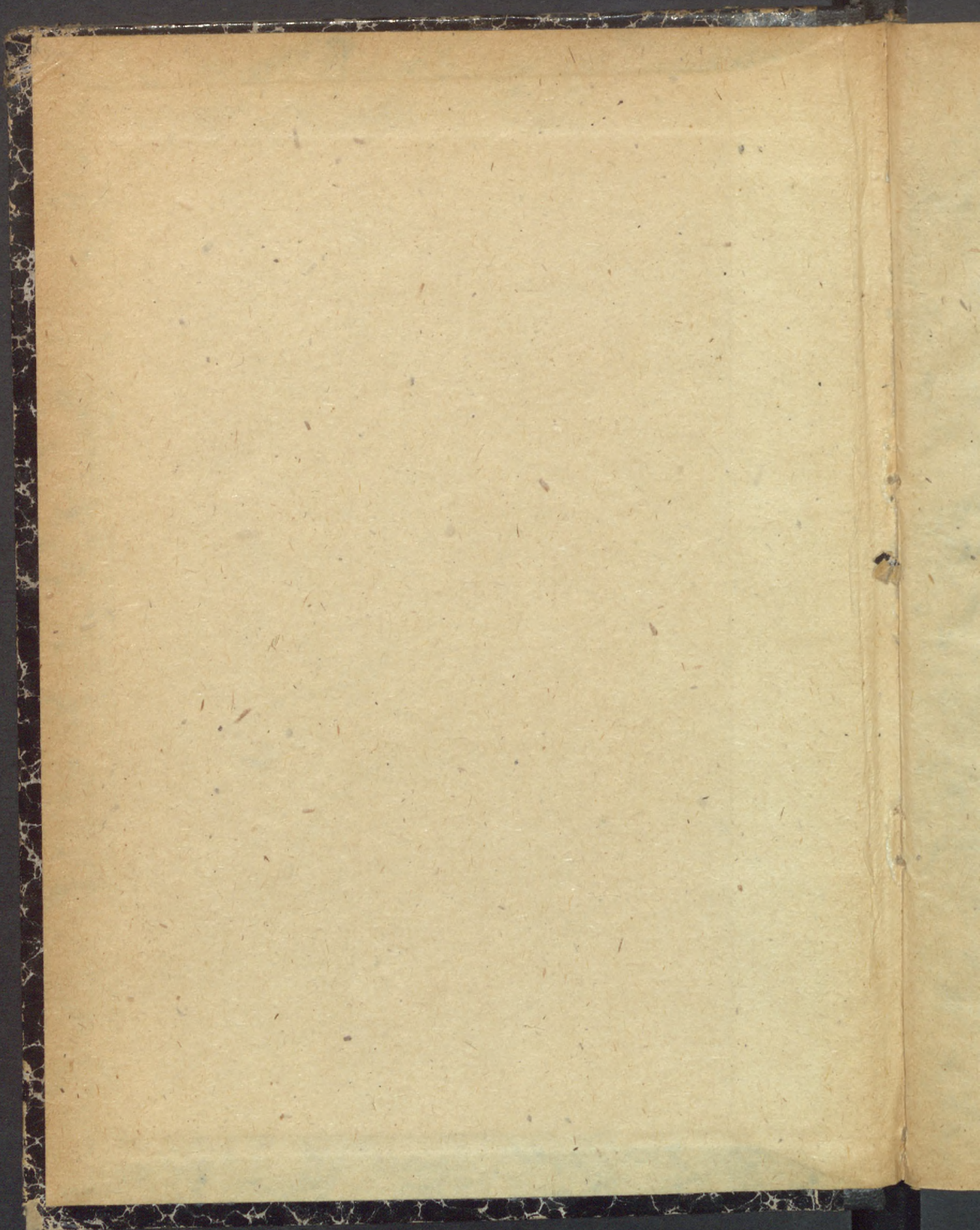
SZTÁLIN

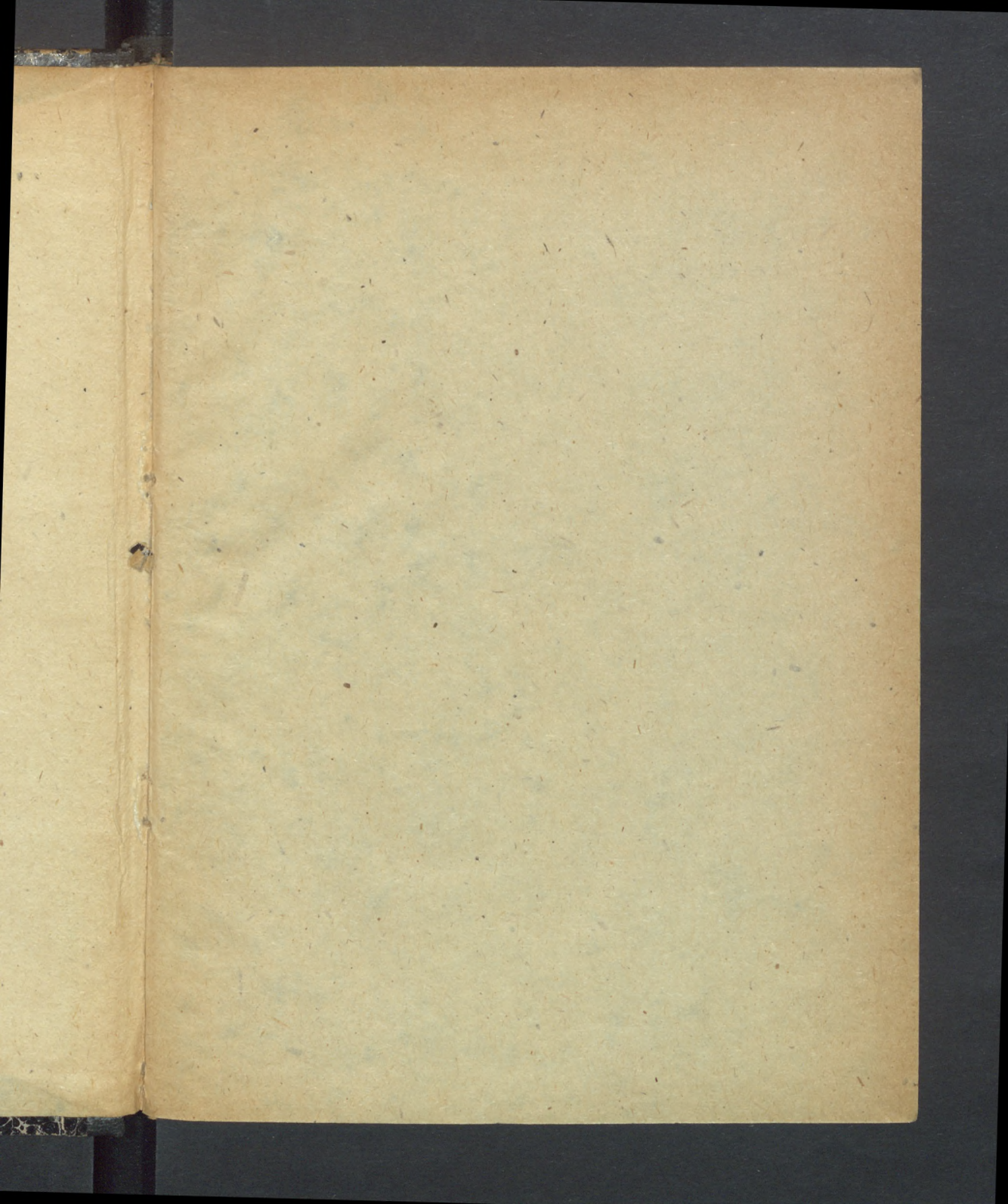
A LENINIZMUS ALAPJAI

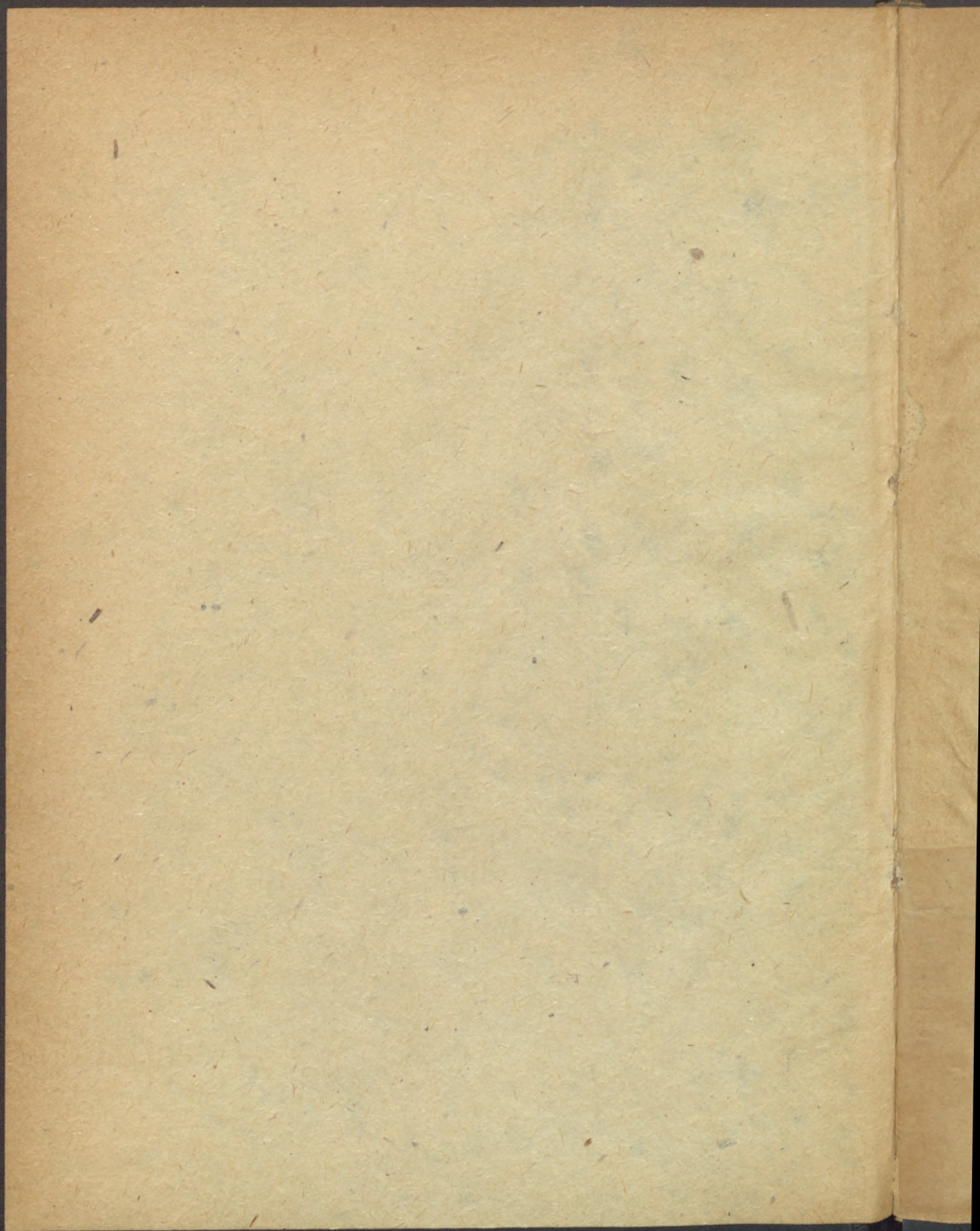

SZIKRA KIADÁS

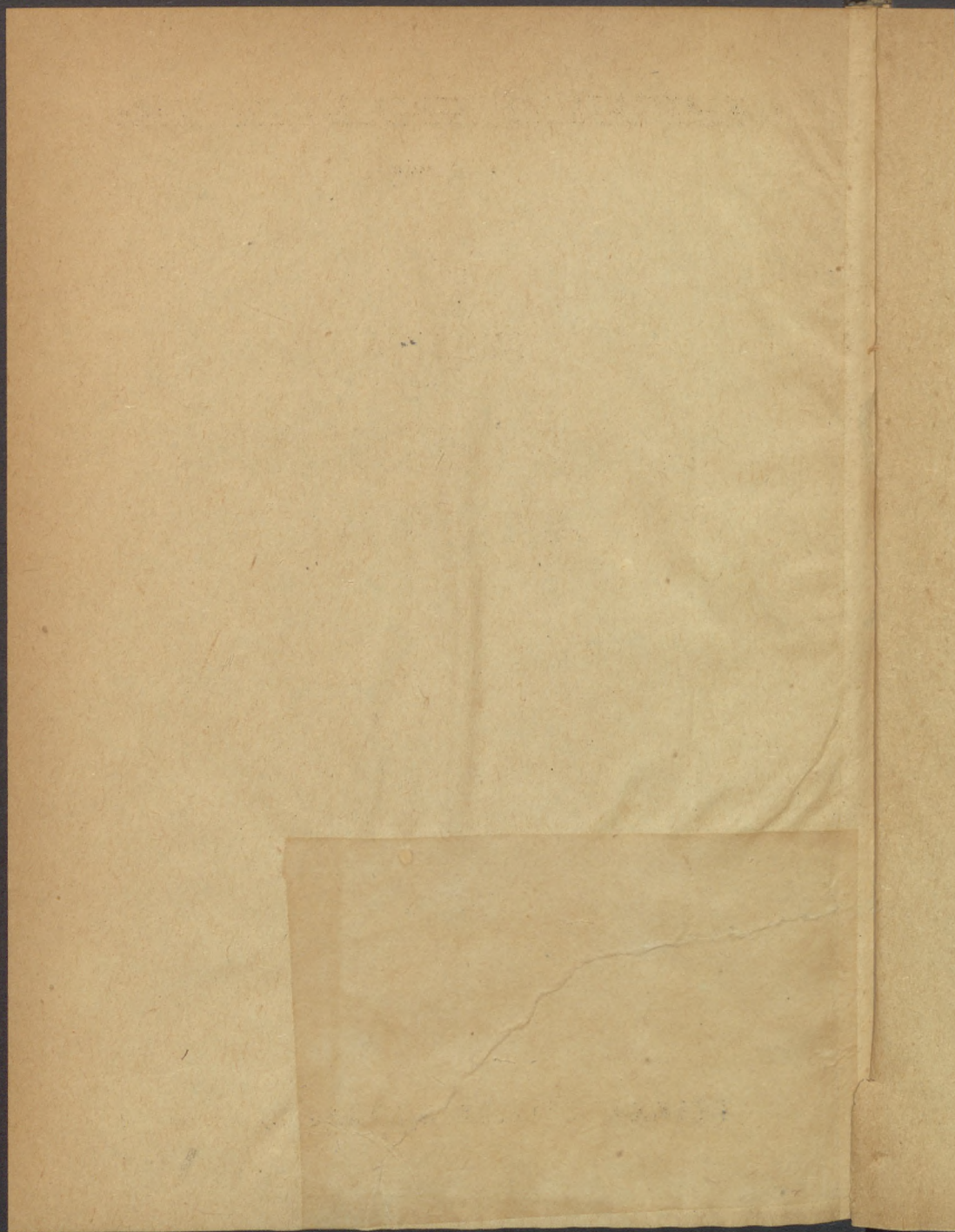
A MARXIZMUS-LENINIZMUS KIS KÖNYVTÁRA

A MARXIZMUS-LENINIZMUS KIS KÖNYVTÁRA

16—17. szám

SZTÁLIN
A LENINIZMUS
ALAPJAI

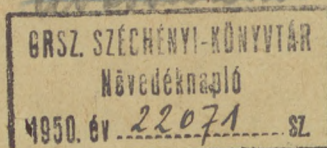
SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1948

AZ OROSZ EREDETI CÍME
ОСНОВЫ ЛЕНИНИЗМА

A fordítást — az orosz eredetivel
való összehasonlítás alapján tett
egyed. javításokkal — Sztálin „A
leninizmus kérdése” c. könyve ma-
gyar kiadásából (Szikra, Budapest
1945. 9—92. old.) vettük át.

20.278/16-17
K 6. pld.

Felelős kiadó: Seress Géza.
Kiadó: Nyomda E. T. Budapest, V., Bajcsy-Zsilinszky-út 76. sz.
Igazgató: Agárdi Károly

A LENINIZMUS ALAPJAI

A Szverdlov-egyetemen 1924 április elején tartott előadások

Az új lenini csapatnak ajánlom

J. SZTÁLIN

A leninizmus alapjai — nagy téma. Kimerítéséhez egész könyv, mi több: a könyvek egész sora kellene. Magától értetődő tehát, hogy előadásaim nem adhatják a leninizmus kimerítő kifejtését, hanem, a legjobb esetben is, csak a leninizmus alapjainak tömör kivonatát. Mindazonáltal hasznosnak vélem ennek a kivonatnak ismertetését, azért, hogy bizonyos alapvető kiindulópontokat nyujsak, melyek a leninizmus sikeres tanulmányozásához szükségesek.

A leninizmus alapjait kifejteni — ez még nem jelenti azt, hogy a lenini világszemlélet alapjait fejtjük ki. Lenin világszemlélete és a leninizmus alapjai — terjedelemlre nézve nem egy és ugyanaz. Lenin marxista és világszemléletének alapja természetesen a marxizmus. Ebből azonban egyáltalán nem következik, hogy a leninizmus kifejtését a marxizmus alapjainak ismertetésével kell kezdenünk. A leninizmust kifejteni — ez azt jelenti, hogy azt fejtjük ki, ami Lenin munkáiban különleges és új, amit Lenin a marxizmus általános kincstárához hozzáadott és ami természetesen az ő nevéhez fűződik. Előadásaimban csakis ebben az értelemben fogok a leninizmus alapjairól beszélni.

Mi hát a leninizmus?

Egyesek azt mondják, hogy a leninizmus a marxizmus alkalmazása az oroszországi helyzet sajátos viszonyaira. Ebben a meghatározásban van némi igazság, de ez korántsem meríti ki az egész igazságot. Lenin tényleg alkalmazta, mégpedig mesterien alkalmazta a marxizmust az oroszországi valóságra. De ha a leninizmus csupán a marxizmus

alkalmazása volna Oroszország sajátos viszonyaira, akkor a leninizmus merőben nemzeti és csak nemzeti, merőben orosz és csakis orosz jelenség volna. Márpedig tudjuk, hogy a leninizmus nem csupán orosz, hanem nemzetközi jelenség, amely az egész nemzetközi fejlődésben gyökeredzik. Ezért úgy vélem, hogy ez a meghatározás egyoldalú.

Mások azt mondják, hogy a leninizmus azoknak a forradalmi elemeknek az újjászületése, melyek a 19. század negyvenes éveinek marxizmusát jellemzik, eltérően a rákövetkező esztendőik marxizmusától, amikor a marxizmus állítólag mérsékeltté, nem-forradalmivá vált. Ha eltekintünk Marx tanításának ettől az ostoba és sekélyes széttagolásától, mely a marxizmust két részre, forradalmi és mérsékelt részre osztja, akkor el kell ismernünk, hogy még ebben a teljesen elégtelen és semmiképpen ki nem elégítő meghatározásban is van némi igazság. És ez az igazság az, hogy Lenin valóban új életre keltette a marxizmus forradalmi tartalmát, melyet a II. Internacionálé opportunistái befalaztak volt. De ez az igazságnak csak egy része. Az egész igazság a leninizmusra vonatkozólag az, hogy a leninizmus a marxizmust nem csupán új életre keltette, hanem egy lépéssel előbbre is ment: továbbfejlesztette a marxizmust a kapitalizmusnak és a proletariátus osztályharcának új feltevélei között.

Végeredményben mi hát a leninizmus?

A leninizmus az imperializmus és a proletárforradalom korszakának marxizmusa. Pontosabban: a leninizmus a proletárforradalom elmélete és taktikája általában, a proletárdiktatúra elmélete és taktikája különösen. Marx és Engels a forradalomelőtti (úgy értjük, hogy a proletárforradalom előtti) korszakban működtek, amikor még nem volt fejlett imperializmus, a proletároknak forradalomra való előkészítése korszakában, abban a korszakban, mikor a proletárforradalom nem volt egyenesen gyakorlatilag elkerülhetetlen. Viszont Lenin, Marx és Engels tanítványa, a kifejlett imperializmus korszakában működött, a proletárforradalom kibontakozásának korszakában, mikor a proletárforradalom már győzött egy országban, a burzsoá-demokráciát szétverte,

és megnyitotta a proletár-demokrácia korát, a szovjetek korszakát.

Ezért továbbfejlesztése a leninizmus a marxizmusnak.

Szokás a leninizmus rendkívül harcias és rendkívül forradalmi jellegét kiemelni. Ez nagyon helyes is. De a leninizmusnak ezt a sajátosságát két ok magyarázza meg: az első, hogy a leninizmus a proletárforradalomból származott s ennek bélyegét szükségszerűen magán viseli; a második, hogy a II. Internacionále opportunizmusával vívott harcban nőtt és erősödött meg, ez a harc pedig a kapitalizmus elleni sikeres küzdelem szükséges előfeltétele volt és maradt. Nem szabad elfelejteni, hogy egyfelől Marx és Engels, másfelől Lenin között egész korszak telt el, melyben a II. Internacionále opportunizmusa osztatlanul uralkodott, úgyhogy a leninizmus egyik legfontosabb feladata szükségképpen az opportunizmus elleni kíméletlen harc volt.

I.

A LENINIZMUS TÖRTÉNELMI GYÖKEREI

A leninizmus az imperializmus körülményei között nőtt és alakult ki, amikor a kapitalizmus ellentmondásai a végsőkig kiéleződtek, amikor a proletárforradalom a közvetlen gyakorlat kérdésévé vált, amikor lezárult a régi korszak, melyben a munkásosztály a forradalomra készülődött s a kapitalizmus közvetlen ostromának új korszakába nőtt át.

Lenin az imperializmust „halódó kapitalizmusnak” nevezte. Miért? Mert az imperializmus a kapitalizmus ellentmondásait a legvégső fokig, a legszélső határokig élezi ki, amelyeken túl a forradalom kezdődik. Ez ellentmondások közül hármat kell a legfontosabbnak tekintenünk.

Az első ellentmondás: a munka és tőke közti ellentmondás. Az imperializmus az ipari országokban a monopolista trösztök és szindikátusok, a bankok és a finánc-

oligarchia mindenhatósága. E mindenhatóság ellen vívott harcban a munkásosztály szokásos módszerei — a szakszervezetek és szövetkezetek, parlamenti pártok és parlamenti harc — teljességgel elégteleneknek bizonyultak. Vagy add meg magad kényre-kedvre a tőkének, tengődj a régi módon és süllyedj mind lejjebb, vagy nyulj új fegyver után — így teszi fel a kérdést az imperializmus a proletariátus milliós tömegei előtt. Az imperializmus a munkásosztályt a forradalomhoz juttatja el.

A második ellentmondás: ez a különböző pénzcsoporthoz és imperialista hatalmak közti ellentmondás a nyersanyagforrásokért, idegen területekért folytatott harcukban. Az imperializmus: tőke kivétel a nyersanyagok forrásaihoz, eszeveszett harc ezeknek a forrásoknak monopóliumos birtoklásáért, harc a már felosztott világ újrafelosztásáért, harc, amit az új pénzcsoporthoz és hatalmak, melyek „helyet keresnek a nap alatt“, különös elvadultsággal folytatnak a zsákmányukhoz görcsösen ragaszkodó régi csoportok és hatalmak ellen. Ez az ádáz harc a kapitalisták különböző csoportjai között figyelemreméltó abban a tekintetben, hogy elkerülhetetlen elemként magában foglalja az imperialista háborúkat, a háborúkat idegen területek meghódításáért. Ez a körülmény viszont abban a tekintetben figyelemreméltó, hogy kölcsönösen gyengíti az imperialistákat, gyengíti a kapitalizmus pozícióit általában, közelebb hozza a proletárforradalom pillanatát és a forradalmat gyakorlati szükségessé teszi.

A harmadik ellentmondás: a maroknyi uralkodó „civilizált“ nemzet és a világ százmilliókra rúgó gyarmati és függő helyzetben lévő népei közti ellentmondás. Az imperializmus rendkívül nagy területű gyarmatok és függő viszonylatban lévő országok száz- és százmilliónyi népességének legarcátlanabb kizsákmányolása és legembertelenebb elnyomása. Extraprofit kisajtolása — ez a kizsákmányolás és elnyomás célja. De, miközben az imperializmus ezeket az országokat kizsákmányolja, kénytelen ott vasutakat, gyárakat és üzemeket, ipari és kereskedelmi központokat építeni. Ennek a „politikának“ elkerülhetetlen következményei: a

proletariátus osztályának megjelenése, helyi értelmiség keletkezése, a nemzeti öntudat fölébredése, a szabadságmozgalom megerősödése. A forradalmi mozgalom megerősödése kivétel nélkül minden gyarmati és függő helyzetben lévő országban nyilvánvalóan tanuskodik erről. Ez a körülmény fontos a proletariátusra nézve abban a tekintetben, hogy gyökerében ássa alá a kapitalizmus hadállásait, a gyarmatokat és a függő helyzetben lévő országokat az imperializmus tartalékaiból a proletárforradalom tartalékaivá változtatja.

Ezek általában az imperializmus fő ellentétei, melyek a régi „virágzó” kapitalizmust halódó kapitalizmussá tették.

A tíz év előtt kitört imperialista háború jelentősége, többek között, abban áll, hogy mindézeket az ellentéteket egy csomóba gyűjtötte és a mérleg serpenyőjébe vetette, meggyorsítva és megkönnyítve a proletariátus forradalmi csatáit.

Más szóval: az imperializmus nemcsak oda vezetett, hogy a forradalom gyakorlatilag elkerülhetetlenné vált, hanem elvezetett oda is, hogy kedvezők lettek az előfeltételek a kapitalizmus fellegvárának közvetlen megrohamozására.

Ilyen nemzetközi körülmények szülték a leninizmust.

Mindez igen jó — mondják majd —, de mi köze mindehhez Oroszországnak, mely nem volt és nem is lehetett az imperializmus klasszikus földje? Mi köze mindennek Leninhez, aki mindenekelőtt Oroszországban és Oroszországnak dolgozott? Miért éppen Oroszország lett a leninizmus fészke, a proletárforradalom elméletének és taktikájának szülőhazájává?

Azért, mert Oroszország csomópontja volt az imperializmus mindezen ellentmondásainak.

Azért, mert Oroszország minden más országnál inkább méhében hordta a forradalmat és ennek következtében egyes egyedül Oroszország volt képes arra, hogy ezeket az ellentmondásokat forradalmi úton oldja meg.

Kezdjük azzal, hogy a cári Oroszország gócpontja volt mindenféle és fajta elnyomásnak — a kapitalista, a gyar-

matl, a katonai elnyomásnak —, mégpedig a legembertele-
nebb és legbarbárabb formában. Ki ne tudná, hogy a tőke
mindenhatósága Oroszországban összeolvadt a cárizmus
zsarnokságával, az orosz nacionalizmus agresszivitása a cá-
rizmus hóhérvadásával a nem-orosz népekkel szemben, és
hatalmas — török, perzsa, kínai — területek kizsákmányo-
lása együttjárt azzal, hogy a cárizmus elrabolta e terüle-
teket, rabló háborúkat viselt értük? Igaza volt Leninnek,
mikor azt mondta, hogy a cárizmus „militarista-feudális
imperializmus”. A cárizmus az imperializmus legrosszabb
vonásainak hatványozott összpontosítása volt.

Továbbá: a cári Oroszország a nyugati imperializmus-
nak nemcsak abban az értelemben volt hatalmas tartaléka,
hogy szabad utat nyitott a külföldi tőkének, mely az orosz
népgazdaság oly döntő ágait tartotta kezében, mint a fűtő-
anyag-, a vas- és fémipar, hanem abban az értelemben is,
hogy a katonák millióit szállíthatta a nyugati imperialis-
táknak. Emlékezzünk a 12 milliós orosz hadseregére, mely
az angol és francia tőke hallatlan profitjának biztosításáért
az imperialista frontokon vérét hullatta.

De menjünk tovább: a cárizmus nemcsak házőrző ebe
volt az imperializmusnak Európa keletén, hanem ügynök-
sége is a nyugati imperializmusnak, hogy a lakosságból ki-
préselje a százmilliók kamatokat a kölcsönökért, melyeket
Párizs és London, Berlin és Brüsszel folyósítottak.

És végezetül: Törökország, Perzsia, Kína stb. felosztá-
sában a cárizmus a nyugati imperializmus leghűségesebb
szövetségese volt. Ki ne tudná, hogy az imperialista háborút
a cárizmus az antant imperialistáival szövetségben viselte,
hogy Oroszország ennek a háborúnak lényeges eleme volt?

Ezért fonódtak össze a cárizmus és a nyugati imperia-
lizmus érdekei s ezért lettek végül az imperialista érdekek
egységes gombolyagává. Megbékélhetett-e a nyugati impe-
rializmus azzal, hogy elveszítsa egy olyan hatalmas tám-
pontját keleten, az erőnek és az anyagi eszközöknek olyan
gazdag tartalékát, mint amilyen a régi, cári burzsoá Orosz-
ország volt; hogy össze ne szedje minden erejét az orosz
forradalommal való élethalál harcra, a cárizmus megvédé-
sére és fenntartására? Persze, hogy nem tehet!

Ebből azonban az következik, hogy aki a cárizmust akarta ütni, annak okvetlen az imperializmusra kellett szüntetania, aki a cárizmus ellen kelt fel, az kénytelen volt az imperializmus ellen is felkelni, mert aki a cárizmust megdöntötte, annak meg kellett döntenie az imperializmust is, ha tényleg azt akarta, hogy a cárizmust ne csak szétzúzza, hanem teljesen el is pusztítsa. A cárizmus elleni forradalom ilyen módon közel került az imperializmus elleni forradalomhoz, a proletárforradalomhoz, át kellett nőnie abba.

Ugyanakkor Oroszországban rendkívül hatalmas népforradalom támadt, melynek élén a világ legforradalmibb proletariátusa állott, amelynek olyan komoly szövetségese volt, mint Oroszország forradalmi parasztsága. Kell-e bizonyítani, hogy egy ilyen forradalom nem állhatott meg a félúton, hogy siker esetén tovább kellett mennie, ki kellett bontania a felkelés zászlaját az imperializmus ellen?

Emiatt vált Oroszország szükségképpen csomópontjává az imperializmus ellentmondásainak, nemcsak abban az értelemben, hogy ezek az ellentmondások, különösen szörnyű és különösen elviselhetetlen jellegüknél fogva, éppen Oroszországban fakadtak fel a legkönnyebben és nemcsak azért, mert Oroszország a nyugati imperializmus nagyfontosságú támasza volt, mely a nyugati finánciókét kelet gyarmataival kötötte össze, hanem azért is, mert csak Oroszországban volt meg az a reális erő, mely képes volt az imperializmus ellentmondásait forradalmi úton megoldani.

De ebből az következik, hogy a forradalom Oroszországban csakis proletárforradalom lehetett, hogy kifejlődésének első napjától kezdve feltétlenül nemzetközi jelleget kellett öltetnie, s hogy ilyenformán okvetlenül alapjaiban kellett megrendítenie a világimperializmust.

Ha így álltak a dolgok, szorítkozhattak-e munkájukban az orosz kommunisták az orosz forradalom szűk nemzeti kereteire? Természetes, hogy nem! Ellenkezőleg. Az egész helyzet, mind a belső (a mély, forradalmi válság), mind a

külső (a háború), arra sarkalta őket, hogy munkájukkal ezeket a kereteket túlhaladják, a harcot átvigyék a nemzetközi szintésre, az imperializmus fekélyeit feltárják, a kapitalizmus összeomlásának elkerülhetetlenségét bebizonyítják, a szociál-sovinizmust és szociál-pacifizmust szétzúzzák s végül, hogy saját országukban megdöntsék a kapitalizmust s a proletariátus számára új harci fegyvert kovácsoljanak: a proletárforradalom elméletét és taktikáját, oly célból, hogy minden ország proletariátusának megkönnyítsék a kapitalizmus megdöntését. Az orosz kommunisták nem is cselekedhettek másként, mert csak ezen az úton számíthattak a nemzetközi helyzet bizonyos változásaira, melyek Oroszországnak biztosítékot nyújthattak a burzsoárend visszaállítása ellen.

Ezért lett tehát Oroszország a leninizmus szülőföldje és az orosz kommunisták vezére, Lenin, annak megteremtője.

Oroszországgal és Leninnel körülbelül az „esett meg“, ami Németországgal és Marxszal s Engelsszel a múlt század negyvenes éveiben. Németország akkoriban, éppen mint Oroszország a 20. század elején, polgári forradalommal volt terhes. Marx a „Kommunista Kiáltványban“ akkoriban ezt írta:

„Németországra azért irányítják a kommunisták főfigyelmüket, mert Németország a polgári forradalom előestéjén áll és mert ezt a forradalmi átalakulást általában az európai civilizáció előrehaladottabb körülményei között és sokkal fejlettebb proletariátussal hajtja végre, mint Anglia a 17. és Franciaország a 18. században; a német polgári forradalom tehát nem lehet egyéb, mint egy proletárforradalom közvetlen előjátéka.“

Másként szólva: a forradalmi mozgalom központja Németországba helyeződött át.

Aligha kételkedhetünk abban, hogy éppen az a körülmény, melyet Marx a fenti idézetben megjelöl, volt a valószínű oka annak, hogy éppen Németország lett a tudomá-

nyos szocializmus hazája és hogy éppen a német proletariátus vezérei: Marx és Engels lettek annak megalkotói.

Ugyanezt mondhatjuk el, de még fokozottabb mértékben, a 20. század kezdetének Oroszországról. Oroszország ekkor a polgári forradalom előestéjén állott, s ezt a forradalmat előrehaladottabb európai viszonyok között és fejlettebb proletariátussal kellett véghez vinnie, mint Németországnak (Angliáról és Franciaországról nem is beszélve), s amellet minden jel arra mutatott, hogy ez a forradalom a proletárforradalom erjesztője és előjátéka lesz. Nem lehet véletlennek tartani azt a tényt, hogy Lenin már 1902-ben, amikor az orosz forradalom még csak csírázott, a „Mi a teendő?” című brosurájában ezeket a jóslatszerű szavakat írta:

„A történelem azt a legközelebbi feladatot tűzte ki számunkra (azaz: az orosz marxisták számára — J. Szt.), amely a legforradalmibb valamennyi ország proletariátusának legközelebbi feladatai közül... „Ennek a feladatnak a megvalósítása, amely abban áll, hogy leromboljuk nemcsak az európai, hanem az ázsiai reakció leghatalmasabb bástyáját: az orosz proletariátust a nemzetközi forradalmi proletariátus élcsapatává tenné.” (Lenin Művei, 3. kiad., IV. köt., 382. old., oroszul.)

Más szavakkal, a forradalmi mozgalom központjának Oroszországba kellett áthelyeződnie. 114

Ismeretes, hogy a forradalom menete Oroszországban Leninnek ezt a jóslatát mindenben igazolta.

Lehet-e csodálni ezekután, hogy az az ország, mely ilyen forradalmat vitt véghez, melynek ilyen proletariátusa van, lett a proletárforradalom elméletének és taktikájának szülőhelye?

Lehet-e csodálni, hogy ennek a proletariátusnak vezére, Lenin, lett egyben ennek az elméletnek és taktikának a megteremtője s a nemzetközi proletariátus vezetője?

II.

A MÓDSZER

Fentebb beszéltem arról, hogy egyfelől Marx és Engels, másfelől Lenin között a II. Internacionále opportunizmusa uralmának egész szakasza van. Pontosság kedvéért hozzá kell fűznöm, hogy az opportunizmusnak nem formális, hanem csak tényleges uralmáról van itt szó. Formálisan a II. Internacionále élén „igazhitű” marxisták, „ortodoxok” álltak: Kautsky és társai. Valójában azonban a II. Internacionále főmunkája az opportunizmus vonalán mozgott. Az opportunisták kispolgári, alkalmazkodó természetüknél fogva a burzsoáziához alkalmazkodtak, az „ortodoxok” viszont a maguk részéről, az „egység megőrzése” érdekében, a „párton belüli béke” érdekében, az opportunistákhoz alkalmazkodtak. Az eredmény az opportunizmus uralma lett, mert a burzsoázia politikája és az „ortodoxok” politikája között a lánc bezárult.

A kapitalizmus aránylag békés fejlődésének időszaka volt ez, hogy úgymondjuk, háborúelőtti időszak, amikor az imperializmus katasztrofális ellentmondásai még nem tárultak fel teljes nyíltságukban, amikor a munkások gazdasági sztrájkjai és a szakszervezetek többé-kevésbé „normálisan” fejlődtek, amikor a választási harcok és parlamenti frakciók „szédítő” sikereket értek el, amikor a harc legális formáit az egekig magasztalták és azt hitték, hogy a kapitalizmust a legalitással „megölik”, egyszóval: mikor a II. Internacionále pártjai elhájásodtak, mikor nem akaródzott komolyan a forradalomra, a proletariátus diktatúrájára, a tömegek forradalmi nevelésére gondolni.

A forradalmi elmélet egésze helyett: egymásnak ellentmondó elméleti tételek és elméletforgácsok, melyek elszakadtak a tömegek élő forradalmi harcától s elavult dogmákká változtak. Persze a látszat kedvéért emlegették Marx

elméletét, de csak azért, hogy az élő forradalmi lelket ki-
irtsák belőle.

Forradalmi politika helyett: petyhüdt filiszterség és
óvatos politikai mesterkedés, parlamenti diplomataizálás és
parlamenti kombinációk. A látszat kedvéért persze el-el-
fogadtak „forradalmi” határozatokat és jelszavakat, de
csak azért, hogy aztán az asztalfiókba rejtsék őket.

Ahelyett, hogy a pártot saját hibáin tanították és ne-
velték volna helyes forradalmi taktikára, gondosan elkerül-
ték a beteg kérdéseket, eltussolták és elkenték őket. A lát-
szat kedvéért persze megemlítették néha ezeket a beteg
kérdéseket, de csak azért, hogy az ügyet valamilyen „kau-
csukhatározattal” elintézzék.

Ez volt a II. Internacionále arculata, munkamódszere,
fegyvertára.

Közben azonban közeledett az imperialista háborúk és
a proletariátus forradalmi csatáinak új szakasza. A harc régi
módszerei a fináncetöke mindenhatóságával szemben nyil-
vánvalóan elégteleneknek és erőtlenségnek bizonyultak.

Szükség volt a II. Internacionále egész munkájának,
minden munkamódszerének felülvizsgálására, ki kellett
onnan űzni a filiszterséget, a korlátoltságot, a zugpolitikát,
az árulást, a szociál-sovinizmust, a szociál-pacifizmust. A II.
Internacionále egész fegyvertárát át kellett vizsgálni, s ki-
dobni onnan mindent, ami rozsdás és ócska, újfajta új fegy-
vereket kellett kovácsolni. Ilyen előzetes munka nélkül a
kapitalizmus elleni hadbavonulásról szó sem lehetett. Enél-
kül a proletariátus azt kockáztatta, hogy az új forradalmi
küzdelmekben nem lesz eléggé felfegyverezve vagy akár
egyszerűen fegyvertelen lesz.

A II. Internacionále általános felülvizsgálásának, az
Augiász-istálló kitakarításának tisztességé a leninizmusnak
jutott osztályrészül.

Ilyen körülmények között született meg és kovácsoló-
dott ki a leninizmus módszere.

Mit követel ez a módszer?

Először: a II. Internacionále elméleti dogmáinak felül-
vizsgálását a tömegek forradalmi harca, az élő gyakorlat

tűzében, azaz az elmélet és gyakorlat megszakadt egységének a helyreállítását és a közöttük beállott minden szakadás megszüntetését, mert csak így lehet megteremteni a forradalmi elmélettel felfegyverzett igazi forradalmi pártot.

Másodszor: a II. Internacionále politikai pártjainak felülvizsgálását, nem jelszavaik és határozataik alapján (ezeknek hinni nem szabad), hanem tetteik, cselekedeteik alapján, mert csak így lehet a proletár tömegek bizalmát kivívni és megérdemelni.

Harmadszor: az egész pártmunka átépítését új, forradalmi módon, a tömegek forradalmi harcra való nevelésének és előkészítésének szellemében, mert csak így lehet a tömegeket a proletárforradalomra előkészíteni.

Negyedszer: a proletárpártok önkritikáját, saját hibáikon való nevelését és tanítását, mert csak így lehet előkészíteni a pártok igazi kádereit és igazi vezéreit.

Ez a leninizmus módszerének alapja és lényege.

Hogyan került ez a módszer a gyakorlatban alkalmazásba?

A II. Internacionále opportunistáinak számos elméleti dogmája van, melyektől sohasem hajlandók tárgítani. Vegyünk elő ezek közül néhányat.

Az első dogma: azokról az előfeltételekről szól, melyek közt a proletariátus a hatalmat megragadhatja. Az opportunisták erősködnek, hogy a proletariátusnak addig nem lehet és nem is szabad megragadnia a hatalmat, míg többségben nincs az országban. Bizonyítékok erre nincsenek, hiszen ezt a képtelen tételt sem elméletileg, sem gyakorlatilag igazolni nem lehet. Jó, feleli Lenin ezeknek a II. Internacionálebeli uraknak, és ha adódik egy olyan történelmi helyzet (háború, agrárválság stb.), melyben a proletariátusnak, a lakosság kisebbségének lehetővé válik, hogy a dolgozó tömegek hatalmas többségét maga köré tömörítse, miért ne ragadja meg a hatalmat? Miért ne használja ki a proletariátus a kedvező nemzetközi és belső helyzetet arra, hogy a tőke arcvonalát áttörje és az általános döntést meggyorsítsa? Vajjon nem beszélt-e Marx már a múlt század ötvenes éveiben arról, hogy a proletárforradalom ügye

Németországban „kitűnően” állna, ha a proletárforradalmat sikerülne alátámasztani „a parasztháborúnak úgyszólván egy második kiadásával?” Vajjon nem tudja-e mindenki, hogy Németországban akkoriban aránylag kevesebb volt a proletár, mint például Oroszországban 1917-ben? Vajjon nem mutatta-e meg az orosz proletárforradalom gyakorlata azt, hogy a II. Internacionále hőseinek ez a kedvenc dogmája a proletariátus számára semmi eleven jelentőséggel nem bír? Vajjon nem világos-e, hogy a forradalmi tömegharcok gyakorlata ezt az ócska dogmát megcáfolja és agyonveri?

A másik dogma: a proletariátus a hatalmat nem tarthatja meg, ha nincs elegendő kiképzett kulturális és adminisztratív kádere, mely az ország kormányzását el tudja látni; előbb létre kell hozni ezeket a kádereket a kapitalizmus viszonyai között s csak azután megragadni a hatalmat. Jó, feleli erre Lenin, de miért nem lehet a dolgot megfordítani, úgy, hogy előbb megragadjuk a hatalmat, kedvező fejlődési viszonyokat teremtünk a proletariátus számára és azután haladunk előre hétmérföldes léptekkel, hogy a dolgozó tömegek kulturális színvonalát felemeljük, hogy a munkások közül a vezetők és adminisztrátorok nagyszámú kádereit kineveljük? Vajjon az orosz gyakorlat nem mutatta-e meg, hogy a munkássorokból jövő vezetők káderei a proletárhatalom alatt százszor gyorsabban és alaposabban nőnek, mint a tőke hatalma alatt? Vajjon nem világos-e, hogy a tömegek forradalmi harcának gyakorlata könyörtelenül agyonüti az opportunistáknak ezt az elméleti dogmáját is?

A harmadik dogma: az általános politikai sztrájk módszere a proletariátus számára alkalmatlan, mert elméletileg helyt nem álló (lásd Engels bírálatát), gyakorlatilag veszélyes (az ország gazdasági életének normális menetét kizökkentheti a kerékvágásból, a szakszervezetek pénztárait kiürítheti), nem pótolhatja a harc parlamenti formáit, melyek a proletariátus osztályharcának fő formái. Rendben van, felelik erre a leninisták. De, először, Engels nem bármiféle általános sztrájkot bírált, hanem csak az általános sztrájk

egy bizonyos meghatározott formáját, az anarchisták általános gazdasági sztrájkját, melyet az anarchisták a proletariátus politikai harca helyett javasoltak. Mi köze ennek az általános politikai sztrájk módszeréhez? Másodszor, ki és hol bizonyította be, hogy a proletariátus harcának a parlamenti harc a fő formája? Vajjon a forradalmi mozgalom története nem azt bizonyítja-e, hogy a parlamenti harc csak iskola és segédeszköz a proletariátus parlamentenkívüli harcainak megszervezésére, hogy a munkásmozgalom alapvető kérdéseit a kapitalizmus idején az erő dönti el, a proletártömegek közvetlen harca, általános sztrájkja, felkelése? Harmadszor, honnan szedték elő azt a kérdést, hogy a parlamenti harcot az általános politikai sztrájk módszerével kell helyettesíteni? Hol és mikor kísérelték meg az általános politikai sztrájk hívei azt, hogy a harc parlamenti formáit a harc parlamentenkívüli formáival helyettesítsék? S ne gyedszer, vajjon nem mutatta-e meg a forradalom Oroszországban, hogy az általános politikai sztrájk a proletárforradalom hatalmas iskolája, pótolhatatlan eszköze a legszélesebb proletártömegek mozgósításának és megszervezésének, a kapitalizmus vára megrohamozásának előestéjén? Mire való hát a nyárspolgári siránkozás a gazdasági élet normális menetének megzavarásáról és a szakszervezetek pénztáirairól? Vajjon nem világos-e, hogy a forradalmi harc gyakorlata az opportunistáknak ezt a dogmáját is szétzúzza?

És így tovább, és így tovább.

Ezért mondotta Lenin, hogy „a forradalmi elmélet nem dogma”, hogy „az elmélet végleg csak a tényleges tömegmozgalommal és a tényleges forradalmi mozgalommal szoros kapcsolatban formálódik ki” („Baloldaliság — a kommunizmus gyermekbetegsége”), mert az elméletnek a gyakorlatot kell szolgálnia, mert az „elméletnek azokra a kérdésekre kell válaszolnia, amelyeket a gyakorlat vet fel” („Mik azok a »népbarátok«?”), mert az elméletet ellenőrizni kell a gyakorlat adatain.

Ami a II. Internacionále pártjainak politikai jelszavait és politikai döntéseit illeti, elég, ha visszaemlékezünk a „háborút a háború ellen” jelszó történetére, s megértjük,

mily
radal
szava
még
demo
fenne
a hál
fenne
hogy
előtt,
új je
sége
és ha
meg
való a
hábor
megér
szemb
nem
Kauts
nyen
Kauts
tetteik
ítélje

„I
ta
ü
ez
m
„j
ör
ho
ha
X

An
jai fél
ahogy

Alt-
role-
ennek
, ki
par-
alom
csak
har-
vető
etár-
ése?
par-
kell
ános
máit
ne-
rosz-
etár-
leg-
vezé-
jén?
élet
etek
harc
zza?

milyen hamis és rothadt e pártok gyakorlata, melyek forradalomellenes tevékenységüket nagyhangú forradalmi jelszavakba és határozatokba burkolják. Mindenki emlékszik még a II. Internacionále bázeli kongresszusának pompázatos demonstrációjára, amikor a felkelés minden borzalmával fenyegették meg az imperialistákat, ha elhatároznák, hogy a háborút megkezdik s amikor a „háborút a háború ellen“ fenyegető jelszavát adták ki. De ki nem emlékszik arra is, hogy kevéssel azután, közvetlenül a háború megkezdése előtt, a bázeli határozatot elsikkasztották és a munkásoknak új jelszót adtak: irtsátok egymást a kapitalista haza dicsőségére? Vajjon nem világos-e, hogy a forradalmi jelszavak és határozatok fabatkát sem érnek, ha tettek nem erősítik meg őket? Elég, ha az imperialista háború polgárháborúvá való átváltoztatásának lenini politikáját a II. Internacionále háború alatti áruló politikával szembeállítjuk, és rögtön megértjük, az opportunizmus zugpolitikusanak laposságával szemben, a leninizmus módszerének egész nagyságát. Idéznem kell itt Lenin a „Proletárforradalom és a renegát Kautsky“ című könyvéből egy helyet, ahol Lenin keményen ostromozza a II. Internacionále vezető politikusának, Kautskynak, oportunista kísérletét, hogy a pártokat ne tetteik, hanem papirosjelszavaik és dokumentumaik után ítélje meg:

nem
neg-
oros
mu-
kor-
rdé-
Mik
ell a

„Kautsky tipikusan kispolgári, filiszteri politikát folytat, mikor azt hiszi... hogy a *jelszó kiadása* változtat az ügyön. A burzsoá demokrácia egész története leleplezi ezt az illúziót: a burzsoá demokraták a nép becsapására mindig kiadtak és mindig ki is adnak tetszésszerinti »jelszavakat«. De a fontos az, hogy őszinteségüket *ellenőrizzük*, hogy a szavakkal szembeszegezzük a *tényeket*, hogy ne érjük be az idealista vagy sarlatán *frázissal*, hanem fedjük fel az *osztályrealitást*.“ (Lenin Művei, XXIII. köt., 377. old., oroszul.)

vált
a
jük,

Arról nem is beszélek, hogy a II. Internacionále pártjai félnek az önkritikától, nem beszélek arról a módról, ahogy hibáikat rejtegetik, ahogy eltussolják a *fájó kérdé-*

seket, ahogy fogyatékságaikat takargatják minden-rendben-van harnis parádéjával, ami az élő gondolatot eltompítja és meggátolja azt, hogy a pártot forradalmi módon a saját hibáin lehessen nevelni. Ezt a módszert Lenin kigúnyolta és pellengére állította, Lenin a „Baloldaliság a kommunizmus gyermekbetegsége“ című brosurájában a proletárpártok önkritikájáról ezt írta:

„A politikai pártnak saját hibáihoz való viszonya egyik legfontosabb és legbiztosabb kritériuma a párt komolyságának s annak, hogy miként teljesíti a valóságban kötelességét osztályával és a dolgozó tömegekkel szemben. A hibát nyíltan elismerni, annak okait felfedni, kielemezni a körülményeket, melyek a hibát létrehozták, gondosan mérlegelni, hogy mely eszközökkel lehet kijavítani: íme ez jellemez egy komoly pártot, ily módon teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja az osztályt s azután a tömegeket is.“ (Lenin Művei, XXV. köt., 200. old., oroszul.)

Egyesek azt mondják, hogy saját hibáinak feltárása és az önkritika veszélyes a pártra, mert az ellenség ezt kihasználhatja a proletárpárt ellen. Lenin az ilyenfajta ellenvetéseket komolytalannak és teljesen helytelennek vélte. Íme, mit mond erről a kérdéstről „Egy lépés előre, két lépés hátra“ című brosurájában még 1904-ben, amikor pártunk gyenge és kicsiny volt:

„Ők (t. i. a marxisták ellenfelei — J. Szt.) kárörvendeznek és az orrukat fintorgatják vitáink láttán, s magától értetődően meg fogják kísérelni azt, hogy brosurámból céljaiknak megfelelően kiragadjanak egyes helyeket, melyeket pártunk fogyatékságainak és hibáinak szentelek. Az orosz marxisták már eléggé harcedzettek ahhoz, hogy az ilyenfajta tűszúrások által magukat ne zavartassák, hogy azok ellenére folytassák önkritikai munkájukat, hogy kíméletlenül leleplezzék saját gyengeségeiket, melyeket a munkásmozgalom növekedése feltétlenül és elmaradhatatlanul le fog küzdeni.“ (Lenin Művei, VI. köt., 161. old., oroszul.)

Ezek a leninizmus módszerének jellemző vonásai általában véve.

Amit Lenin módszere ad, az alapjában már megvolt Marx tanításában, mely, Marx szavai szerint, „lényegében kritikai és forradalmi“. Éppen ez a kritikai és forradalmi szellem az, mely Lenin módszerét elejétől végig áthatja. De helytelen volna azt gondolni, hogy Lenin módszere egyszerűen helyreállítása annak, amit Marx adott. Valójában Lenin módszere nemcsak helyreállítása, hanem konkretizálása és továbbfejlesztése is Marx kritikai és forradalmi módszerének, materialista dialektikájának.

III.

AZ ELMÉLET

Ebből a témából három kérdést ragadok ki: 1. az elmélet jelentőségét a proletármozgalom számára; 2. az ösztönösség „elméletének“ kritikáját; 3. a proletárforradalom elméletét.

1. *Az elmélet jelentőségéről.* Egyesek úgy vélik, hogy a leninizmus a gyakorlat elsőbbsége az elmélettel szemben, oly értelemben, hogy a legfontosabb benne a marxista tételek megvalósítása, ezeknek a tételeknek „végrehajtása“, ami pedig az elméletet illeti, — e tekintetben a leninizmus állítólag meglehetősen közömbös. Ismeretes, hogy Plechánov nem egyszer tréfálkozott azon, hogy Lenin „közömbös“ az elmélet s különösen a filozófia iránt. Az is ismeretes, hogy a jelenlegi gyakorlati leninisták közül sokan nem nagy barátai az elméletnek, különösen azért nem, mert a viszonyok kényszere következtében, a gyakorlati munka hallatlan tömegét kell elvégezniök. Ki kell jelentenem, hogy ez a nézet Leninről és a leninizmusról több mint különös és teljességgel hibás, a valóságnak semmikép meg nem felel s hogy a gyakorlat embereinek az az igyekezete, hogy a teóriát maguktól elhanyagolják, ellentmond a leninizmus egész szellemének és nagy veszéllyel járhat az ügyre nézve.

Az elmélet az összes országok munkásmozgalmának általánosított tapasztalata. Természetes, hogy az elmélet tárgytalanná válik, ha nem kapcsolódik a forradalmi gyakorlattal, épúgy, mint ahogy a gyakorlat is vakká lesz, ha nem világítja meg útját a forradalmi elmélettel. De az elmélet a munkásmozgalom hatalmas erejévé változhatik, ha a forradalmi gyakorlattal elválaszthatatlan kapcsolatban formálódik ki, mert az elmélet és csakis az elmélet adhatja meg a mozgalomnak a biztonságot, a tájékozódás erejét és a környező események belső összefüggéseinek megértését, mert az elmélet, és csakis az elmélet segíthet a gyakorlatnak megérteni nem csupán azt, hogy hogyan és hova haladnak az osztályok a jelenben, hanem azt is, hogy hogyan és hova kell haladniuk a közeljövőben. Éppen Lenin volt az, aki kimondotta és egyre hajtogatta az ismert tételt:

„Forradalmi elmélet nélkül nem lehet forradalmi mozgalom sem.” (Lenin Művei, IV. köt., 380. old., oroszul.)

Lenin mindenki másnál jobban megértette az elmélet nagy jelentőségét, különösen az olyan párt részére, amilyen a miénk, melynek az jutott osztályrészül, hogy a nemzetközi proletariátusnak legyen élenjáró harcosa s amelyet annyira bonyolult belső és nemzetközi helyzet vesz körül. Pártunknak ezt a különleges szerepét már 1902-ben előre látva, már akkor szükségesnek tartotta, hogy erre emlékeztessen:

„Az élenjáró harcos szerepét csak az a párt tudja betölteni, amelyet élenjáró elmélet vezet.” (Lenin Művei, IV. köt., 380. old., oroszul.)

Aligha kell bizonyítani, hogy most, amikor Lenin jóslata pártunk szerepéről már valósággá vált, Leninnek ez a tétele is különös erőre és különös jelentőségre tesz szert.

Hogy milyen kimagasló jelentőséget tulajdonított Lenin az elméletnek, annak legvilágosabb jelét talán abban a tényben kell felismerni, hogy éppen Lenin vállalta azt a rendkívül komoly feladatot, hogy elméletileg általánosítsa a legfontosabbat abból, amit a tudomány Engelstől Leninig a materialista filozófia terén adott, s hogy a marxisták között

* A kiemelés tölem ered. — I. 321.

mutatkozó materialistaellenes áramlatokat sokoldalú kritikának vesse alá. Engels kijelentése szerint a „materializmusnak minden új nagy felfedezéssel új alakot kell öltenie“. Ismeretes, hogy éppen Lenin volt az, aki a maga idejére vonatkozólag ezt a feladatot a „Materializmus és empirikriticizmus“ című kitűnő könyvével teljesítette. Ismeretes, hogy az a Plechánov, aki szeretett Lenin filozófiai „közömböségén“ tréfálkozni, mégcsak arra sem szánta rá magát, hogy komolyan hozzáfogjon e feladat megvalósításához.

2. Az ösztönösség „elméletének“ kritikája, vagy az élcsapat szerepe a mozgalomban. Az ösztönösség „elmélete“ az opportunizmus elmélete, amely meghajol a munkásmozgalom ösztönössége előtt; olyan elmélet, mely valójában tagadja a munkásosztály élcsapatának, a munkásosztály pártjának vezető szerepét.

Az ösztönösség előtti meghajlás elmélete határozottan ellenzi a munkásmozgalom forradalmi jellegét, ellenzi, hogy a mozgalom a kapitalizmusnak alapjai ellen irányuló harc vonalán haladjon; — azt akarja, hogy a mozgalom csakis a kapitalizmus számára „teljesíthető“, „elfogadható“ követelések vonalán haladjon, mindenképpen a „legkisebb ellenállás vonala“ mellett van. Az ösztönösség elmélete a tradeunionizmus ideológiája.

Az ösztönösség előtti meghajlás elmélete határozottan ellenzi azt, hogy az ösztönös mozgalomnak tudatos, tervszerű jelleget adjunk, ellenzi, hogy a párt a munkásosztály élén haladjon, hogy a párt a tömegeket a tudatosság színvonalára emelje, hogy a párt vezesse a mozgalmat, azt akarja, hogy a mozgalom tudatos elemei ne zavarják a mozgalmat abban, hogy a saját útján menjen, azt akarja, hogy a párt csak figyelje az ösztönös mozgalmat és annak uszályában vonszolódjék. Az ösztönösség elmélete olyan elmélet, mely a tudatos elem szerepét a mozgalomban lekicsinyli, az „uszálypolitika“ ideológiája, logikai alapja mindenfajta opportunizmusnak.

Ez az elmélet, mely Oroszországban még az első forradalom előtt lépett a színre, a gyakorlatban arra vezetett, hogy követői, az úgynevezett „ökonomisták“, tagadták az

önálló munkáspárt szükségességét Oroszországban, állást foglaltak a munkásosztálynak a cárizmus megdöntéséért folytatott forradalmi harca ellen, a mozgalomban trade-unionista politikát prédikáltak s a munkásmozgalmat általában a liberális burzsoázia hegemoniájának szolgáltatták ki.

A régi „Iszkra“ harca és az „uszálpolitika“ elméletének az a ragyogó kritikája, melyet Lenin „Mi a teendő?“ című brosurájában adott, nemcsak az úgynevezett „ökonómizmust“ semmisítette meg, hanem az orosz munkásosztály valóban forradalmi mozgalmának elméleti alapjait is megteremtette.

Enélkül a harc nélkül gondolni sem lehetett önálló munkáspárt megteremtésére Oroszországban és ennek a munkáspártnak vezető szerepére a forradalomban.

De az ösztönösség előtti meghajlás elmélete nemcsak orosz jelenség. A legnagyobb mértékben el van terjedve — ha némileg más formában is — a II. Internacionále összes pártjaiban, kivétel nélkül. A II. Internacionále vezérei által elposványosított úgynevezett „termelőerő“-teóriára gondolok itt, mely mindent igazol és mindenkit kibékít, mely a tényeket akkor állapítja meg és magyarázza, mikor már mindenkinek a könyökén nőttek ki és miután megállapította őket, megnyugszik bennük. Marx szavai szerint a materialista elmélet nem szorítkozhatik a világ megmagyarázására, meg is kell változtatnia a világot. Kautsky és társai azonban ezzel nem sokat törődnek, ők jobbnak látják, ha a marxi tétel első felénél maradnak meg.

Lássunk egy példát a sok közül arra, hogyan alkalmazák ezt az „elméletet“. Beszélik, hogy az imperialista háború előtt a II. Internacionále pártjai fenyegetődöztek, hogy megüzenik a „háborút a háborúnak“, ha az imperialisták háborút kezdenének. Beszélik, hogy közvetlenül a háború megkezdése előtt ugyanezek a pártok a „háborút a háború ellen“ jelszavát sutba dobták és a vele ellentétes jelszót valószínűsítették meg, a „háborút az imperialista hazáért“. Beszélik, hogy ennek a jelszó-cserének sokmillió munkás esett áldozatul. De hiba volna azt hinni, hogy valaki bűnös ebben, hogy valaki elárulta vagy eladta a munkásosztályt. Erről szó sincs!

Mind
az I
Másc
lett
erők
úr „
„elm
tőség
dönt
A
szám
A
„mar
tuniz
politi
első c
A
sítás
gaton
3
lenini
A
vezet
financ
nyersa
alapja
tőke u
lista k
többé
sát, n
alapja
hoz, m
lizmus
Eh
a kapit
frontor
elemel

Minden úgy történt, ahogy történnie kellett. Először is, mert az Internacionále a „béke eszköze“ és nem a háborúé. Másodszor, mert a „termelőerők“ akkori „színvonala“ mellett semmi mást tenni nem lehetett. „Bűnösök“ a „termelőerők“. Mindezt pontosan megvilágítja „számunkra“ Kautsky úr „elmélete a termelőerőkről“. S aki nem hisz ebben az „elméletben“, az nem marxista. A pártok szerepe? Jelenlőségük a mozgalomban? De mit tehet a párt egy olyan döntő tényező ellen, amilyen a „termelőerők színvonala“?...

A marxizmus meghamisításának ilyen példáit halomszámra lehetne idézni.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy ez a meghamisított „marxizmus“, melynek csak az a hivatása, hogy az oppor-tunizmus mezítelenségét elfedje, csupán annak az „uszály-politikának“ az európai kiadása, mely ellen Lenin már az első orosz forradalom előtt küzdött.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy ennek az elméleti hamisításnak a megsemmisítése előfeltétele annak, hogy nyu-gaton valóban forradalmi pártok alakuljanak.

3. *A proletárforradalom elmélete.* A proletárforradalom lenini elmélete három alaptételből indul ki.

Az első tétel: A finánc-tőke uralma a kapitalizmus vezető országaiban; értékpapírok kibocsátása, mint a finánc-tőke egyik legfontosabb operációja; a tőkekivitel a nyersanyagforrásokhoz, mint az imperializmus egyik alapja; a fináncoligarchia mindenhatósága, mint a finánc-tőke uralmának eredménye — mindez leleplezi a monopo-lista kapitalizmus durván parazita jellegét, százszor érezhe-tőbbé teszi a kapitalista trösztök és szindikátusok nyomá-sát, növeli a munkásosztály felháborodását a kapitalizmus alapjai ellen s a tömegeket elvezeti a proletárforradalom-hoz, mint az egyetlen mentséghez. (L. Lenin: „Imperia-lizmus“.)

Ebből folyik az első következtetés: a forradalmi válság a kapitalista országokon belül kiéleződik, a belső, proletár fronton, az „anyaországokban“ növekednek a kirobbanás elemei.

A második tétel: Fokozott tőkekivitel a gyarmati és a függő helyzetben lévő országokba: az „érdekszférák” és a gyarmati birtokok kiterjesztése annyira, hogy az egész földkerekséget felölelik; a kapitalizmus átalakítása olyan világrendszerre, melyben a maroknyi „előrehaladott” ország a földgömb lakosságának roppant többségét pénzügyi rabságban és gyarmati elnyomatásban tartja — mindez egyfelől az egyes nemzeti gazdaságokat és nemzeti területeket egy egységes lánc, az úgynevezett világgazdaság láncszemeivé tette, másfelől a földkerekség lakosságát két nagy táborra szakította szét: egy maroknyi „előrehaladott” kapitalista országra, melyek nagykiterjedésű gyarmati és függő helyzetben levő országokat tartanak elnyomatásban, s a gyarmati és függő helyzetben levő országok óriási többségére, melyek az imperialista elnyomás alól való felszabadulásukért kénytelenek harcot folytatni. (L. „Imperializmus“.)

Ebből folyik a második következtetés: a forradalmi válság kiéleződik a gyarmati országokban, a külső, gyarmati fronton nőnek az imperializmus elleni felháborodás elemei.

A harmadik tétel: Az „érdekszférák” és gyarmatok monopolisztikus birtoklása; a különböző kapitalista országok egyenetlen fejlődése, mely eszèveszett harcra vezet a világ felosztásáért azon államok között, melyek már hódítottak területeket és azon államok között, melyek még csak ezután akarják a maguk „részét” megkapni; imperialista háborúk, mint a felborított „egyensúly” helyreállításának egyetlen eszköze — mindez a harmadik front, a kapitalisták egymással szembeni frontjának erősödésére, az imperializmus gyengítésére vezet s arra, hogy az első két front, a forradalmi proletárfront és a gyarmati felszabadító harc frontja, könnyebben egyesül az imperializmus ellen. (L. „Imperializmus“.)

Ebből folyik a harmadik következtetés: az imperializmus alatt elháríthatatlanok a háborúk és elkerülhetetlenek az európai proletár forradalmak koalíciói a Kelet gyarmati forradalmaival, a forradalom egységes világfrontjában, az imperializmus világfrontja ellen.

Mindezeket a következtetéseket Lenin egyetlen általános végkövetkeztetésben foglalja össze, mégpedig abban, hogy: „*az imperializmus a szocialista forradalom előestéje.*” (Lenin Művei, XIX. köt., 71. old., oroszul.)

Ennek megfelelően megváltozik az a mód is, ahogyan a proletárforradalom kérdését, a forradalom jellegének, terjedelmének, mélységének kérdését, megfogjuk, változik a forradalom sémája általában.

Régebben a proletárforradalom előfeltételeinek elemzéséhez rendszeresen egyik vagy másik ország gazdasági helyzetének szempontjából fogtak hozzá. Most a szemléletnek ez a módja már elégtelen. Most valamennyi ország, vagy legalább is az országok többsége szempontjából kell a dolgot nézni, mert az egyes országok és az egyes nemzetgazdaságok már nem önmagukban zárt egységek, hanem a világ-gazdaságnak nevezett egységes lánc szemeivé lettek, mert a régi „kulturált” kapitalizmus imperializmusba nőtt át, az imperializmus pedig olyan világrendszer, melyben a föld lakosságának óriási többségét maroknyi „előrehaladott” ország tartja pénzügyi rabságban és gyarmati elnyomásban.

Régebben szokás volt a proletár forradalom objektív előfeltételeinek meglétéről vagy hiányáról beszélni egyik vagy másik országban, illetve pontosabban — egyik vagy másik fejlett országban. Ma ez a nézőpont már elégtelen. Manapság arról kell beszélni, hogy az objektív forradalmi előfeltételek az imperialista világ-gazdaság egész rendszerében, mint egységes egészben, vannak meg. Az, hogy ebben a rendszerben van egynéhány ország, mely ipari tekintetben nem eléggé fejlett, a forradalomnak nem lehet áthághatatlan akadálya, ha a rendszer a maga egészében, azaz helyesebben, *minthogy* a rendszer a maga egészében már érett a forradalomra.

Régebben szokás volt egyik vagy másik fejlett ország proletárforradalmáról, mint külön, teljesen önálló tényezőről beszélni, melyet szembeállítottak a tőke külön, nemzeti frontjával, mint ellenlábasával. Ez a szempont ma már elégtelen. Manapság a proletár világforradalomról kell be-

* A kiemelés tőlem ered. — I. Szt.

szélni, mert a tőke különálló nemzeti frontjai az imperializmus világfrontjának nevezett egységes láncnak lettek szemeivé s ezzel a fronttal a világ forradalmi mozgalmának közös frontját kell szembeszegezni.

Régebben a proletárforradalmat, mint valamely adott ország kizárólagosan belső fejlődésének eredményét tekintették. Ma ez a szempont már elégtelen. A proletárforradalmat manapság, mindenekelőtt, mint az imperializmus világrendszerén belüli ellentmondások fejlődésének eredményét kell tekinteni, mint annak eredményét, hogy az imperialista világfront láncra egyik vagy másik országban megszakadt.

Hol kezdődik majd a forradalom, hol, melyik országban lehet legelőbb áttörni a tőke frontját?

Ott, ahol fejlettebb az ipar, ahol a proletariátus a lakosság többsége, ahol több a kultúra, több a demokrácia — így szoktak régebben felelni a kérdésre.

Nem — veti ellene a forradalom lenini elmélete — *nem feltétlenül ott, ahol fejlettebb az ipar stb.* A tőke frontja ott fog elszakadni, ahol az imperializmus láncra gyöngébb, mert hiszen a proletárforradalom annak eredménye, hogy a világimperializmus frontjának láncra a leggyengébb helyén megszakad, s megeshetik, hogy az ország, mely a forradalmat elkezdte, az ország, mely a tőke frontját áttörte, kapitalista viszonylatban kevésbé fejlett, mint más országok, melyek fejlettebben ugyan, de mégis megmaradtak a kapitalizmus keretei között.

1917-ben az imperialista világfront láncra Oroszországban gyengébbnek bizonyult, mint a többi országokban. És csakugyan ott is szakadt el, megnyitván a kivezető utat a proletárforradalomhoz. Miért? Azért, mert Oroszországban hatalmas népforradalom bontakozott ki, élén a forradalmi proletariátussal, mely oly komoly szövetséggel rendelkezett, mint a sokmillió, földesuraitól elnyomott és kizsákmányolt parasztság volt. Azért, mert a forradalommal szemben az imperializmusnak olyan undorító képviselője állott, mint a cárizmus, mely híjával volt minden morális súlynak és a lakosság általános gyűlöletét érdemelte ki. Oroszországban a lánc gyengébbnek bizonyult, jóllehet Oroszország

kapita
Franci

H

ott, ah

Indiá

dalmi

telenül

aminő

mal sz

mint a

hitele

nek ált

Te

szakad

Indiába

kezden

és Ném

sen rá

menetér

Ezé

„A

val

hog

han

sika

a ha

ezt

Más

éppe

be é

moz

XXV

Rövi

ott kell

nem okv

tebb, ah

annyi me

kapitalista viszonylatban fejletlenebb volt, mint, mondjuk, Franciaország vagy Németország, Anglia vagy Amerika.

Hol szakad el a lánc a legközelebbi jövőben? Ujra csak ott, ahol gyöngébb. Nincs kizárva, hogy a lánc, mondjuk, Indiában szakadhat el. Miért? Mert ott fiatal, harcok forradalmi proletariátus van, olyan szövetségessel, olyan kétségtelenül nagy s kétségtelenül komoly szövetségessel, mint aminő a felszabadító nemzeti mozgalom. Mert a forradalommal szemben olyan mindenki előtt ismeretes ellenfél áll, mint az idegen imperializmus, melynek nincsen erkölcsi hitele és amely India elnyomott és kizsákmányolt tömegeinek általános gyűlöletét érdemelte ki.

Teljesen lehetséges az is, hogy a lánc Németországban szakad el. Miért? Mert azok a tényezők, melyek, mondjuk, Indiában működésben vannak, Németországban is működni kezdenek. Érthető, hogy az az óriási különbség, mely India és Németország fejlődési színvonala között van, természetesen rá fogja nyomni bélyegét a német forradalom egész menetére és kimenetelére.

Ezért mondja Lenin:

„A nyugateurópai kapitalista országok a szocializmushoz való fejlődésüket nem olyan módon viszik véghez... hogy a szocializmus bennük egyenletesen „megériki”, hanem úgy, hogy egyik állam kizsákmányolja a másikat, úgy, hogy a legelső imperialista országot, melyet a háborúban legyőztek, kizsákmányolják, s hogy mindezt összekapcsolják az egész Kelet kizsákmányolásával. Másfelől a Kelet a forradalmi mozgalomba véglegesen éppen az első imperialista háború következtében került be és így sodródott be véglegesen a világforradalmi mozgalom általános forgatagába.“ (Lenin Művei, XXVII. köt., 415—416. old., oroszul.)

Röviden: az imperialista front láncának szabály szerint ott kell elszakadnia, ahol a lánc szemei gyöngébbek és ez nem okvetlen lesz feltétlenül ott, ahol a kapitalizmus fejlettebb, ahol a proletariátus ennyi meg ennyi, a parasztság ennyi meg ennyi percent és így tovább.

Ezért a proletárforradalom kérdésének eldöntésénél a statisztikai számítások arról, hogy a lakosság proletár állománya az egyes országokban hány százalékra rúg, elvesztik azt a rendkívüli jelentőségüket, amelyet a II. Internacionále betűragói tulajdonítottak nekik, akik nem értették meg az imperializmust és a forradalomtól félték, mint a pestistől.

Továbbá: a II. Internacionále hősei azt erősítették (és most is erősítetik), hogy a burzsoá-demokratikus forradalom és a proletár-forradalom között szakadék vagy legalább is kínai fal van, mely többé-kevésbé hosszú időközrel választja el egyiket a másiktól; ez időköz folyamán a hatalomra jutott burzsoázia fejleszti a kapitalizmust, a proletariátus pedig tömöríti erőit és készül a „döntő harcra“ a kapitalizmus ellen. Ezt az időközt rendszerint sok évtizedre, sőt még többre is teszik. Alig kell bizonyítgatni, hogy ennek a kínai fal-„elméletnek“ az imperializmus körülményei között semmi tudományos jellege nincs és hogy az nem más, nem lehet más, mint a burzsoázia ellenforradalmi törekvéseinek elfedése, kendőzése. Aligha kell bizonyítgatni, hogy az összeütközésekkel és háborúkkal terhes imperializmus idején, a „szocialista forradalom előestéjén“, amikor a „virágzó“ kapitalizmus „halódó“ kapitalizmussá változott (Lenin), a forradalmi mozgalom pedig a világ minden országában nő, amikor az imperializmus kivétel nélkül minden reakciós erővel egyesül, még a cárizmussal és a feudálizmussal is és így a forradalmi erők számára is szükségessé teszi az egyesülést, a Nyugat proletármozgalmától kezdve a Kelet nemzeti-felszabadító mozgalmáig, amikor a feudális jobbágytartó rend csökevényeinek a megdöntése az imperializmussal való forradalmi harc nélkül nem lehetséges — aligha kell bizonyítgatni, hogy a burzsoá-demokratikus forradalomnak többé-kevésbé fejlett országokban ilyen körülmények között a proletárforradalomhoz kell közelednie, hogy az elsőnek a másodikba kell átnőnie. Az oroszországi forradalom története bebizonyította ennek a tételnek nyilvánvaló helyességét és elvitathatatlanságát. Nem hiába rajzolta Lenin már 1905-ben, az első orosz for-

radalon
burzsoá
mat, ma
oroszf

„A
for
hog
és
tus
gál
gét
és
zás
szü
for
és
oro

Ner
lyekben
növésén
köve, n
ká“-ban

Egy
az eszm
véleked
burzsoá
és para
pedig a
ez az ál
Ki kell
egyáltal

Hiv
pártkong
tus és p
dalom g
szerveze
VII. köt

radalom előestéjén, a „Két taktika” című brosurájában a burzsoá-demokratikus forradalmat és a szocialista forradalmat, mint egy és ugyanazon lánc két láncszemét, mint az orosz forradalom lendületének egységes és zárt képét:

„A proletariátusnak végig kell vinnie a demokratikus forradalmat, magához kapcsolva a parasztság tömegét, hogy az önkényuralom ellenállását erőszakkal elnyomja és a burzsoázia ingadozását ellensúlyozza. A proletariátusnak véghez kell vinnie a szocialista forradalmat, magához kapcsolva a lakosság félproletár elemeinek tömegét, hogy erőszakkal megtörje a burzsoázia ellenállását és ellensúlyozza a parasztság és a kispolgárság ingadozását. Ezek a proletariátus feladatai, melyeket olyan szűklátókörűen állítanak be az „Iszkra” új emberei a forradalom lendületéről szóló összes elmefuttatásaikban és határozataikban.” (Lenin Művei, VIII. köt., 96. old., oroszul.)

Nem is beszélek Lenin más, későbbi munkáiról, melyekben a polgári forradalom proletárforradalomba való átnövéseinek eszméje, a lenini forradalmi elmélet egyik sarkköve, még élesebben domborodik ki, mint a „Két taktika”-ban.

Egyes elvtársak, úgylátszik, azt hiszik, hogy Lenin erre az eszmére csak 1916-ban jött rá és hogy mindaddig úgy vélekedett, hogy a forradalom Oroszországban megmarad a burzsoá keretek között, hogy tehát a hatalom a proletár- és paraszt-diktatúra szerveinek kezéből a burzsoázia, nem pedig a proletariátus kezébe megy majd át. Mondják, hogy ez az állítás még a mi kommunista sajtónkba is behatolt. Ki kell jelentenem, hogy ez az állítás teljesen helytelen és egyáltalán nem felel meg a valóságnak.

Hivatkozhatom Lenin ismert beszédére, melyet a III. pártkongresszuson (1905) tartott és amelyben a proletariátus és parasztság diktatúráját, azaz a demokratikus forradalom győzelmét úgy minősítette, hogy az nem „a rend” szervezete, hanem a „háború szervezete”. (Lenin Művei, VII. köt., 264. old., oroszul.)

Hivatkozhatom továbbá Lenin ismert cikkeire „Az ideiglenes kormányról” (1905), ahol, az orosz forradalom kifejlődésének várható méretét ábrázolva, a párt elé azt tűzi ki feladatként: „el kell érni, hogy az orosz forradalom ne néhány hónap, hanem sok év mozgalma legyen, hogy a forradalom ne csak a hatalom birtokosainak apró engedményeire, hanem e hatalmak teljes megdöntésére vezessen”, s ahol Lenin, ezt a perspektívát továbbfejlesztve és az európai forradalommal kapcsolatba hozva, így folytatja:

„És ha ez sikerül, akkor... akkor a forradalmi tűz lángra lobbantja Európát; a burzsoá reakciótól elgyötört európai munkás fellázad és megmutatja nekünk, hogyan kell ezt csinálni; akkor Európa forradalmi lendülete visszahat Oroszországra és a néhány forradalmi év korszakát néhány forradalmi évtized korszakává teszi...” (Ugyanott, 191. old.)

Hivatkozhatom továbbá Lenin ismert cikkére, melyet 1915 novemberében tett közzé és amelyben a következőket írja:

„A proletariátus harcol és fenntartás nélkül harcolni fog a hatalom megragadásáért, a köztársaságért, a föld elkobzásáért... azért, hogy a „nem-proletár néptömegek” résztvegyenek a polgári Oroszország felszabadításában a *militarista-feudális* „imperializmus” (= cárizmus) alól. A polgári Oroszországnak ezt a felszabadítását a cárizmus alól, a földesurak földet bitorló hatalma alól a proletariátus *haladéktalanul** fel fogja használni, de nem arra, hogy a jómódú parasztokat segítse harcukban a mezőgazdasági munkások ellen, hanem, hogy a szocialista forradalmat Európa proletariátusával szövetségben végrehajtsa...” (Lenin Művei, XVIII. köt., 318. old., oroszul.)

Hivatkozhatom végül Lenin „A proletárforradalom és a renegát Kautsky” című brosurájának ismert helyére, ahol Lenin utal arra, amit az orosz forradalom fellendüléséről a

* A kiemelés tölem ered. — I. Sz.

„Két ta

„Po

lom

az

ura

dalc

a sz

nyi

falu

ben

mes

sal

felk

vald

nag

mus

oro

Ügy

Jó,

Lenin a

ellen?

Azé

radalmi

giát fen

tésére, a

manens

komoly

rasztság

proletari

magával

szabadítá

ritését a

Azé

lomra v

ellenben

hogy mi

értvén n

nak szer

é Sztálin: A

„Két taktikából“ idéztem s az alábbi következtetésre jut:

„Pontosan úgy történt, ahogy megmondtuk. A forradalom menete igazolta nézetünk helyességét. Kezdetben az „egész“ parasztsággal a monarchia ellen, a földesurak ellen, a középkoriség ellen (és ennyiben a forradalom burzsoá, burzsoá-demokratikus marad). Azután a szegényparasztsággal, a félproletariátussal, valamenynyí kizsákmányolttal a kapitalizmus ellen, ideértve a falusi gazdagokat, kulákokat, spekulánsokat és ennyiben a forradalom szocialistává válik. Aki megpróbál mesterségesen kínai falat vonni a kettő közé, aki más-sal is el akarja választani őket, mint a proletariátus felkészültségének fokával és a szegény parasztsággal való összefogásának fokával, az a marxizmust a legnagyobb mértékben elferdíti, elposványosítja, liberaliz-mussal cseréli fel.“ (Lenin Művei, XXIII. köt., 391. old., oroszul.)

Úgy hiszem, ennyi elég.

Jó, mondják majd nekünk, de akkor miért hadakozott Lenin a „permanens“ (szakadatlan) forradalom eszméje ellen?

Azért, mert Lenin azt javasolta, hogy a parasztság forradalmi képességeit „ki kell meríteni“ és a forradalmi energiát fenéig ki kell használni a cárizmus teljes megszüntetésére, a proletárforradalomra való átmenetre, míg a „permanens forradalom“ hívei nem értették meg a parasztság komoly szerepét az orosz forradalomban, lebecsülték a parasztság forradalmi energiáinak erejét, lebecsülték az orosz proletariátus erejét és képességét arra, hogy a parasztságot magával vigye, és ezzel megnehezítették a parasztság kiszabadítását a burzsoázia befolyása alól, a parasztság tömörítését a proletariátus körül.

Azért, mert Lenin azt javasolta, hogy a proletárhatalomra való átmenet a forradalom ügyét betetőzte, míg ellenben a „permanens“ forradalom hívei úgy gondolták, hogy mindjárt a proletariátus hatalmával kell kezdeni, nem értvén meg azt, hogy ezzel olyan „apróságok“ fölött húny-nak szemet, mint a feudális csökevények és nem vesznek

figyelembe olyan komoly erőt, mint az orosz parasztság, nem értvén meg, hogy az ilyen politika csak akadály lehet annak, hogy a proletariátus a parasztságot megnyerje.

Lenin tehát a „permanens“ forradalom híveivel nem a forradalom szakadatlan folyamatának kérdése miatt hadakozott, hiszen Lenin maga is a szakadatlan forradalom álláspontján állott, hanem mert lebecsülték a parasztság, a proletariátus eme hatalmas tartalékának szerepét, mert nem érték meg a proletariátus hegemoniájának eszméjét.

A „permanens“ forradalom eszméje nem új. Első alkalommal Marx vetette fel a negyvenes évek végén a „Kommunisták Szövetségéhez“ intézett ismert „Üzenetében“ (1850). A mi „permanenseink“ a szakadatlan forradalom eszméjét ebből a dokumentumból vették. Meg kell azonban jegyezni, hogy „permanenseink“, átvéve az eszmét Marxtól, némileg átgyúrták és átgyúrván, „elrontották“, a gyakorlati használatra alkalmatlanná tették. Lenin tapasztalt kezére volt szükség, hogy ezt a hibát kijavítsa, hogy Marx eszméjét a szakadatlan forradalomról a legtisztább formájában vegye és forradalomelméletének egyik sarkkövévé tegye.

Marx „Üzenetében“ a szakadatlan forradalomról a következőket mondja, miután egész sor forradalmi-demokrata követelést sorol fel, amelyeknek kiharcolására a kommunistákat felhívja:

„Míg a demokratikus kispolgárok a fenti követelések minél nagyobb részének megvalósításával a forradalomnak a lehető leggyorsabban akarják végét vetni, a mi érdekünk és feladatunk az, hogy a forradalmat permanenssé tegyük, legalább addig, míg valamennyi többé vagy kevésbé vagyonos osztályt az uralomból ki nem szorítottunk, amíg a proletariátus meg nem hódította az államhatalmat és a proletárok egyesülése nemcsak egy országban, hanem a világ minden uralkodó országában is odáig nem fejlődött, hogy a proletárok közötti verseny ezekben az országokban megszűnt és hogy legalább a döntő termelő erők a proletárok kezeiben összpontosulnak.“

Más szavakkal:

a) Marx egyáltalán nem javasolta azt, hogy a forradalom az ötvenes évek Németországában egyenesen a proletár hatalommal kezdődjék, ellentétben a mi orosz „permanenseink” terveivel;

b) Marx csupán azt javasolta, hogy a forradalom művét a proletár államhatalom *tetőzze be*, hogy az egyik burzsoá frakciót a másik után, lépésről lépésre a hatalom magaslátáról letaszítva, a hatalomra jutott proletariátus lobbantsa aztán lángra a forradalmat az összes országokban — *ami teljesen megfelel* mindannak, amit Lenin tanított és amit forradalmunk során megvalósított, követve saját elméletét az imperializmus viszonyai között lejátszódó proletár forradalomról.

Kiderül, hogy a mi orosz „permanenseink” nemcsak lebecsülték a parasztság szerepét az orosz forradalomban és a proletárhegemónia eszméjének jelentőségét, hanem átgyúrták (rosszabbá) a „permanens” forradalom marxi eszméjét is s ezzel a gyakorlat számára alkalmatlanná tették.

Ezért gúnyolta ki Lenin a mi „permanenseink” elméletét, melyet „originálisnak” és „gyönyörűnek” nevezett s ezért vádolta őket azzal, hogy nem akarnak „elgondolkozni rajta, hogy az élet teljes tíz éven át miért nem törődött ezzel a gyönyörű elmélettel”. (Lenin 1915-ben írta e cikkét, tehát 10 évvel azután, hogy Oroszországban a „permanensek” teóriája felbukkant. Lenin Művei, XVIII. köt., 317. old., oroszul.)

Ezért tartotta Lenin ezt az elméletet fél-menseviknek, ezért mondotta, hogy a „bolsevikoktól átveszi a felhívást, mely a proletariátust a döntő forradalmi harcra és a politikai hatalom meghódítására szólítja, a mensevikektől pedig — a parasztság szerepének »tagadását«”. (L. Lenin cikkét a „Forradalom két irányvonaláról”, ugyanott.)

Igy áll a dolog Lenin eszméjével a burzsoá-demokratikus forradalom átnövéséről a proletárforradalomba, arról, hogy a burzsoáforradalmat hogyan kell kihasználni a proletárforradalomba való „rögtöni” átmenet érdekében.

Továbbá: Azelőtt a forradalom győzelmét *egy* országban lehetetlennek tartották, úgy vélték, hogy a burzsoázia fölötti győzelemhez feltétlenül szükséges minden előrehaladott ország, vagy legalább is az ilyen országok többsége, proletárjainak együttes fellépése. Ma ez a felfogás már nem felel meg a valóságnak. Ma abból kell kiindulni, hogy ilyen győzelem lehetséges, mert a különböző kapitalista országok fejlődésének egyenetlen és ugrásszerű jellege az imperializmus körülményei közt, elkerülhetetlenül háborúkra vezető katasztrofális ellentmondások kifejlődése az imperializmuson belül, a forradalmi mozgalom növekedése a világ valamennyi országában — mindez nem csupán lehetővé, hanem egyenesen szükségszerűvé is teszi a proletariátus győzelmét *egyes* országokban. A forradalom története Oroszországban mindennek egyenes bizonyítéka. De emellett nem szabad megfeledkezni arról, hogy a burzsoáziát csak abban az esetben sikerül megdönteni, ha megvan az a néhány, feltétlenül szükséges feltétel, amelyek megléte nélkül gondolni sem lehet arra, hogy a proletariátus a hatalmat átvegye.

A „Baloldaliság“ a kommunizmus gyermekbetegsége“ című brosurájában Lenin ezekről a feltételekről az alábbiakat mondja:

„A forradalom alaptörvénye, melyet valamennyi forradalom és különösképpen a 20. század mindhárom orosz forradalma megerősít, a következő: a forradalomhoz nem elegendő az, hogy a kizsákmányolt és elnyomott tömegek belássák, hogy a régi módon nem lehet tovább élniök és változást követeljenek; a forradalomhoz az is kell, hogy a kizsákmányolók ne tudjanak élni és kormányozni a régi módon. Csak akkor, ha az „*alul lévők*“ nem akarják a régit és a „*felső*“ *nem tudnak* tovább élni a régi módon, csak akkor győzhet a forradalom. Ezt az igazságot más szavakkal így fejezhetjük ki: *a forradalom nem lehetséges általános nemzeti (a kizsákmányoltakat és a kizsákmányolókat egyaránt érintő) válság nélkül.** Tehát: a forradalomhoz először

* A kiemelés tőlem ered. — I. Sz.

is
mi
mu
szü
má
zat
gek
giti
me
oro

De
riátus h
jeleni
A győzt
erősített
és fel ke
ez, hogy
mét, vag
erőivel a
mértékb
restaurác
a forrad
a forrad
győztes
ország fo
ségnek, l
riátus gy
Leni
mondta,
maximum
mennyi o
felébbesz
szul.)
Ezek
nek jelleg

is azt kell elérnünk, hogy a munkások többsége (vagy mindenesetre a tudatos, gondolkodó, politikailag aktív munkások többsége) teljesen megértse a forradalom szükségességét és kész legyen érte akár halálba menni; másodsor, hogy a kormányzó osztályok olyan kormányzati válságot éljenek át, mely a legelmaradottabb tömegeket is bevonja a politikába..., a kormányt meggyöngíti és lehetővé teszi, hogy a forradalmárok gyorsan megdöntsék." (Lenin Művei, XXV. köt., 222. old., oroszul.)

De a burzsoázia hatalmának megdöntése és a proletariátus hatalmának megteremtése *egy* országban még nem jelenti a szocializmus teljes győzelmének a biztosítását. A győztes ország proletariátusának, miután hatalmát megerősítette és a parasztságot maga köré tömörítette, fel lehet és fel kell építenie a szocialista társadalmat. De azt jelenti-e ez, hogy a szocializmus ezzel eléri teljes, végleges győzelmét, vagyis azt jelenti-e, hogy a proletariátus csak *egy* ország erőivel a szocializmust véglegesen megszilárdíthatja és teljes mértékben biztosíthatja az országot az intervenció, tehát a restauráció ellen? Nem, nem ezt jelenti. Ehhez szükséges a forradalom győzelme legalább is néhány országban. Ezért a forradalom fejlesztése és támogatása más országokban a győztes forradalomnak lényeges feladata. Ezért a győztes ország forradalma nem tekintheti magát önmagáért való egységnek, hanem támasznak, eszköznek arra, hogy a proletariátus győzelmét más országokban siettesse.

Lenin ezt a gondolatot röviden úgy fejezte ki, hogy azt mondta, a győztes forradalom feladata: „keresztülvinni a maximumát annak, ami *egy* országban megvalósítható *valamennyi ország* forradalmának fejlesztésére, támogatására, felébresztésére." (Lenin Művei, XXIII. köt., 385. old., oroszul.)

Ezek, általában, a proletárforradalom lenini elméletének jellegzetes vonásai.

IV.

A PROLETARIÁTUS DIKTATÚRÁJA

Ebből a témából három alapkérdést ragadok ki; ezek: 1. a proletariátus diktatúrája, mint a proletárforradalom eszköze; 2. a proletariátus diktatúrája, mint a proletariátus uralma a burzsoázia felett; 3. a szovjethatalom, mint a proletárdiktatúra állami formája.

1. *A proletariátus diktatúrája, mint a proletárforradalom eszköze.* A proletárdiktatúra kérdése mindenekelőtt a proletárforradalom alapvető tartalmának kérdése. A proletárforradalom, ennek haladása, lendülete, vívmányai, csak a proletariátus diktatúrája révén öltönek húsból és vérből való alakot. A proletariátus diktatúrája a proletárforradalom eszköze, szerve, legfontosabb támaszpontja, melyet azért hívnak életre, hogy, először, a megdöntött kizsákmányolók ellenállását megtörjék és az elért vívmányokat biztosítsák, másodszor, hogy a proletárforradalmat végigvigyék, a forradalmat eljuttassák a szocializmus teljes győzelméig. A forradalom legyőzheti a burzsoáziát, megdöntheti hatalmát a proletariátus diktatúrája nélkül is. De a burzsoázia ellenállását legázolni, a győzelmet megtartani és a szocializmus végleges győzelméig eljutni a forradalom már nem képes, ha fejlődésének bizonyos fokán nem teremti meg a proletariátus diktatúrája formájában speciális szervét, legfőbb támaszpontját.

„A forradalom alapkérdése a hatalom kérdése“ (Lenin). Azt jelenti-e ez, hogy a dolog a hatalom átvételére, megragadására korlátozódik? Nem, nem azt jelenti. A hatalom megragadása csak a dolog kezdete. Az egy országban megdöntött burzsoázia különböző okoknál fogva még sokáig erősebb marad, mint a proletariátus, mely megdöntötte. Ezért az a fő, hogy a hatalmat meg lehessen tartani, megerősíteni, legyőzhetetlenné tenni. Mi kell e cél eléréséhez? Ehhez

végre kell hajtani legalább is három főfeladatot, mely már „a győzelem másnapján” a proletariátus diktatúrájára vár:

a) meg kell törni a forradalom által megdöntött és kizsákmányolt földbirtokosok és kapitalisták ellenállását, meg kell semmisíteni a tőke hatalmának visszaállítására irányuló minden néven nevezendő kísérletüket;

b) szervezni kell az építőmunkát, abban a szellemben, hogy az összes dolgozókat a proletariátus köré tömörítsük, és ezt a munkát az osztályok eltörlésének, megszüntetésének előkészítése irányában kell folytatni;

c) föl kell fegyverezni a forradalmat, meg kell szervezni a forradalom hadseregét a külső ellenség, az imperia-
lizmus elleni harcra.

A proletariátus diktatúrája arra kell, hogy ezeket a feladatokat végrehajtsa, teljesítse.

„Az átmenet a kapitalizmusból a kommunizmusba — mondja Lenin — egész történelmi korszak. Míg ez a korszak be nem fejeződik, a kizsákmányolók okvetlen megőrzik reményüket a restaurációra, s ez a remény restaurációs kísérletekké válik. S az első komoly vereség után a megdöntött kizsákmányolók, kik megdöntésüket nem várták, abban nem hittek, arra még csak gondolni sem akartak, tízszeres energiával, dühödt szenvedéllyel, százszorosra felfokozott gyűlölettel vetik magukat a harcba a tőlük elvett „paradicsom” visszaszerzéséért, családjaikért, melyek oly édesdeden éltek és amelyeket most a „csőcselék” pusztulásra és nyomorra (vagy pedig „közönséges” munkára...) ítélt. És a kizsákmányoló-kapitalistákhoz húz a kispolgárság széles tömege. Évtizedek történelmi tapasztalata tanúsítja minden országban, hogy ez a kispolgárság ide-oda ingadozik, ma a proletariátussal megy együtt, holnap viszárszretten a forradalom nehézségeitől, a munkások legelső vereségére, vagy csak fél vereségére is pánikba esik, idegeskedik, kapkod, siránkozik, egyik táborból a másikba szaladgál.” (Lenin Művei, XXIII. köt., 355. old., oroszul.)

A burzsoáziának minden alapja megvan arra, hogy restaurációs kísérleteket tegyen, hiszen megdöntése után még sokáig erősebb marad, mint a proletariátus, mely megdöntötte.

„Ha a kizsákmányolókat csak egy országban verik szét — mondja Lenin — és természetesen ez a tipikus eset, mert forradalom egy időben, több országban ritka kivétel, akkor még mindig erősebbek maradnak, mint a kizsákmányoltak.“ (Ugyanott, 354. old.)

Miben rejlik a megdöntött burzsoázia ereje?

Először „a nemzetközi tőke erejében, a burzsoázia nemzetközi kapcsolatainak erősségében és tartósságában.“ (Lenin Művei, XXV. köt., 173. old., oroszul.)

Másodszor abban, hogy „a kizsákmányolók a forradalom után még hosszú ideig elkerülhetetlenül megtartják sok hatalmas tényleges kiváltságukat: náluk marad a pénz (a pénzt egyszerre megszüntetni nem lehet), egy és más, gyakran jelentős ingóság, megmaradnak összekötetések, megmarad a szervezési és kormányzási dolgokban való jártasságuk, a kormányzás összes „titkainak“ (szokásoknak, fogásoknak, eszközöknek, lehetőségeknek) ismerete, megmarad magasabb képzettségük, közeli viszonyuk a felsőbb technikai személyzethez (mely burzsoá módon él és gondolkodik), megmarad összehasonlíthatatlanul nagyobb jártasságuk a katonai ügyekben (és ez igen fontos), és így tovább és így tovább.“ (Lenin Művei, XXIII. köt., 354. old., oroszul.)

Harmadszor „a szokás erejében, a kisüzemi termelés erejében. Mert kisüzem, sajnos, még nagyon-nagyon sok maradt a világon és a kisüzem állandóan, naponként, óránként, spontánul és tömegesen szüli a kapitalizmust és burzsoáziát“... mert „az osztályokat megszüntetni nemcsak azt jelenti, hogy a földbirtokosokat és kapitalistákat elkergetjük — ezt viszonylag könnyen elvégeztük, — hanem jelenti azt is, hogy a kis árutermelőket is megszüntetjük, már pedig azokat nem szabad elkergetni, nem szabad agyonnyomni, azokkal össze kell

férni, azokat csak igen hosszadalmas, igen lassú, óvatos szervező munkával lehet (és kell) átformálni, átnevelni.“ (Lenin Művei, XXV. köt., 173. és 189. old., oroszul.)

Ezért mondja Lenin, hogy:

„A proletariátus diktatúrája az új osztály legádázabb és legkíméletlenebb háborúja a nálánál *hatalmasabb* ellenség, a burzsoázia ellen, melynek ellenállását a bukás *megtízszerezi*“, hogy a „proletariátus diktatúrája szívós, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztratív harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen“. (Ugyanott, 173. és 190. oldal.)

Aligha kell bizonyítani, hogy mindezeket a feladatokat rövid időn belül teljesíteni, néhány év alatt végrehajtani teljességgel lehetetlen. Ezért nem szabad a proletariátus diktatúráját, a kapitalizmusról a kommunizmusra való átmenetet, holmi gyorsan muló periódusnak tekinteni, mely néhány „különösen forradalmi“ aktus és dekrétum formájában jelenik meg, hanem egész történelmi korszaknak, melyet polgárháború és külső összeütközések, szívós szervező munka és gazdasági építés, támadások és visszavonulások, győzelmek és vereségek töltenek be. Ez a történelmi korszak nemcsak azért kell, hogy megteremtsük a szocializmus teljes győzelmének gazdasági és kulturális előfeltételeit, hanem azért is, hogy a proletariátusnak módjában legyen először arra, hogy magát az ország kormányzására képes erővé nevelje és kovácsolja, másodszor, hogy a kispolgári rétegeket oly irányban képezze és gyúrja át, mely a szocialista termelés megszervezését biztosítja.

„Tizenöt, húsz, huszonöt év polgárháborúin és népek közti harcain kell átmennetek — mondotta Marx a munkásoknak —, nemcsak azért, hogy a viszonyokat megváltoztassátok, hanem azért, hogy magatokat változtassátok meg és tegyétek a politikai uralomra képessé.“ (K. Marx: Leleplezések a kölni kommunista pörről. I. fejezet.)

Marx gondolatát folytatva és továbbfejlesztve, Lenin ezt írja:

„A proletariátus diktatúrája alatt a parasztok és kistermelők millióit, az alkalmazottak, hivatalnokok, polgári értelmiségiek százazreit kell átnevelni, valamenyiüket a proletár állammak és a proletár vezetésnek kell alárendelni, le kell bennük győzni a burzsoá szokásokat és hagyományokat“, éppen úgy, mint ahogyan szintén szükséges lesz, „a proletárdiktatúra talaján, hosszadalmas harcban átnevelni magukat a proletárokat is, akik saját kispolgári előítéletektől nem egyszerre szabadulnak meg, nem csuda útján, nem a szüzanya parancsára, nem valami jelszó, határozat, dekrétum parancsára, hanem csak a kispolgári tömegbefolyás ellen folytatott hosszú és fáradságos tömegharc révén.“ (Lenin Művei, XXV. köt., 243. és 247. old., oroszul.)

2. *A proletariátus diktatúrája, mint a proletariátus uralma a burzsoázia felett.* Már a mondottakból is látható, hogy a proletariátus diktatúrája nem egyszerű személycseré a kormányban, nem „kabinet“-váltás stb., amely a régi gazdasági és politikai rendet érintetlenül hagyja. Az összes országok mensevikjei és opportunistái, akik úgy félnek a diktatúrától, mint a tűztől s rémületükben a diktatúra fogalmát a „hatalom meghódításának“ a fogalmával helyettesítik, a „hatalom meghódítását“ rendesen „kabinet“-váltásra korlátozzák, arra, hogy a hatalmon új kormány jelenik meg, olyanfajta emberekből, mint Scheidemann és Noske, MacDonald és Henderson. Aligha szorul magyarázatra, hogy az ilyen és hasonló kabinetváltásoknak semmi közük a proletariátus diktatúrájához, az igazi hatalom meghódításához az igazi proletariátus által. Ha a MacDonaldok és Scheidemannok vannak hatalmon, de különben a régi burzsoárend megmarad, akkor a MacDonaldok és Scheidemannok úgynevezett kormánya nem lehet más, mint kiszolgáló apparátus a burzsoázia kezében, mint lepel az imperializmus fekélyeire, mint a burzsoázia eszköze az elnyomott és kiszármányolt tömegek forradalmi mozgalma ellen. A tőkének ezekre a kormányokra akkor van szüksége, mint spanyol-

falra,
nyoln
mán
náluk
minde
erre,
nak. E
lomna
út, m
kormá
a közp
mely a
A
alapjá
a burz
listák
lizálás
lyamán
mely a
A
vele o
tetben
sem k
a prole
egy lé
osztály
a kizsá
túrája
kisebb
Rö
tusnak
uralma
zsákma
(„Allar
El
El
lehet
szegén

fa-
falra, mikor a tömegeket nyíltan elnyomni és kizsákmá-
nyolni nehéz, kényelmetlen, nem előnyös. Az ilyenfajta kor-
mányok megjelenése természetesen annak jele, hogy „ott
náluk“ (vagyis a kapitalistáknál), a „Sipka-szorosban“ nem
minden csendes, de az efféle kormányok, tekintet nélkül
erre, kikerülhetetlenül a tőke kendőzött kormányai marad-
nak. Egy MacDonald, vagy Scheidemann kormánytól a hata-
lomnak a proletariátus általi meghódításáig olyan messze az
út, mint földtől az égig. A proletariátus diktatúrája nem
kormányváltozás, hanem új állam, a hatalom új szerveivel
a központban és az egész országban, a proletariátus állama,
mely a régi állam, a burzsoázia államának romjain jött létre.

A proletariátus diktatúrája nem a burzsoá rendszer
alapján keletkezik, hanem e rendszer szétzúzása folyamán,
a burzsoázia megdöntése után, a földbirtokosok és kapita-
listák kisajátítása folyamán, a fő termelési eszközök szocia-
lizálása folyamán, a proletariátus erőszakos forradalma fo-
lyamán. A proletariátus diktatúrája forradalmi hatalom,
mely a burzsoázia elleni erőszakra támaszkodik.

Az állam: gépezet az uralkodó osztály kezében, hogy
vele osztályellenségei ellenállását elnyomja. Ebben a tekin-
tetben a proletariátus diktatúrája lényegében semmiben
sem különbözik bármely más osztály diktatúrájától, mert
a proletárállam: gépezet a burzsoázia elnyomására. De van
egy lényeges különbség. És pedig az, hogy minden eddigi
osztályállam a kizsákmányoló kisebbség diktatúrája volt
a kizsákmányolt többség fölött, míg a proletariátus dikta-
túrája a kizsákmányolt többség diktatúrája a kizsákmányoló
kisebbség fölött.

Rövidebben: a proletariátus diktatúrája a proletariá-
tusnak törvény által nem korlátozott, erőszakra támaszkodó
uralma a burzsoázia fölött, amely uralom a dolgozó és ki-
zsákmányolt tömegek rokonszenvét és támogatását élvezi
(„Állam és forradalom.“)

Ebből két alapvető következtetés folyik:

Első következtetés. A proletariátus diktatúrája nem
lehet „teljes“ demokrácia, nem mindenkire, gazdagra és
szegényre is, kiterjedő demokrácia — a proletariátus dikta-

tűrájának „új módon demokratikus államnak kell lennie a proletárok és általában a vagyontalanok érdekében* és új módon diktatorikusnak, a burzsoázia ellen . . .“ (Lenin Művei, XXI. köt., 393. old., oroszul.) Kautskynak és társainak az általános egyenlőségről, a „tisztá“ demokráciáról, a „tökéletes“ demokráciáról és hasonlókról való fecsegése csak burzsoá elfedése annak a kétségtelen ténynek, hogy kizsákmányolók és kizsákmányoltak egyenlősége lehetetlen. A „tisztá“ demokrácia elmélete a munkásosztály azon felső rétegének elmélete, melyet az imperialista rablók kezessé tettek és hízlalnak. Azért jött létre, hogy a kapitalizmus fekélyeit takargassa, az imperializmust kerdőzze és erkölcsi erőt adjon neki a kizsákmányolt tömegek elleni harcban. Nincs és nem lehet a kapitalizmusban „joguk“ a kizsákmányoltaknak már csak azért sem, mert a helyiségek, nyomdák, papírráktárak stb., melyek a „jogok“ gyakorlásához feltétlenül szükségesek, a kizsákmányolók privilégiumai. Nincs és nem lehet a kapitalizmusban a kizsákmányolt tömegeknek tényleges részük az ország igazgatásában, már csak azért sem, mert a kapitalizmusban, még a legdemokratikusabb rend esetén is, a kormányokat nem a nép nevezi ki, hanem a Rotschildok és Stinnesek, a Rockefellerek és Morganok. A demokrácia a kapitalizmusban *kapitalista* demokrácia, a kizsákmányoló kisebbség demokráciája, mely a kizsákmányolt többség jogainak korlátozásán nyugszik és ez ellen a többség ellen irányul. Csak a proletárdiktatúrában lehetnek a kizsákmányoltaknak tényleges „jogai“ és lehet a proletároknak és parasztoknak tényleges része az ország kormányzásában. A demokrácia a proletárdiktatúrában *proletár* demokrácia, a kizsákmányolt többség demokráciája, mely a kizsákmányoló kisebbség jogainak korlátozásán nyugszik és ez ellen a kisebbség ellen irányul.

Második következtetés. A proletariátus diktatúrája nem jöhet létre a burzsoá társadalom és burzsoá demokrácia békés fejlődésének eredményeként, hanem csak a burzsoá

* A kiemelés tölem ered. — I. Szt.

államgépezet, a burzsoá hadsereg, a burzsoá hivatalnok
apparátus, a burzsoá rendőrség összetörésének eredménye-
ként jöhet létre.

„A munkásosztály nem veheti egyszerűen birtokba a
kész államgépezetet, hogy azt saját céljaira mozgásba
hozza“ — mondják Marx és Engels a „Kommunista
Kiáltvány“ előszavában. — A proletárforradalom fel-
adata „...nem az, hogy a bürokratikus katonai gépe-
zetet egyik kézből a másikba adja, ahogy eddig történt,
hanem hogy összetörje... — ez előfeltétele minden va-
lódi népforradalomnak a kontinensen“ — mondja Marx
Kugelmanhoz intézett levelében, 1871-ben.

Marx korlátozó mondata a kontinensről ürügyet
adott a világ összes opportunistáinak és mensevikjeinek
annak a kikürtölésére, hogy Marx lehetők tartotta a pol-
gári demokrácia békés átfejlődését proletárdemokráciába
legalább is néhány olyan országban, melyek nem tartoznak
az európai kontinenshez (Anglia, Amerika). Marx ezt való-
ban lehetségesnek tartotta és erre volt is alapja a múlt
század 70-es éveinek Angliájára és Amerikájára vonatko-
zólag, mikor még nem volt monopolkapitalizmus, mikor még
nem volt imperializmus és ezekben az országokban, fejlő-
désük különleges feltételei folytán, nem volt kifejlett mili-
tarizmus és bürokratizmus. Így állt a dolog, amíg meg nem
jelent a kifejlett imperializmus. De aztán, 30—40 év múlva,
amikor a helyzet ezekben az országokban már gyökeresen
megváltozott, amikor az imperializmus kifejlődött és kiter-
jedt kivétel nélkül minden kapitalista országra, amikor a
militarizmus és bürokrácia Angliában és Amerikában is meg-
jelent, amikor Anglia és Amerika békés fejlődésének külön-
leges feltételei eltűntek, — magától el kellett esnie az ezekre
az országokra vonatkozó korlátozásnak.

„Most, — mondja Lenin — 1917-ben, az első nagy im-
perialista háború korában, Marxnak ez a korlátozása
elesik. Anglia is, Amerika is, az egész földkerekségen
legnagyobb és legutolsó képviselői az angolszász „sza-
badságnak“ — abban az értelemben, hogy náluk nem

volt militarizmus és bürokratizmus — egészen elmerültek az általános európai szennyes, véres mocsárban, a mindent maguk alá gyűrő, mindent elnyomó bürokratikus-militarista intézmények mocsarában. Most Angliában is, Amerikában is, minden valódi népforrhadalom előfeltétele a 'kész államgépezet' összetörése, szétrombolása (melyet ott az 1914—1917-es években formáltak ki az 'európai' általános imperialista tökéletességig)." (Lenin Művei, XXI. köt., 395. old., oroszul.)

Más szavakkal, a proletariátus erőszakos forradalmáról szóló törvény, a törvény, mely a burzsoá államgépezet összetörését e forradalom előzetes feltételének mondja, a forradalmi mozgalom elkerülhetetlen törvénye a világ imperialista országaiban.

A távoli jövőben természetesen, ha a proletariátus a kapitalizmus legfontosabb országaiban győzni fog és ha a jelenlegi kapitalista környezet szocialista környezetté válik, néhány kapitalista ország számára valóban lehetséges lesz majd a fejlődés „békés” útja. Ez országok kapitalistái, a „kedvezőtlen” nemzetközi viszonyok következtében, célszerűnek fogják tartani, hogy a proletariátusnak „önként” komoly engedményeket tegyenek. De ennek feltételezése csak egy távoli és lehetséges jövőre vonatkozik. A közeljövőre vonatkozóan ennek a feltételezésnek semmi, de semmi alapja sincsen.

Ezért Leninnek igaza van, mikor ezt mondja:

„A proletárforradalom lehetetlen a burzsoá állami gépezet erőszakos széttrése és újjal való felcserélése nélkül." (Lenin Művei, XXIII. köt., 342. old., oroszul.)

3. A szovjethatalom, mint a proletariátus diktatúrájának államformája. A proletariátus diktatúrájának győzelme a burzsoázia elnyomását, a burzsoá államgépezet széttrését, a burzsoá demokráciának proletárdemokráciával való felváltását jelenti. Ez világos. De miféle szervezetek azok, melyek segítségével ez a kolosszális munka elvégezhető? Hogy a proletárszervezetek régi formái, melyek a burzsoá-parlamen-

tarizmus alapján fejlődtek ki, erre a munkára elégtelenek, ebben aligha lehet kétség. Melyek tehát a proletariátusnak azok az új szervezeti formái, amelyek a burzsoá állami gépezet sírásójának szerepét játszhatják, amelyek nemcsak arra képesek, hogy e gépezetet szétbontsák s a burzsoá-demokráciát proletárdemokráciával váltsák fel, hanem arra is, hogy a proletár államhatalom alapjává legyenek?

A proletariátus szervezetének ez új formái a szovjetek.

Miben áll a szovjetek ereje a régi szervezeti formákhoz képest?

Abban, hogy a szovjetek a proletariátusnak legátfogóbb tömegszervezetei, mert a szovjetek, csak a szovjetek, ölelik fel kivétel nélkül az összes munkásokat.

Abban, hogy kizárólag a szovjetek azok a tömegszervezetek, melyek az összes elnyomottakat és kizsákmányoltakat, munkást és parasztot, katonát és matrózt átfognak és ahol, ennek következtében, a tömegek élcsapata, a proletariátus, a legkönnyebben és a legtökéletesebben tudja, a tömegek harcának politikai vezetését a gyakorlatban megvalósítani.

Abban, hogy a szovjetek a tömegek forradalmi harcának, a tömegek politikai akcióinak, a tömegek felkelésének leghatalmasabb szervei: olyan szervek, melyek képesek a finanszírozásra és a finanszírozás politikai függvényeinek mindenhatóságát megtörni.

Abban, hogy a szovjetek maguknak a tömegeknek közvetlen szervezetei, vagyis legdemokratikusabb szervezetei, tehát a tömegek legnagyobb tekintélyű szervezetei, melyek maximálisan megkönnyítik nekik, hogy az új állam berendezésében és igazgatásában résztvegyenek s maximálisan kifejlesztik a tömegek forradalmi energiáit, kezdeményezési készségét, teremtő képességét a régi rend szétzúzásáért az új, a proletár rendért vívott harcban.

A szovjethatalomban a helyi szovjetek egyetlen általános államszervezetté egyesülnek és formálódnak, a proletariátusnak mint az elnyomott és kizsákmányolt tömegek élcsapatának és mint uralkodó osztálynak államszervezetévé, a szovjetek köztársaságává.

A szovjethatalom lényege abban áll, hogy éppen azoknak az osztályoknak, melyeket a kapitalisták és földbirtokosok elnyomtak, legtömegesebb és legforradalmibb szervezetei alkotják most „az egész államhatalom, az egész állami apparátus *állandó és egyetlen* alapját“, hogy „éppen azokat a tömegeket vonja be az állam demokratikus kormányzásában való *állandó*, feltétlen, és pedig döntő jellegű részvételre, melyeket még a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságokban is“, jóllehet törvény szerint egyenjogúak, „a valóságban a politikai életből és a demokratikus jogok és szabadságok gyakorlásából ezer fogással és mesterkedéssel kizártak.“* (Lenin Művei, XXIV. kötet, 13. oldal, oroszul.)

Ezért a szovjethatalom az államszervezet *új formája*, mely elvileg különbözik a régi, burzsoá-demokratikus és parlamenti formától, az állam *új típusa*, mely nem a dolgozó tömegek kizsákmányolásának és elnyomásának feladataira rendezkedik be, hanem arra, hogy ezeket a tömegeket minden elnyomás és kizsákmányolás alól teljesen felszabadítsa — a proletariátus diktatúrájának feladataira.

Ígaza van Leninnek, mikor azt mondja, hogy a szovjetek hatalmának megjelenésével „befejeződött a burzsoá-demokratikus parlamentarizmus korszaka s a világtörténelem új fejezete kezdődött el: a proletárdiktatúra korszaka“.

Miben állanak a szovjethatalom jellegzetes vonásai?

Abban, hogy a szovjethatalom az összes államszervezetek közül, amelyek addig, amíg osztályok vannak, lehetségesek, a legtömegesebb és legdemokratikusabb államszervezet, mert a kizsákmányolók elleni harcban a munkások és kizsákmányolt parasztok összefogásának és együttműködésének arénája lévén, munkájában erre az összefogásra és erre az együttműködésre támaszkodik és így a lakosság többségének hatalma a kisebbség fölött, ennek a többségnek állama, diktatúrájának kifejezése.

Abban, hogy a szovjethatalom az osztálytársadalom minden államszervezete közül a legnemzetközibb, mert minden nemzeti elnyomást szétzúzva és a különböző nemzetek

* A kiemelés tőlem ered. — I. Szt.

dolgozó tömegeinek együttműködésére támaszkodva, ezzel megkönnyíti ezeknek a tömegeknek egyesítését egy egységes államszövetségben.

Abban, hogy a szovjethatalom már szerkezeténél fogva is, megkönnyíti, hogy az elnyomott és kizsákmányolt tömegeket, e tömegek élcsapata, a proletariátus, vezesse, mint a szovjetek legszilárdabban tömörített és legtudatosabb magja.

„Az elnyomott osztályok összes forradalmainak és mozgalmainak tapasztalatai, a világ szocialista mozgalmának tapasztalatai arra tanítanak meg bennünket, — mondotta Lenin — hogy csak a proletariátus képes egyesíteni és vezetni a dolgozó és kizsákmányolt tömegek szétforgácsolt és elmaradott rétegeit.“ (Lenin Művei, XXIV. köt., 14. old., oroszul.)

A szovjethatalom szerkezete megkönnyíti e tapasztalatok útmutatásainak megvalósítását.

Abban, hogy a szovjethatalom, mely a törvényhozó és végrehajtó hatalmat az állam egységes szervezetében egyesíti és a területi választó-körzeteket termelési egységekkel, üzemekkel és gyárakkal helyettesíti, közvetlenül összekapcsolja a munkásokat és általában a dolgozó tömegeket az állami igazgatás apparátusával, tanítja őket az ország kormányzására.

Abban, hogy csakis a szovjethatalom tudja a hadsereget felszabadítani a burzsoá kommandó alól és népelnyomó eszközökből, ami a burzsoá rend alatt volt, szabadító eszközzé tenni, amely a népet felszabadítja saját burzsoáziája és az idegen burzsoázia járma alól.

Abban, hogy csakis „az állam szovjetszervezete tudja valóban egy csapással szétzúzni és végleg szétrombolni a régi, vagyis burzsoá hivatalnoki és bírói apparátust.“ (L. ugyanott.)

Abban, hogy csakis az állam szovjetformája, mely bevonja a dolgozók és kizsákmányolók tömegszervezeteit az állami igazgatásban való állandó és feltétlen részvételbe, tudja előkészíteni az államiságnak azt az elhalását, ami az eljövendő államnélküli, kommunista társadalom egyik alapvető eleme.

A szovjetek köztársasága ilyen módon az a keresett és végre megtalált politikai forma, melynek keretein belül kell végbemennie a proletariátus gazdasági felszabadításának, a szocializmus teljes győzelmének.

A párizsi kommun csirája volt ennek a formának. A szovjethatalom: kifejlesztése és betetőzése.

Ezért mondja Lenin, hogy:

„A munkás-, katoná- és paraszt-küldöttek Tanácsainak köztársasága nemcsak magasabb típusú formája a demokratikus intézményeknek . . . hanem az *egyetlen** forma is, mely a szocializmushoz való lehető legsímább átmenetet biztosítani képes.” (Lenin Művei, XXII. köt., 131. old., oroszul.)

V.

A PARASZTKÉRDÉS

Ebből a témából négy kérdést ragadok ki, — ezek:

1. a kérdés feltevése,
2. a parasztság a burzsoá-demokratikus forradalom idején,
3. a parasztság a proletárforradalom idején,
4. a parasztság a szovjethatalom megszilárdulása után.

1. *A kérdés feltevése.* Némelyek azt hiszik, hogy a leninizmusban a parasztkérdés az alapvető kérdés, hogy a leninizmus kiindulópontja: a parasztság, a parasztság szerepének, fajsúlyának kérdése. Ez abszolúte helytelen. A leninizmus alapkérdése, kiindulópontja nem a parasztkérdés, hanem a proletariátus diktatúrájának kérdése, a diktatúra kivívásának, megszilárdítása előfeltételeinek kérdése. A parasztkérdés, mint a proletariátus szövetségének a kérdése a hatalomért való harcban, ebből a problémából folyik.

Ez a körülmény azonban semmiesetre sem fosztja meg a parasztkérdést attól a komoly, égetően aktuális jelentőségtől, amellyel a proletárforradalom számára kétségtelenül rendelkezik. Ismeretes, hogy a parasztkérdés komoly feldol-

* A kiemelés tölem ered. — I. Szt.

és
ell
, a
A
nak
no-
en*
abb
öt.,

gozása az orosz marxisták soraiban éppen az első forradalom előestéjén kezdődött (1905), mikor a cárizmus megdöntésének és a proletár-hegemónia megvalósításának kérdése a maga teljes nagyságában állott a párt előtt, a proletariátus szövetségének kérdése pedig a küszöbön álló polgári forradalomban égetően aktuális jelleget öltött. Ismeretes az is, hogy a parasztkérdés Oroszországban még aktuálisabb jellegű lett a proletárforradalom idején, mikor a proletariátus diktatúrájának, a diktatura kiharcolásának és megszilárdításának kérdése ahhoz a kérdéshez vezetett el, hogy kik lesznek a proletariátus szövetségesei a küszöbön álló proletárforradalomban. És ez érthető: aki a hatalom felé tart, aki a hatalomra készülődik, annak lehetetlen nem érdeklődni igazi szövetségesei iránt.

Ebben az értelemben a parasztkérdés a proletárdiktatúra általános kérdésének egy része és mint ilyen, a leninizmus egyik legégetőbben aktuális kérdése.

A II. Internacionále pártjainak egykedvű közönyét, sőt egyenesen elutasító magatartását a parasztkérdéssel szemben, nem magyarázhatjuk meg kizárólag a nyugati fejlődés sajátosságaival. Ez a közöny mindenekelőtt azzal magyarázható, hogy ezek a pártok a proletárdiktatúrában nem hisznek, a forradalomtól félnek és nem is gondolnak arra, hogy a proletariátust hatalomra vezessék. Már pedig, aki a forradalomtól fél, aki a proletárokat nem akarja hatalomra vezetni, az nem is érdeklődhetik a proletariátus szövetségesei iránt a forradalomban, — annak közömbös és nem aktuális a szövetségeseik kérdése. A II. Internacionále hőseinél az ironikus magatartás a parasztkérdéssel szemben a jómodor jelének, az „igazi” marxizmus jelének számít. A valóságban persze nincs ebben porszemnyi marxizmus sem, mert hiszen a közönyösség egy olyan fontos kérdéssel szemben, amilyen a parasztkérdés, a proletárforradalom előestéjén, annyi mint a proletariátus diktatúrája tagadásának másik oldala, a marxizmus egyenes elárulásának kétségtelen jele.

A kérdés így áll: *ki vannak-e már merítve azok a forradalmi lehetőségek, melyek a parasztság mélyén, létének*

bizonyos feltételeinél fogva, lappanganak, vagy sem, és ha nincsenek kimerítve, *van-e reménység, van-e alap* ezeknek a lehetőségeknek a kihasználására a proletárforradalom számára, arra, hogy a parasztságot, kizsákmányolt többségét, a burzsoázia tartalékából, ami a nyugati burzsoá forradalmak idején volt és aminek ma is megmaradt, a proletariátus tartalékává, szövetségesévé változtassuk át?

A leninizmus erre a kérdésre igennel felel, vagyis elismeri, hogy a parasztság többségének soraiban forradalmi képességek rejlenek és hogy fel lehet őket használni a proletárdiktatúra érdekében. A három oroszországi forradalom története a leninizmus idevonatkozó következtetéseit teljesen igazolja.

Ebből folyik az a gyakorlati következtetés, hogy a parasztság dolgozó tömegeit a leigázás és kizsákmányolás elleni harcukban, az elnyomástól és nyomorúságtól való megszabadulásért vívott harcukban támogatni, feltétlenül támogatni kell. Ez persze nem azt jelenti, hogy a proletariátusnak *minden* parasztmozgalmat támogatnia kell. A parasztság olyan harcának és olyan mozgalmának támogatásáról van itt szó, mely közvetlenül vagy közvetve megkönnyíti a proletariátus felszabadító mozgalmát, mely így vagy amúgy a proletárforradalom malmára hajtja a vizet, mely elősegíti, hogy a parasztság a munkásosztály tartalékává és szövetségesévé váljék.

2. *A parasztság a burzsoá-demokratikus forradalom idején.* Ez az időszak az első orosz forradalomtól (1905) a másodikig terjed (1917 februárjáig, bezárólag). Ennek az időszaknak jellegzetes vonása: a parasztság felszabadulása a liberális burzsoázia befolyása alól, a parasztság *eltávolodása* a kadetoktól*, a parasztság *fordulata* a proletariátus felé, a bolsevikok pártja felé. Ez időszak története a kadetok (liberális burzsoázia) és a bolsevikok (proletariátus) harcának története a parasztságért. Ennek a harcnak sorsa a duma-periódussal dőlt el, mert a négy дума időszaka szem-

* Kadetok — rövidítés (*ка* és *де*) a konstitucionális-(alkotmányos)-demokrata párt nevének kezdőbetűiből. A kadet-párt a liberális-monarchista burzsoázia pártja volt. A pártot 1905-ben alapították. — Ford.

léltető oktatást nyújtott a parasztságnak. Ez a lecke kézzelfoghatóan mutatta meg a parasztságnak, hogy a kadétek kezéből sem földet, sem szabadságot nem kap, hogy a cár teljesen a földesurakkal tart, a kadétek pedig a cárt támogatják s hogy az egyetlen erő, melynek segítségére számíthat — a városi munkásság, a proletariátus. Az imperialista háború a duma-periódusnak ezt a tanulságát még csak megerősítette, amennyiben betetőzte a parasztság elfordulását a burzsoáziától s teljessé tette a liberális burzsoázia elszigetelését, mert a háború évei nyilvánvalóan megmutatták, mily hiú, mennyire csalóka minden reménykedés abban, hogy a cártól és a cár burzsoá szövetségeseitől meg lehet kapni a békét. A duma-periódus szemléltető oktatása nélkül a proletariátus hegemoniája lehetetlen lett volna.

Igy alakult ki a munkások és parasztok szövetsége a burzsoá-demokratikus forradalomban. Így alakult ki a proletariátus hegemoniája (vezető szerepe) a cárizmus megdöntéséért vívott közös harcban, az a hegemonia, mely az 1917-es februári forradalomra vitt.

A nyugat polgári forradalmi (Anglia, Franciaország, Németország, Ausztria), mint ismeretes, más úton jártak. Ott a forradalomban a hegemonia nem a proletariátusé volt, mely gyöngeségénél fogva nem volt és nem is lehetett önálló politikai erő, hanem a liberális burzsoáziáé. Ott a parasztság a feudális rend alól való felszabadulását nem a kis számú és szervezetlen proletariátus, hanem a burzsoázia kezéből kapta. Ott a parasztság a régi rend ellen a liberális burzsoáziával haladt együtt. Ott a parasztság a burzsoázia tartaléka volt. Ott a forradalom, ennek folytán, a burzsoázia politikai súlyának hatalmas megnövekedésére vezetett.

Oroszországban viszont a burzsoá forradalom éppen ellenkező eredményekkel járt. A forradalom Oroszországban a burzsoáziának, mint politikai erőnek, nem megerősödésére, hanem gyengítésére, nem politikai tartalékainak megsokszorozódására vezetett, hanem fő tartaléka, a parasztság elvesztésére. A burzsoá forradalom Oroszországban nem a liberális burzsoáziát vetette az ére, hanem a

forradalmi proletariátust és köréje tömörítette a sokmillió parasztságot.

Többek közt ez magyarázza meg azt a tényt, hogy a burzsoá forradalom Oroszországban viszonylag rövid idő alatt nőtt át proletárforradalommá. A proletariátus hegemóniája a proletariátus diktatúrájának csirája és hozzá vezető lépcsőfok volt.

Mivel magyarázható az orosz forradalomnak ez a sajátos jelensége, melyre a nyugat burzsoá forradalmak történetében nem találunk példát? Honnan ez a sajátosság?

A magyarázat az, hogy a burzsoá forradalom Oroszországban az osztályharc fejlettebb körülményei közt bontakozott ki, mint nyugaton, hogy az orosz proletariátusnak erre az időre már sikerült önálló politikai erővé válni, míg a liberális burzsoázia, melyet a proletariátus forradalmisága megrémített, minden forradalmiságát elvesztette (különösen 1905 tanulságai után) és a cárral s a földesurakkal szövetséget kötött a forradalom ellen, a munkások és parasztok ellen.

Figyelembe veendő a következő körülmények, amelyek az orosz burzsoá forradalom sajátosságait meghatározták:

a) Az orosz ipar példátlan koncentrációja a forradalom előestéjén. Ismeretes, hogy például az 500-nál több munkást foglalkoztató üzemekben Oroszországban az összes munkások 54 százaléka dolgozott, míg egy olyan fejlett országban, mint az Északamerikai Egyesült Államok, a munkásságnak mindössze 33 százaléka dolgozott hasonló üzemekben. Aligha kell bizonyítani, hogy már ez az egy körülmény is, amikor emellett volt egy olyan forradalmi párt, mint a bolsevikok pártja, Oroszország munkásosztályát az ország politikai életében hatalmas erővé tette.

b) Az üzemi kizsákmányolás elviselhetetlen formái, párosulva a cári poroszlók tűrhetetlen rendőr-módszereivel — ezek olyan körülmények, melyek a munkások minden komoly sztrájkját hatalmas politikai cselekedetté tették s a munkásosztályt következetesen forradalmi erővé acélozták.

c) Az orosz burzsoázia politikai petyhüdsége, mely az 1905-ös forradalom után a cárizmus előtti lakájkodássá és

nyílt ellenforradalmisággá változott, nemcsak az orosz proletariátus forradalmiságával magyarázható, mely az orosz burzsoáziát a cárizmus karjaiba kergette, hanem azzal is, hogy ez a burzsoázia egyenesen függött az állami rendelésektől.

d) A faluban még megvoltak a hűbériség leghallatlanabb és legtűrhetetlenebb csökevényei, melyekhez a földesúr mindenhatósága járult. Ez a parasztságot a forradalom karjaiba kergette.

e) A cárizmus, mely minden életet elfojtott és önkényével fokozta a kapitalisták és a földesurak nyomását. Ez a munkások és parasztok harcát egyetlen forradalmi áradatban egyesítette.

f) Az imperialista háború Oroszország politikai életének mindezeket az ellentéteit mély forradalmi krízissé változtatta és a forradalomnak hihetetlen támadó erőt adott.

Hová, kihez fordulhatott ilyen körülmények között a parasztság? Kinél kereshetett támogatást a mindenható föld-birtokos ellen, a cár önkénye ellen, a pusztító háború ellen, mely gazdaságát tönkretette? A liberális burzsoáziánál? De hiszen az ellensége volt, ezt a négy дума sokéves tapasztalata tanúsította. A szociálforradalmároknál? A szociálforradalmárok persze „jobbak“ a kadetoknál, a programjuk is „megjárná“, majdnem hogy paraszti, de mit adhatnak az eszközök, ha csak a parasztságra akarnak támaszkodni, ellenben gyengék a városban, ahonnan az ellenség elsősorban meríti erejét? Hol van az az új erő, mely sem a falun, sem a városban nem torpan vissza, mely bátran áll a cár és a földesúr ellen vívott harc első sorába, mely segít a parasztságnak, hogy kitépje magát a leigázottságból, a földtelenség-ből, az elnyomatásból, a háborúból? Volt-e egyáltalán ilyen erő Oroszországban? Volt. Az orosz proletariátus volt ez, mely már 1905-ben megmutatta erejét, megmutatta, hogy végig tudja küzdeni a harcot, megmutatta bátorságát, forradalmiságát.

Mindenesetre: más ilyen erő nem volt és honnan venni sem volt.

Ezért a parasztság, miután a kadetoknak hátatfordított

és a szociálforradalmárokhoz csatlakozott, egyúttal az elé a szükségesség elé került, hogy követnie kell a forradalom olyan bátor vezérét, amilyen az orosz proletariátus.

Ezek a körülmények határozták meg az orosz burzsoáforradalom sajátosságait.

3. *A parasztság a proletárforradalom idején.* Ez az időszak a februári forradalomtól az októberi forradalomig (1917) terjedő időt fogja át. Ez az időszak viszonylag nem hosszú, összesen csak nyolc hónap, — de ezt a nyolc hónapot a tömegek politikai felvilágosítása és forradalmi nevelése szempontjából bátran állíthatjuk a rendes alkotmányos fejlődés egész évtizedeivel egy sorba, hiszen ez a nyolc hónap nyolc-hónapi forradalmat jelent. E periódus jellegzetes vonása a parasztság további forradalmasodása, kiábrándulása a szociálforradalmárokból, a parasztság elfordulása a szociálforradalmároktól, a parasztság új fordulata, közvetlen tömörítése a proletariátus körül, mint az egyetlen mindvégig forradalmi erő körül, mely az országot a békéhez képes elvezetni. Ennek az időszaknak a története a szociálforradalmárok (kispolgári demokrácia) és bolsevikok (proletárdemokrácia) harcának története a parasztságért, a parasztság többségének meghódításáért. E harc sorsát a koalíciós időszak, a Kerenszki-uralom időszaka döntötte el, a szociálforradalmárok és mensevikek elutasító magatartása a földesúri földek elkobzásával szemben, a szociálforradalmárok és mensevikek harca a háború folytatásáért, a júniusi offenzíva a fronton, a halálos ítélet bevezetése a hadseregben, a Kornyilov-felkelés.

Míg előbb, a megelőző periódusban, a forradalom alapkérdése a cár és a földesúri hatalom megdöntése volt, addig most, a februári forradalmat követő időszakban, mikor már nem volt cár és a véget nem érő háború az ország gazdaságát végkép aláásta, a parasztságot teljesen tönkretette — a forradalom főkérdése a háború megszüntetésének kérdése lett. A tisztán belső jellegű kérdésekről a súlypont láthatóan az alapkérdésre, a háború kérdésére, tolódot át. „Végezni a háborúval“, „kilábolni a háborúból“ — ezt kiáltotta az egész kimerült ország és mindenekelőtt a parasztság.

De ahhoz, hogy végezni lehessen a háborúval, meg kel-

lett
burz
már
akar
zető
korla

a ha
oldal
pártj
jete
vigye
ború
harc
harcá

I
is leh

A

ság c
tás v
forra
rúból
sem s

forra
hamis
ugyar
az egy

heti,
húzó
sítette
millió

mörül
vikiek
A koa
tatúra

E

tették

növésé

lett dönteni az Ideiglenes Kormányt, meg kellett dönteni a burzsoázia hatalmát, meg kellett dönteni a szociálforradalmárok és mensevikek hatalmát, mert ezek, és csak ezek akarták a „győzelmes végig” elhúzni a háborút. Más kivezető út a háborúból, mint a burzsoázia megdöntése, a gyakorlatban nem volt.

Ez új forradalom volt, proletárforradalom, mely kiűzte a hatalomból az imperialista burzsoázia utolsó, szélsőbaloldali frakcióját, a szociálforradalmárok és mensevikek pártját azért, hogy új, proletárhatalmat teremtsen, a szovjetek hatalmát, azért, hogy a forradalmi proletariátus pártját vigye hatalomra, a bolsevikok pártját, az imperialista háború ellen, a demokratikus békéért folytatott forradalmi harc pártját. A parasztság többsége támogatta a munkások harcát a békéért, a szovjetek hatalmáért.

Más kiút a parasztság számára nem volt, más kiút nem is lehetett.

A Kerenszki-uralom korszaka ilyen módon a parasztság dolgozó tömegei számára nagyarányú gyakorlati oktatás volt, mert szemléltetően megmutatta, hogy a szociálforradalmárok és mensevikek hatalma alatt az ország a háborúból magát ki nem szabadítja, hogy a parasztok sem földet, sem szabadságot nem látnak, hogy a mensevikek és szociálforradalmárok a kadetoktól csak édeskés szólamaikban és hamis ígéreteikben különböznek, lényegében véve azonban ugyanazt az imperialista, kadetpolitikát folytatják, s hogy az egyetlen hatalom, mely az országot a helyes útra kivezetheti, csak a szovjetek hatalma lehet. A háború további elhúzódása ennek a leckének igazságát még jobban megerősítette, a forradalmat előrehajtotta, a parasztok és katonák milliós tömegeit a proletárforradalom körüli közvetlen tömörülés útjára szorította. A szociálforradalmárok és mensevikiek elszigetelődése megváltoztathatatlan tényné vált. A koalíciós idő szemléltető leckéi nélkül a proletariátus diktatúrája lehetetlen lett volna.

Ezek voltak azok a körülmények, melyek megkönnyítették a burzsoáforradalom proletárforradalomba való átnövéseinek folyamatát.

Így alakult ki a proletariátus diktatúrája Oroszországban.

4. *A parasztság a szovjethatalom megszilárdulása után.*
Míg régebben, a forradalom első időszakában, főként a cárizmus megdöntéséről volt szó, a februári forradalom után pedig mindenekelőtt az volt a kérdés, hogy az imperialista háborúból a burzsoázia megdöntése révén kikerüljünk, addig most, a polgárháború felszámolása után, a szovjethatalom megszilárdultával — a gazdasági építőmunka kérdései léptek előtérbe. Erősíteni és fejleszteni a nacionalizált ipart; e célból az állam által szabályozott kereskedelmen keresztül az ipart a parasztgazdasággal összekötni; a gabona-beszolgáltatást a természetbeni adóval pótolni, hogy aztán, a természetbeni adó mértékét fokozatosan csökkentve, az ipar termékeinek a parasztgazdaság termékeivel való cseréjét vezessük be; élénkíteni a kereskedelmet és kifejleszteni a szövetkezeteket, bevonva oda a parasztság millióit — így vázolta Lenin a gazdasági építőmunka legközelebbi feladatait a szocialista gazdaság alapzatának megteremtéséhez vezető úton.

Azt mondják, hogy ez a feladat túlhaladja egy olyan parasztország erőt, mint amilyen Oroszország. Sőt, egyes szkeptikusok egyenesen arról beszélnek, hogy ez a feladat egyszerűen utópikus, teljesíthetetlen, mert a parasztság csak parasztság, kistermelőkből áll és ezért a szocialista termelés alapjainak megszervezésére nem használható fel.

De a szkeptikusok tévednek, mert nem vesznek egyes körülményeket figyelembe, melyek az adott esetben döntő jelentőségűek. Vegyük szemügyre a legfontosabbakat.

Először. Nem szabad összecserélni a Szovjetunió parasztságát nyugati parasztságával. Az a parasztság, mely három forradalom iskoláján ment keresztül, mely a proletariátussal együtt és a proletariátussal az élén, a cár és a burzsoá hatalom ellen harcolt, az a parasztság, mely a proletárforradalom kezéből kapott földet és békét s ennek következtében a proletariátusnak lett tartaléka — ennek a parasztságnak különböznie kell attól a parasztságtól, amely a burzsoáforradalom idején a liberális burzsoá vezetése alatt

harcolt, e burzsoázia kezéből kapott földet s ezért a burzsoázia tartaléka lett. Aligha kell bizonyítani, hogy a szovjet parasztság, amely megszokta, hogy a proletariátussal való politikai barátságot és politikai együttműködést megbecsülje, amely szabadságát ennek a barátságnak és ennek az együttműködésnek köszönheti — feltétlenül rendkívül hálás talaj a proletariátussal való gazdasági együttműködésre.

Engels azt mondta: „A politikai hatalomnak a szocialista párt által való meghódítása belátható közelségbe került. De hogy a politikai hatalmat meghódítsa, a pártnak előbb a városból a faluba kell mennie és hatalommá kell lennie a falun” (L. Engels: Parasztkérdés. 1922-es kiadás.*) Engels ezt a múlt század kilencvenes éveiben írta, a nyugati parasztságot tartva szem előtt. Kell-e bizonyítani, hogy az orosz kommunisták, akik ezen a területen három forradalom folyamán olyan hatalmas munkát végeztek, már teremtetek maguknak a faluban olyan befolyást és olyan támaszt, amilyenről nyugati elvtársaink még álmodni sem mernek? Hogyan lehet tagadni, hogy ez a körülmény gyökeresen megkönnyíti a gazdasági együttműködés megszervezését Oroszország munkásosztálya és parasztsága között?

A szkeptikusok azt erősítgetik, hogy a kisparasztság olyan tényező, mely a szocialista építőmunkával összeférhetetlen. De hallgassuk meg, mit mond Engels nyugati kisparasztjairól:

„Mi határozottan a kisparaszt oldalán állunk; meg fogunk tenni minden lehetőt, hogy sorsát elviselhetőbbé tegyük, hogy megkönnyítsük neki az átmenetet a szövetkezetre, ha erre rászánja magát, sőt, ha erre még nem tudja magát elhatározni, hogy meghosszabbított gondolkodási időt biztosítsunk számára a parcelláján. Ezt nem csupán azért tesszük, mert a kisparasztot, aki egymaga dolgozik, lehetséges szövetségesnek tekintjük, hanem közvetlen pártérdekből is. Minél nagyobb azoknak a parasztoknak száma, kiket meg-

* Engels Frigyes: A parasztkérdés Franciaországban és Németországban (1894 november). Németül: „Die Neue Zeit“ 1894/95. XIII. évf., I. köt., 293. old. — Ford.

kímélünk a proletariátusba való tényleges lezuhanástól, akiket már mint parasztokat meg tudunk nyerni magunknak, annál gyorsabban és könnyebben fog a társadalmi átalakulás végbemenni. Nekünk az nem volna hasznunkra, ha a társadalmi átalakulással addig kellene várni, míg a kapitalista termelés mindenütt a végsőkig kifejlődött, míg a legutolsó kisiparos és a legutolsó kisparaszt is áldozatul esett a kapitalista nagyüzemnek. Az anyagi áldozat, amit ebben az értelemben a parasztok javára a köz anyagi eszközeiből hozni kell, a kapitalista gazdaság szempontjából csak kidobott pénznek tetszhetik, de mégis kitűnő beruházás, mert a társadalmi átszervezés költségeinél ezzel talán tízszerannyi összeget takarítunk meg. Ilyen értelemben tehát igen bőkezűen járhatunk el a parasztsággal szemben.)“ (L. ugyanott.)*

Így beszélt Engels, a nyugati parasztságot tartva szem előtt. De vajjon nem világos-e, hogy amit Engels mondott, azt sehol sem lehet olyan könnyen és teljesen megvalósítani, mint a proletárdiktatúra országában? Vajjon nem világos-e, hogy csak Szovjet-Oroszországban lehet máris és teljességgel valóra váltani, hogy „az egymaga dolgozó kisparaszt mellénk álljon“, hogy meg hozzuk az ehhez szükséges „anyagi áldozatokat“ és „bőkezűen járunk el a parasztsággal szemben“ és hogy ezek és hasonló intézkedések Oroszországban már meg is valósulnak? Hogyan lehet tagadni, hogy ennek a körülménynek viszont meg kell könnyítenie és előre kell vinnie a szovjetország gazdasági építőmunkáját?

Másodszor. Nem szabad összecserélni Oroszország mezőgazdaságát a nyugati mezőgazdaságával. Ott a mezőgazdaság fejlődése a kapitalizmus szokott vonalán halad, a parasztság mélyreható differenciálódása közepeit, az egyik póluson a nagybirtok és a magánkapitalista latifundiumok vannak, a másikon pauperizmus, nyomor és bérmentes karabság. Ennek következtében ott a züllés és bomlás egészen természetes. Nem így Oroszországban. Nálunk a mezőgazdaság fejlődése már csak azért sem haladhat ilyen úton, mert a szovjet-

* Id. hely 303. old. — Ford.

hatalom léte és az alapvető munka- és termelési eszközök racionalizálása ilyen irányú fejlődést nem enged. Oroszországban a mezőgazdaság fejlődésének más úton kell haladni, a kis- és középparasztság millióinak szövetkezeti tömörülése útján, falusi tömegszövetkezetek kifejlesztése útján, melyeket az állam hitelkedvezményekkel támogat. Lenin a szövetkezetekről szóló cikkeiben helyesen utalt arra, hogy a mezőgazdaság fejlődésének nálunk új úton kell haladni, azon az úton, melyen a parasztság többségét a szövetkezeteken keresztül bevonjuk a szocialista építőmunkába, azon az úton, melyen a kollektívizmus elveit fokozatosan bevisszük a mezőgazdaságba, előbb a termékek értékesítése, később pedig a mezőgazdasági termékek termelése terén is.

Ebben a vonatkozásban nagyon érdekes a falu némely új jelensége a mezőgazdasági szövetkezetek működésével kapcsolatban. Ismeretes, hogy a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központon belül az egyes mezőgazdasági ágak — a len, burgonya, vaj, stb. — számára új, hatalmas szervezetek keletkeztek, melyeknek nagy jövőjük van. Ezek közül például a Lenközpont a lentermelő parasztok termelőszövetkezetének egész hálózatát egyesíti. A Lenközpont azzal foglalkozik, hogy a parasztokat vetőmaggal és munkaeszközökkel látja el s azután ugyanezekről a parasztoktól megvásárolja az egész lentermést s azt tömegméretekben elhelyezi a piacon; a parasztok számára biztosítja a nyereségben való részesedést s ilyen módon a parasztgazdaságot, a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központon keresztül, összeköti az állami iparral. Hogyan nevezhető a termelés megszervezésének ilyen formája? Véleményem szerint ez a mezőgazdaság területén az államszocialista nagytermelés háziipari rendszere. Az államszocialista termelés háziipari rendszeréről a kapitalizmus háziipari rendszerének hasonlósága alapján beszélhetünk; ilyen rendszer volt pl. a textilipar terén, ahol a kézművesek a tökéstől nyersanyagot és szerszámot kaptak és egész termelésüket beszolgáltatták neki s így valójában ott-hon dolgozó fél-bérmunkások voltak. A sok iránymutató közül ez az egyik, mely kijelöli azt az utat, melyen a mező-

gazdaság fejlődésének nálunk haladnia kell. A mezőgazdaság egyéb területére vonatkozó más hasonló iránymutatókról ezúttal nem is beszélek.

Aligha kell bizonyítani, hogy a parasztság óriási többsége szívesen fog majd a fejlődésnek erre az új útjára lépni, otthagyni a magánkapitalista latifundium és bér-munkarabság, a nyomor és pusztulás útját.

Lenin mezőgazdaságunk fejlődésének útjairól ezt mondja:

„Az, hogy az összes nagy termelési eszközök az állam kezében vannak, az, hogy az államhatalom a proletariátus kezében van, az, hogy ez a proletariátus szövetségben van a kis- és törpeparasztok millióival, az, hogy a proletariátus vezető szerepe a parasztsággal szemben biztosítva van, stb. — vajjon nem minden-e ez, ami ahhoz szükséges, hogy a szövetkezetből, egyes-egyedül a szövetkezetből, melyet régebben lekicsinylőleg szatócskodónak nevezünk s amelyet ma, a NEP alatt, bizonyos tekintetben szintén joggal kezelhetünk ugyanúgy, vajjon nem minden-e ez, ami szükséges ahhoz, hogy a teljes szocialista társadalmat felépítsük? Ez még nem a szocialista társadalom felépítése, de minden, ami ehhez a felépítéshez szükséges és elegendő.“ (Lenin Művei, XXVII. köt., 392. old., oroszul.)

A továbbiakban Lenin arról beszél, hogy a szövetkezeteket, mint a „lakosság megszervezésének új elvét“ s mint új „társadalmi rendszert“ a proletariátus diktatúrája alatt, pénzügyi és egyéb tekintetben támogatni kell és így folytatja:

„Minden társadalmi rend csak egy bizonyos osztály pénzügyi támogatásával jön létre. Nem szükséges emlékeztetni arra a száz és százmillió rubelre, amibe a „szabad“ kapitalizmus születése került. Most tudnunk kell és meg kell valósítanunk azt, hogy jelenleg a szövetkezeti rendszer az a társadalmi rend, melyet a szokott méreten felül kell támogatnunk. De a szó igazi értelmében kell támogatnunk, vagyis e támogatáson

nem elég holmi tetszés szerinti szövetkezeti forgalom támogatását érteni — e támogatáson olyan szövetkezeti forgalom támogatását kell érteni, melyben a lakosság tényleges tömegei ténylegesen résztvesznek.” (Ugyanott, 393. old.)

Miről beszélnek mind e körülmények?

Arról, hogy a szkeptikusoknak nincs igazuk.

Arról, hogy a leninizmusnak van igaza, mely a dolgozó parasztság tömegeit a proletariátus tartalékának tekinti.

Arról, hogy a hatalmon lévő proletariátusnak ezt a tartalékot ki lehet és ki is kell használnia arra, hogy az ipart a mezőgazdasággal összekapcsolja, a szocialista építőmunka színvonalát emelje és a proletariátus diktatúrájának megadja azt a szükséges alapot, ami nélkül lehetetlen átmenni a szocialista gazdaságra.

VI.

A NEMZETI KÉRDÉS

Ebből a témából két fő kérdést ragadok ki, — ezek:

1. a kérdés feltevése, 2. az elnyomott népek felszabadító mozgalma és proletárforradalom.

1. A kérdés feltevése. Az utolsó két évtized során a nemzeti kérdés számos igen komoly változáson ment át. A nemzeti kérdés a II. Internacionále időszakában és a nemzeti kérdés a leninizmus időszakában korántsem egy és ugyanaz. Egymástól nemcsak terjedelmükben, hanem belső jellegükben is mélyen különböznek.

Azelőtt a nemzeti kérdés rendszerint főképpen a „kulturált” nemzetiségeket érintő kérdések szűk körére szorított. Irek, magyarok, lengyelek, finnek, szerbek és Európa egynéhány más nemzetisége — ez volt a nem-teljes-jogú népeknek az a köre, melyeknek sorsa iránt a II. Internacionále hősei érdeklődtek. Az ázsiai és afrikai népek tíz-

és százmilliói, melyeket a nemzetközi elnyomás a legdurvább és legkegyetlenebb formában gyötört, rendszerint a láthatáron kívül maradtak. A II. Internacionále nem szánta rá magát, hogy fehéreket és feketéket, „művelteket“ és „műveletleneket“ egyformán kezeljen. Két-három üres, se hideg, se meleg határozat, amely megkerülte a gyarmatok felszabadításának kérdését — ez minden, amivel a II. Internacionále politikusai dicsekedhettek. Ma már ez a két-tősség és felemás állapot a nemzeti kérdés területén elintézettnak tekinthető. A leninizmus leleplezte ezt a kiáltó igazságtalanságot, ledöntötte a falat fehér és fekete között, európai és ázsiai között, az imperializmus „művelt“ és „műveletlen“ rabjai között és ilyen módon a nemzeti kérdést összekötötte a gyarmati kérdéssel. Ezzel a nemzeti kérdés részletkérdésből, egy államon belüli kérdésből általános és nemzetközi kérdéssé vált, világkérdésévé a gyarmatok és függő országok elnyomott népei felszabadításának az imperializmus igája alól.

Azelőtt a nemzetek önrendelkezési jogának elvét rendszerint helytelenül értelmezték, nemritkán arra szűkítették, hogy a nemzeteknek autonómiára van joguk. A II. Internacionále néhány vezére ebben odáig ment, hogy az önrendelkezési jogot a kulturális autonómia jogára változtatta át, vagyis az elnyomott nemzeteknek arra a jogára, hogy saját kulturális intézményei legyenek, míg a politikai hatalom teljes egészében az uralkodó nemzet kezében marad. Ez odavezetett, hogy már attól lehetett tartani: az önrendelkezés eszméje az annexió elleni harc eszközéből az annexió igazolásának eszközévé válik. Ez a zűrzavar most már elintézettnak tekinthető. A leninizmus az önrendelkezés fogalmát kiszélesítette, ennek a fogalomnak olyan értelmezést adott, hogy a függő és gyarmati országok elnyomott népeinek joguk van a teljes elszakadásra, hogy a nemzeteknek önálló állami létre van joguk. Ilyen módon kizárta annak a lehetőségét, hogy az önrendelkezési jogot az autonómiára való jog gyanánt értelmezve, igazolják az annexiókat. Magát az önrendelkezési elvet pedig ily módon a tömegek becsapásának eszközéből — mert a szociálsovi-

nisztá
az vo
mach
terna
zév

A
merőb
ság“
zetek
nále
lősege
csoport
lásábó
lása.
leálcá
az öb
kijele
rációk
szabac
tanak
Ezzel
tek tá
álland
melye
létük

A
mint
függ
a pro
gosan
ban
szöve
kérdé
folyás
nagy
harc
nak t
lista

8. Szál

niszták kezében az imperialista háború idején kétségtelenül az volt — mindennemű imperialista étvágyak és sovíniszta machinációk leleplezésére szolgáló eszközzé, a tömegek internacionalista szellemű politikai felvilágosításának eszközévé tette.

Azelőtt az elnyomott nemzetek kérdését rendszerint merőben jogi kérdésnek tekintették. A „nemzeti egyenjogúság“ ünnepélyes kihirdetése, számtalan deklaráció a „nemzetek egyenlőségéről“ — ezzel szórakoztak a II. Internacionála pártjai, elkenvén azt a tényt, hogy a „nemzetek egyenlősége“ az imperializmus alatt, mikor a nemzetek egyik csoportja (a kisebbség) más nemzet-csoportok kizsákmányolásából él, nem egyéb, mint a kizsákmányolt népek kicsúfolása. Ma ez a burzsoá-jogi álláspont a nemzeti kérdésben leálcázottnak tekinthető. A leninizmus a nemzeti kérdést az öblöshangú deklarációk magaslatáról lehozta a földre, kijelentvén, hogy a „nemzetek egyenlőségéről“ szóló deklarációk, melyeket a proletár pártok az elnyomott népek felszabadító harcának közvetlen támogatásával nem támasztanak alá, nem egyebek, mint üres és hazug deklarációk. Ezzel az elnyomott nemzetek kérdése, az elnyomott nemzetek támogatásának, megsegítésének, mégpedig tényleges és állandó megsegítésének kérdésévé vált abban a harcban, melyet e nemzetek valódi egyenlőségükért, önálló állami létükért az imperializmus ellen folytatnak.

Azelőtt a nemzeti kérdést reformista módon kezelték, mint elkülönített, önálló kérdést, mellőzve azt, hogy összefügg a tőke hatalmának, az imperializmus megdöntésének, a proletár forradalomnak általános kérdésével. Hallgatólágosan feltételezték, hogy a proletariátus győzelme Európában a gyarmati felszabadító mozgalommal való közvetlen szövetség nélkül is lehetséges, hogy a nemzeti és gyarmati kérdést meg lehet oldani suttyomban, mellékesen, „szabad folyást“ engedve a dolgoknak, távol a proletárforradalom nagy országútjától, az imperializmus ellen vívott forradalmi harc nélkül. Ez a forradalomellenes álláspont ma leálcázottnak tekinthető. A leninizmus bebizonyította és az imperialista háború és a forradalom Oroszországban igazolta, hogy

a nemzeti kérdés csak a proletárforradalommal kapcsolatban és a proletárforradalom talaján oldható meg, hogy a forradalom győzelméhez nyugaton a gyarmatok és a függő országok imperializmus-ellenes felszabadító mozgalmával való forradalmi szövetségen keresztül vezet az út. A nemzeti kérdés: része a proletárforradalom általános kérdésének, része a proletárdiktatúra kérdésének.

A kérdés így áll: *kimerültek-e már* azok a forradalmi lehetőségek, melyek az elnyomott országok forradalmi felszabadító mozgalmaiban rejlettek, vagy sem, s ha nem merültek ki, van-e remény, van-e alap arra, hogy ezeket a lehetőségeket a proletárforradalom érdekében kihasználhatjuk, hogy a függő helyzetben lévő s gyarmati országokat az imperialista burzsoázia tartalékából a forradalmi proletariátus tartalékává, szövetségesévé változtassuk?

A leninizmus erre a kérdésre pozitív értelemben felel, azaz elismeri, hogy az elnyomott országok nemzeti felszabadító mozgalmának mélyén forradalmi lehetőségek rejlenek s hogy ezeket a lehetőségeket valóban ki lehet használni a közös ellenség megdöntése, az imperializmus megdöntése érdekében. Az imperializmus fejlődésének mechanikája, az imperialista háború és a forradalom Oroszországban teljesen megerősítik a leninizmus idevonatkozó következtetéseit.

Ebből folyik annak szükségessége, hogy a proletariátus támogassa és pedig határozottan és aktívan támogassa, az elnyomott és függő népek nemzeti-felszabadító mozgalmát.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a proletariátusnak minden fajta nemzeti mozgalmat, mindenütt és mindig, minden egyes konkrét esetben támogatnia kell. Az olyan nemzeti mozgalmak támogatásáról van itt szó, melyek az imperializmus meggyengítésére, megdöntésére, nem pedig megerősítésére és fenntartására irányulnak. Vannak esetek, amikor az egyes elnyomott országok nemzeti mozgalmai összefonódnak a proletármozgalom fejlődésének érdekeivel. Magától értetődik, hogy ilyen esetekben támogatásról szó sem lehet. A nemzetek jogainak kérdése nem elszigetelt és önönmagában veendő kérdés, hanem a proletárforradalom

általános kérdésének egy része, mely az egésznek van alárendelve és amelyet az egésznek nézőpontjából kell megvizsgálni. Marx a múlt század negyvenes éveiben állást foglalt a lengyelek és magyarok nemzeti mozgalmai mellett, a csehek és a délszlávok nemzeti mozgalmá ellen. Miért? Azért, mert a csehek és délszlávok akkor „reakciós népek” voltak, „orosz előőrsök” Európában, az abszolutizmus előőrsei, ugyanakkor, amikor a magyarok és lengyelek „forradalmi népek” voltak, melyek az abszolutizmus ellen harcoltak. Azért, mert a csehek és délszlávok nemzeti mozgalmának támogatása akkor a cárizmusnak, a forradalmi mozgalom legveszélyesebb európai ellenségének közvetett támogatását jelentette.

„A demokrácia egyes követelései, — mondja Lenin — köztük az önrendelkezés, nem abszolútak, hanem az általános demokratikus (jelenleg: általános szocialista) világmozgalomnak *részecskéi*. Lehetséges, hogy egyes konkrét esetekben a részecske ellentmond az egésznek, ilyenkor el kell vetni.” (Lenin Művei, XIX. köt., 257—258. old., oroszul.)

Igy áll a dolog az egyes nemzeti mozgalmak kérdésével, e mozgalmak esetleges reakciós jellegével, persze csak akkor, ha nem formális szempontból, nem az absztrakt jogok szempontjából, hanem konkrétan, a forradalmi mozgalom szempontjából ítéljük meg őket.

Ugyanezt kell mondanunk a nemzeti mozgalmak forradalmi jellegéről általában. A nemzeti mozgalmak óriási többségének kétségtelen forradalmisága épp annyira viszonylagos és sajátos, mint amennyire viszonylagos és sajátos egyes külön nemzeti mozgalmak esetleges reakciós volta. Az imperialista elnyomás körülményei között valamely nemzeti mozgalom forradalmi jellege egyáltalán nem tételezi fel azt, hogy a mozgalomban okvetlenül legyenek proletár elemek, nem tételezi fel a mozgalom forradalmi vagy köztársasági programját, a mozgalom demokratikus alapjait. Az afgán emir harca Afganisztán függetlenségeért objektíve *forradalmi* harc, tekintet nélkül arra,

hogy az emirnek és híveinek monarchista nézetei vannak, mert ez a harc gyengíti, bomlasztja, aláássa az imperializmust, ellenben az olyan „elszánt“ demokraták és „szocialisták“, „forradalmárok“ és republikánusok harca, mint amilyenek, mondjuk, Kerenszki és Cereteli, Renaudel és Scheidemann, Csernov és Dán, Henderson és Clynes, az imperialista háború idején *reakciós* harc volt, mert e harc eredménye az imperializmus szépítgetése, erősítése, győzelme lett. Az egyiptomi kereskedők és burzsoá intellektuelek harca Egyiptom függetlenségéért, ugyanezen okból, objektíve *forradalmi* harc, tekintet nélkül az egyiptomi nemzeti mozgalom vezéreinek burzsoá származására s burzsoá címére és jellegére, tekintet nélkül arra, hogy ezek a szocializmus ellen vannak, míg ellenben az angol munkáskormány harca Egyiptom függő helyzetének fenntartásáért, ugyanezen okból, *reakciós* harc, tekintet nélkül arra, hogy e kormány tagjainak proletár a származása és proletár a neve, tekintet nélkül arra, hogy a szocializmus „mellett“ vannak. Nem is beszélek már nagyobb gyarmati vagy függő helyzetű országok nemzeti mozgalmairól, olyanokról, mint India és Kína, melyeknek minden felszabadulásra irányuló lépése, még ha a formális demokrácia követeléseit sérti is, egy-egy gőzkalapács-ütés az imperializmusra, azaz kétségekívül *forradalmi* lépés.

Leninnek igaza van, mikor azt mondja, hogy az elnyomott országok nemzeti mozgalmait nem a formális demokrácia, hanem azoknak a tényleges eredményeknek szempontjából kell megítélni, melyek az imperializmus elleni harc általános mérlegében mutatkoznak, vagyis „nem elszigetelten, hanem világméretekben“. (Lenin Művei, XIX. köt., 257. old., oroszul.)

2. Az elnyomott népek felszabadító mozgalma és a proletárforradalom. A nemzeti kérdés megoldásánál a leninizmus az alábbi tételekből indul ki:

a) a világ két táborra oszlik: a maroknyi civilizált nemzet táborára, mely birtokában tartja a finánctőkét s a földkerekség lakosságának óriási többségét kizsákmányolja, és a

gyarm
népei
b
tőke
tartal
c
mott
egyet
badul
d
rálépt
szüks
e
a nem
forrad
tését
f
elnyom
általá
nélkü
g
kül, h
tároz
szabac
„nem
(Marx
h
kell v
és öná
i)
nemze
gazdas
bázisa
k)
nős bi
El
két te
tikai s

gyarmatok s függő országok elnyomott és kizsákmányolt népeinek táborára, melyhez ez a többség tartozik;

b) a gyarmati és függő országok, melyeket a pénztőke elnyom és kizsákmányol, az imperializmus hatalmas tartalékai és nagyon komoly erőforrásai;

c) a függő helyzetben levő és gyarmati országok elnyomott népeinek forradalmi harca az imperializmus ellen: egyetlen útja az elnyomatás és kizsákmányolás alóli felszabadulásuknak;

d) a legfontosabb gyarmati és függő országok már ráléptek a nemzeti felszabadító mozgalom útjára, amelynek szükségszerűen a világkapitalizmus válságához kell vezetnie;

e) a proletármozgalom érdekei a fejlett országokban és a nemzeti felszabadító mozgalom érdekei a gyarmatokban a forradalmi mozgalom e két fajtájának közös fronttá egyesítését követelik meg a közös ellenség, az imperializmus ellen;

f) a munkásosztály győzelme a fejlett országokban és az elnyomott népek felszabadulása az imperializmus igája alól általános forradalmi front kialakulása és megszilárdulása nélkül lehetetlen;

g) a közös forradalmi front kialakítása lehetetlen anélkül, hogy az elnyomó nemzet proletariátusa egyenes és határozott támogatásban ne részesítené az elnyomott nép felszabadító mozgalmát a „hazai” imperializmus ellen, mert „nem lehet szabad az a nép, mely más népeket elnyom” (Marx);

h) ez a támogatás azt jelenti, hogy ki kell adni, meg kell védeni, keresztül kell vinni a nemzetek elszakadásra és önálló állami életre való jogának jelszavát;

i) e jelszó megvalósítása nélkül nem lehet létrehozni a nemzetek egyesítését és együttműködését egy egységes világ-gazdaságban, mely a szocializmus győzelmének anyagi bázisa;

k) ez az egyesülés csak önkéntes lehet, a népek kölcsönös bizalmán és testvéri viszonyán alapuló.

Ebből következik, hogy a nemzeti kérdésnek két oldala, két tendenciája van: az imperialista béklyókból való politikai szabadulásra, önálló nemzeti állam alakítására irányuló

tendencia, mely az imperialista elnyomás és a gyarmati kizsákmányolás alapján keletkezett, és a nemzetek gazdasági közeledésére irányuló, mely a világpiac és a világgazdaság kialakulásával kapcsolatban jött létre.

„A kifejlődő kapitalizmus — mondja Lenin — a nemzeti kérdésben két történelmi tendenciát ismer. Az első: a nemzeti élet és a nemzeti mozgalmak ébredése, a harc minden nemzeti elnyomás ellen, nemzeti államok létrehozása. A második: a nemzetek közti mindennemű kapcsolatok kifejlődése és sűrűsödése, a nemzeti válaszfalak lerombolása, a tőke, általában a gazdasági élet, a politika, a tudomány stb. nemzetközi egységének megteremtése. Mindkét tendencia a kapitalizmus univerzális törvénye. Az első a kapitalista fejlődés kezdetén van túlsúlyban, a második az érett, a szocialista társadalmi átalakulás felé haladó kapitalizmusra jellemző.“ (Lenin Művei, XVII. köt., 139—140. old., oroszul.)

Az imperializmus számára ez a két tendencia kibékíthetetlen ellentmondást jelent, mert az imperializmus nem élhet kizsákmányolás nélkül, a gyarmatok erőszakos visszatartása nélkül az „egységes egész“ keretében, mert az imperializmus a nemzeteket csak annexiók és gyarmati hódítások útján tudja egymáshoz közelíteni, ezek nélkül az imperializmus egyáltalán elképzelhetetlen.

Viszont a kommunizmus számára ezek a tendenciák csak két oldala egy és ugyanazon ügynek, az elnyomott népek felszabadításának az imperialista iga alól, mert a kommunizmus tudja, hogy a népek egységes világgazdaságban való egyesítése csak kölcsönös bizalom és önkéntes megegyezés alapján lehetséges, hogy a népek önkéntes egyesülésének útja csak a gyarmatoknak az „egységes“ imperialista „egész“-től való elszakadásán át vezet, önálló államokká alakulásán át.

Ebből következik, hogy szívós, szünetlen, elszánt harcot kell folytatni az uralkodó nemzetek (Anglia, Franciaország, Amerika, Itália, Japán, stb.) „szocialistáinak“ nagyhatalmi sovinizmusa ellen, akik saját imperialista kormányaik ellen

Harcolni nem akarnak, akik nem akarják támogatni „saját” gyarmataik elnyomott népeinek harcát az elnyomás alól való felszabadulásért, állami elkülönülésért.

Ilyen harc nélkül elképzelhetetlen az uralkodó nemzetek munkássztyálynak nevelése a valódi nemzetköziség szellemében, a függő országok és gyarmatok dolgozó tömegeihez való közeledés szellemében, a proletárforradalom tényleges előkészítésének szellemében. A forradalom Oroszországban nem győzött volna, Kolcsakot és Djenyikint nem verték volna szét, ha a volt orosz birodalom elnyomott népei nem rokonszenveztek volna az orosz proletariátussal, ha nem támogatták volna. De ahhoz, hogy a népek rokonszenvét és támogatását kivívja, mindenekelőtt szét kellett zúzni az orosz imperializmus bilincseit és fel kellett szabadítani a népeket a nemzeti elnyomás alól. Enélkül lehetetlen lett volna a szovjethatalmat megszilárdítani, a valódi nemzetköziséget létrehozni és a népek együttműködésének azt a nagyszerű szervezetét megteremteni, melyet a Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetségének nevezünk és amely élő mintaképe a népek jövőendő egyesülésének az egységes világ gazdaságban.

Ebből következik, hogy harcolni kell az elnyomott országok szocialistáinak nemzeti elzárkózottsága, szűk látóköre, elkülönülése ellen, azok ellen, akik nem akarnak a saját nemzetük harangtornyánál magasabbra emelkedni és akik nem értik meg a kapcsolatot saját országuk felszabadító mozgalmá és az uralkodó országok proletármozgalmá között.

Ilyen harc nélkül elképzelhetetlen, hogy meg lehetne védeni az elnyomott nemzetek proletariátusának önálló politikáját és az uralkodó osztályok proletariátusával való osztályszolidaritását a közös ellenség, az imperializmus megdöntéséért folyó harcban. Ilyen harc nélkül a nemzetköziség lehetetlen volna.

Ez az útja az uralkodó és elnyomott nemzetek dolgozó tömegei nevelésének a forradalmi nemzetköziség szellemében.

Lenin a kommunizmusnak erről a kétoldalú munkájá-

ról, mellyel a munkásokat a nemzetköziség szellemében neveli, ezt mondja:

...„Lehet-e ez a nevelés... *konkrétan egyforma* a nagy, az elnyomó és a kis, az elnyomott nemzeteknél? Az annek-táló nemzeteknél és az annek-tált nemzeteknél?

Nyilvánvaló, hogy nem lehet. Az út az egységes célhoz: a teljes egyenjogúsághoz, a minden nemzet legszorosabb közeledéséhez és utóbb *összeolvadásához*, itt nyilvánvalóan különböző konkrét irányokban vezet — éppen úgy, mint ahogy, mondjuk, egy papírlap közepén fekvő ponthoz a papírlap egyik szélétől balfelé, a szemközti szélétől jobbfelé vezet az út. Ha a nagy elnyomó, annek-táló nemzet szociáldemokratája, aki a nemzetek egyesülését általában vallja, csak egy pillanatra is elfelejti, hogy a „saját” II. Miklósa, „saját” Vilmosa, Györgye, Poincaréja stb. *szintén* a kis nemzetekkel való *egyesülés mellett* van (annexió útján) — II. Miklós a Galiciával való „egyesülés”, II. Vilmos a Belgiummal való „egyesülés” mellett stb. — akkor az ilyen szociáldemokrata nevetséges doktrinér az elméletben, az imperializmus segítője a gyakorlatban.

Az elnyomó országokban a munkások nemzetközi nevelésének súlypontját feltétlenül arra kell helyezni, hogy propagálják és védelmezzék az elnyomott országok jogát az elszakadásra. Enélkül *nincs* nemzetköziség. Jogunk és kötelességünk az elnyomó nemzetek minden olyan szociáldemokratáját, aki ilyen propagandát *nem* folytat, imperialistának, semmirekellőnek nevezni. Ez feltétlen követelmény, még akkor is, ha az elszakadás *megtörténe*, a szocializmus győzelme előtt 1000 eset közül csak egyben lehetséges és „megvalósítható”...

Megfordítva: a kis nemzet szociáldemokratájának agitációja súlypontját általános formulánk *második* szavára kell helyezni, a nemzetek „önkéntes *egyesülésére*”. Nem sérti meg nemzetközisége követelményeit akkor sem, ha saját nemzete politikai függetlensége *mellett* foglal állást, akkor sem, ha a szomszédos X.Y.Z. stb. államhoz való csatlakozása *mellett*

van. De minden esetben köteles a kismemzeti szűk látókör, elzárkózás, elkülönülés ellen harcolni, az egész és az általános figyelembevételéért, azért, hogy a részletérdekeket alárendeljék az általánosnak. Akik ezt a kérdést nem gondolták át, „ellentmondásnak” fogják vélni, hogy az elnyomó nemzetek szociáldemokratái az „elszakadás szabadságát”, az elnyomott nemzetek szociáldemokratái az „egyesülés szabadságát” követeljék. De némi gondolkodás megmutatja, hogy más út a nemzetköziséghez és a nemzetek összeolvadásához, más út, mely az adott helyzetből ehhez a célhoz vezetne, nincs és nem is lehet.” (Lenin Művei, XIX. köt., 261—262. old., oroszul.)

VII.

SZTRATÉGIA ÉS TAKTIKA

Ebből a témából hat kérdést ragadok ki; ezek:

1. a sztratégia és taktika, mint a proletár osztályharc vezetésének tudománya;
2. a forradalom szakaszai és a sztratégia;
3. a mozgalom ár- és apály-jelenségei és a taktika;
4. a sztratégiai vezetés;
5. a taktikai vezetés;
6. reformizmus és forradalmiság.

1. *Sztratégia és taktika, mint a proletár osztályharc vezetésének tudománya.* A II. Internacionále uralmának időszaka főképpen a proletár hadseregek alakításának és kiképzésének időszaka volt, többé-kevésbé békés fejlődés körülményei között. A parlamentarizmusnak, mint az osztályharc fő formájának időszaka volt ez. Az osztályok nagy összeütközései, a proletariátus előkészítése a forradalmi harcokra, a proletárdiktatura kiharcolásának útjai, úgy látszott, nem voltak napirenden. A feladat arra korlátozódott, hogy kihasználják a legális fejlődés minden útját a proletár

hadseregek kiformálására és kiképzésére, hogy kihasználják a parlamentarizmust azoknak a viszonyoknak megfelelően, melyek közt a proletariátus megmaradt s mint akkor látszott, meg kellett hogy maradjon az ellenzék helyzetében. Aligha kell bizonyítgatni, hogy ebben az időszakban és a proletariátus feladatainak ilyen felfogása mellett sem céltudatos sztratégiáról, sem kidolgozott taktikáról nem lehetett szó. Voltak taktikai és sztratégiai töredékek, egyes gondolatok, de taktika és sztratégia nem volt.

A II. Internacionále halálos bűne nem az, hogy annak idején a parlamenti harci formák kihasználásának taktikáját alkalmazta, hanem az, hogy túlbecsülte e formák jelentőségét, hogy csaknem egyedüli harci formáknak tekintette őket és amikor elkövetkezett a nyílt forradalmi harcok időszaka és a parlamenten kívüli harci formák kérdése került az első sorba, akkor a II. Internacionále pártjai az új feladatoktól elfordultak, nem vállalták őket.

Csak a következő időszakban, a proletariátus nyílt felépése, a proletárforradalom időszakában, mikor a burzsoázia megdöntésének kérdése a közvetlen gyakorlat kérdésévé vált, mikor a proletariátus tartalékainak kérdése (sztratégia) a legégetőbben aktuális kérdések egyikévé lett, mikor a harc és a szervezet összes formái — a parlamentiek épügy, mint a parlamenten kívüliek (taktika) — teljes határozottsággal léptek fel: csak ebben az időszakban lehetett a proletariátus harcainak átfogó sztratégiáját és taktikáját kidolgozni. Marx és Engels taktikáról és sztratégiáról szóló zseniális gondolatait, melyeket a II. Internacionále opportunistái befalaztak, Lenin éppen ebben az időszakban hozta napfényre. De Lenin nem szorítkozott arra, hogy Marx és Engels egyes taktikai tételeit helyreállítsa, hanem továbbfejlesztette, új gondolatokkal és tételekkel egészítette ki őket és mindezt a proletariátus osztályharcának vezetéséről szóló szabályok és irányelvek egész rendszerévé foglalta össze. Lenin olyan brosurái, mint a „Mi a teendő?“, a „Két taktika“, „Imperializmus“, „Állam és forradalom“, „A proletárforradalom és a renegát Kautsky“, „Egaloldaliság a kommunizmus gyermekbetegsége“ kétség-

telenü
arzená
mus
harcai

2.
annak
nak, a
kell; a
sára v
tervne
szának

F
forrad
felelő

A
a cáriz
nyeit.

lebbi
rális-m
hogy a
való m

terve:
letariá
átalak
az önk
zsoázia
96. old

A
beréig.
ban és
alapere
génypa
mint v
rializm
pás ar
ciát (r
van, h

telenül a marxizmus általános kincstárának, forradalmi arzenáljának legértékesebb darabjai maradnak. A leninizmus sztratégiája és taktikája a proletariátus forradalmi harcainak vezetéséről szóló tudomány.

2. *A forradalom szakaszai és a sztratégia.* A sztratégia annak az iránynak megszabása, amelyben a proletariátusnak, a forradalom adott szakasza alapján, a főcsapást mérnie kell; a forradalmi erők (a fő- és melléktartalékok) elosztására vonatkozó megfelelő terv kidolgozása; harc ennek a tervnek a megvalósításáért a forradalom szóbanforgó szakaszának egész folyamán.

Forradalmunk már átélt két szakaszt és az októberi forradalom után a harmadik szakaszba lépett. Ennek megfelelően változott a sztratégia.

Az első szakasz: 1903—1917 február. A cél: megdönteni a cárizmust, teljesen megszüntetni a középkor csökevényeit. A forradalom alapereje: a proletariátus. A legközelebbi tartalék: a parasztság. A döntő csapás iránya: a liberális-monarchikus burzsoázia elszigetelése, mely azon van, hogy a parasztságot megnyerje és a forradalmat a cárizmussal való *megegyezés* útján felszámolja. Az erők elosztásának terve: a munkásosztály szövetsége a parasztsággal. „A proletariátusnak végig kell vinnie a demokratikus forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a parasztság tömegét, hogy az önkényuralom ellenállását erőszakkal elnyomja és a burzsoázia ingadozását ellensúlyozza.” (Lenin Művei, VIII. köt., 96. old., oroszul.)

A második szakasz. 1917 márciusától — 1917 októberéig. A cél: megdönteni az imperializmust Oroszországban és kijutni az imperialista háborúból. A forradalom alapereje: a proletariátus. A legközelebbi tartalék: a szegényparasztság. A szomszédos országok proletariátusa, mint valószínű tartalék. Az elhúzódó háború és az imperializmus válsága, mint kedvező mozzanat. A döntő csapás arra irányul, hogy elszigetelje a kispolgári-demokráciát (menseviket, szociálforradalmárokat), amely azon van, hogy a dolgozó parasztság tömegeit megnyerje és a

forradalomnak az imperializmussal való megegyezés útján véget vessen. Az erők elosztásának terve: a proletariátus szövetsége a szegényparaszsággal. „A proletariátusnak véghez kell vinnie a szocialista forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a népesség félproletár elemeinek tömegét, hogy erőszakkal megtörje a burzsoázia ellenállását és ellensúlyozza a parasztság és a kispolgárság ingadozását.” (L. ugyanott.)

A harmadik szakasz. Ez a szakasz az októberi forradalom után kezdődött. A cél: megszilárdítani a proletariátus diktatúráját egy országban, támaszpontként használva ezt a diktatúrát az imperializmus megdöntésére valamennyi országban. A forradalom túlmegy egy ország keretein, megkezdődött a világforradalom korszaka. A forradalom alaperői: a proletariátus diktatúrája egy országban, a proletariátus forradalmi mozgalma az összes országokban. Főtartalékok: a félproletár és kisparaszti tömegek a fejlett országokban, a felszabadító mozgalom a gyarmati és függő helyzetben levő országokban. A döntő csapás arra irányul, hogy elszigetelje a kispolgári demokráciát, a II. Internacionále pártjait, melyek az imperializmussal való megegyezés politikájának fő támaszai. Az erők elosztásának terve: a proletárforradalom szövetsége a gyarmatok és függő országok felszabadító mozgalmaival.

A sztratégiának a forradalom fő erőivel és azok tartalékaival van dolga. Ahogy a forradalom az egyik szakaszból a másikba megy át, úgy változik a sztratégia is, de az adott szakasz egész ideje alatt alapjában nem változik.

3. A mozgalom ár- és apály-jelenségei és a taktika. A taktika a proletariátus magatartásának irányvonalát határozza meg, a mozgalom dagályának vagy apályának, a forradalom fellendülésének vagy ellanyhulásának viszonylag rövid idejére, harc ennek az irányvonalnak a megvalósításáért olymódon, hogy a harc és a szervezet régi formáit, a régi jelszavakat újakkal cserélik fel, hogy ezeket a formákat egymással kombinálják stb. Míg a sztratégiának az a célja, hogy mondjuk, megnyerje a háborút a cárizmus, vagy a burzsoázia ellen, hogy végigvívja a harcot a cáriz-

mussal vagy a burzsoáziával szemben, addig a taktika kevésbé lényegbevágó célokat tűz ki maga elé, mert nem a maga egészében igyekszik a háborút megnyerni, hanem egyik vagy másik ütközetet, egyik vagy másik csatát, sikeresen végigvinni egyik vagy másik kampányt, egyik vagy másik akciót, mely a forradalom adott fellendülési vagy ellanyhulási időszakára konkrét körülményeinek éppen megfelel. A taktika része a sztratégiának, annak van alárendelve, azt szolgálja.

A taktika az ártnak és apálnak megfelelően változik. Míg a forradalom első szakaszának periódusában (1903—1917 február) a sztratégiai terv változatlan maradt, a taktika ez idő folyamán többízben változott. Az 1903—1905-ös években a pártnak támadó taktikája volt, mert érezhető volt a forradalmi ár, a mozgalom fellendülőben volt és a taktikának ebből a tényből kellett kiindulnia. Ennek megfelelően a harc formái is forradalmiak voltak, úgy ahogy a forradalom árjának emelkedése megkövetelte. Helyi jellegű politikai sztrájkok, politikai tüntetések, általános politikai sztrájk, a duma bojkottja, felkelés, forradalmi harc jelszavak — ezek voltak ebben az időszakban a harc egymást váltogató formái. A harc formáival kapcsolatban megváltoztak akkoriban a szervezeti formák is. Gyári, üzemi bizottságok, forradalmi parasztbizottságok, sztrájkbizottságok, munkásküldöttek szovjetjei, többé-kevésbé nyílt munkáspárt — ezek voltak a szervezet formái ebben az időszakban.

Az 1907—1912 közti időben a pártnak át kellett térnie a visszavonulás taktikájára, mert a forradalmi mozgalom lanyhulását, a forradalom apályát éltük át és a taktikának számolnia kellett ezekkel a tényekkel. Ennek megfelelően változtak a harc formái éppúgy, mint a szervezeti formák. A duma bojkottja helyett — részvétel a dumában; a dumán kívüli nyílt forradalmi akciók helyett — duma-akciók és munka a dumában, általános politikai sztrájkok helyett — gazdasági részletsztrájkok, vagy egyszerűen szélszend. Értéhető, hogy a pártnak ebben az időben a föld alá kellett mennie, a forradalmi tömegszervezeteket pedig kultúr- és

önképző, szövetkezeti, biztosítási és egyéb legális szervezetek váltották fel.

Ugyanezt kell mondanunk a forradalom második és harmadik szakaszáról, melynek folyamán a taktika igen gyakran változott, míg a sztratégiai tervek változatlanok maradtak.

A taktikának a proletariátus harci és szervezeti formáival van dolga, azok változásaival, kombinálásával. A forradalom valamely adott szakaszában a taktika többször egymásután változhatik, a forradalom ár-apálya, fellendülése vagy ellanyhulása szerint.

4. *A sztratégiai vezetés.* A forradalomnak a következő tartalékai vannak:

közvetlen tartalékai: a) a parasztság s általában az illető ország átmeneti rétegei; b) a szomszédos országok proletariátusa; c) a gyarmati és függő helyzetben levő országok forradalmi mozgalma; d) a proletariátus diktatúrájának eredményei és vívmányai — melyeknek egy részéről a proletariátus ideiglenesen lemondhat, megőrizve a maga javára az erők túlsúlyát, hogy ilyen módon az erős elleniséget lekenyerezze és lélekzetvételi időhöz jusson — és

közvetett tartalékai: a) az illető ország nem-proletár osztályai közti ellentmondások és konfliktusok, melyeket a proletariátus az ellenség gyöngítésére, saját tartalékainak megerősítésére használhat ki; b) ellentmondások, konfliktusok és háborúk (mint például az imperialista háború) a proletár-állammal szemben ellenséges burzsoá-államok között, melyeket a proletariátus kihasználhat, előnyomulásai, vagy rákényszerített visszavonulásai alkalmával folytatott manőverezései során.

Az első fajtájú tartalékokra nem érdemes részletesen kitérni, jelentőségüket amúgy is megérti mindenki. A második fajtájú tartalékokra vonatkozóan azonban, melyeknek jelentősége nem mindig világos, ki kell jelentenünk, hogy jelentőségük a forradalom menetére néha egészen elsőrangú. Aligha lehet, például, annak a konfliktusnak hatalmas jelentőségét tagadni, mely a kispolgári demokrácia (szociálforradalmárok) és a liberális-monarchikus burzsoázia (kade-

tok) között az első forradalom alatt és után kitört és aminek kétségtelenül megvolt a maga szerepe abban, hogy a parasztságot sikerült kivonni a burzsoázia befolyása alól. Még kevésbé lehet tagadni az imperialisták vezető csoportjai közti élet-halál harc tényének roppant jelentőségét az októberi forradalom időszakában, mikor az imperialisták, az egymás közti háborúval lévén elfoglalva, nem tudták erőiket a fiatal szovjet-hatalom ellen összpontosítani, s a proletariátus éppen ezáltal jutott annak lehetőségéhez, hogy erőit alaposan megszervezve, hatalmát megerősítse és Koltcsak s Djenyikin szétveretését előkészítse. Tekintetbe kell venni, hogy ma, amikor az imperialista csoportok közti ellentétek egyre inkább elmélyülnek és amikor az új háború köztük elkerülhetetlenné válik, az ilyen fajtájú tartalékok a proletariátus számára egyre komolyabb jelentőséghez jutnak.

A stratégiai vezetés feladata abban áll, hogy mindezeket a tartalékokat a forradalom alapvető céljainak elérésére, a forradalom fejlődésének valamely adott szakaszán helyesen használjuk ki.

Miben áll a tartalékok helyes kihasználása?

Néhány okvetlenül szükséges feltétel teljesítésében, amelyek közül főfeltételeknek az alábbiak tekintendők:

Először: A forradalom fő erőinek összpontosítása az ellenfél legsebezhetőbb pontjára, a döntő pillanatban, mikor már megérett a forradalom, mikor a támadás teljes gőzzel halad, mikor a fölkelés az ajtót döngeti és amikor a siker döntő feltétele a tartalékok harcba vonása az élcsapat oldalán. A tartalékok ilyenfajta kihasználásának szemléltető példája a párt stratégiája az 1917 áprilistól októberig terjedő időszakban. Kétségtelen, hogy az ellenfél legsebezhetőbb pontja ebben az időszakban a háború volt. Kétségtelen, hogy ez volt az alapkérdés, amely lehetővé tette, hogy a párt a lakosság széles rétegeit a proletár élcsapat köré gyűjtse. A párt stratégiája ebben az időszakban arra irányult, hogy az élcsapatot tüntetések és felvonulások által az utcai akciókra megtanítsa s ezzel egyidejűleg a tartalékokat — a hátszágokban a szovjeteken keresztül, a fronton a

katonakomitékön keresztül — az élcsapathoz felsorakoztassa. A forradalom kimenetele megmutatta, hogy a tartalékok kihasználása helyes volt.

Marxnak és Engelsnek a felkelésre vonatkozó ismert tételeit variálva, Lenin a következőket mondja a forradalmi erők sztratégiai kihasználásának ezen előfeltételeiről:

„1. Sohasem szabad játszani a fölkeléssel, hanem, amikor megkezdjük, tudnunk kell szilárdan, hogy *végig kell mennünk*.

2. A döntő helyen, a döntő pillanatban *az erők nagy túlsúlyát* kell koncentrálni, mert különben az ellenség melynek jobb kiképzése, jobb szervezete van, a fölkelőket megsemmisíti.

3. Mikor a felkelés már megkezdődött, fontos, hogy a legnagyobb *elszántsággal* cselekedjünk s minden körülmények közt feltétlenül *támadásba* menjünk át. „A védekezés minden fegyveres fölkelés halála.”

4. Igyekezni kell az ellenséget meglepni és azt a pillanatot kilesni, amelyben csapatai még szét vannak szórva.

5. Fontos, hogy *naponként* (ha egy városról van szó, mondhatni: *óránként*) új sikereket érzünk el, ha csak kicsinyeket is, s minden áron fenn kell tartanunk az *„erkölcsi túlsúlyt*”. (Lenin Művei, XXI. köt., 319—320. old., oroszul.)

Másodszor. A döntő csapás pillanatának, a felkelés megindítása pillanatának megválasztása, tekintettel arra, hogy a krízis elérte legmagasabb pontját, hogy az élcsapat kész a végsőig harcolni, hogy a tartalék hajlandó támogatni az élcsapatot és hogy az ellenfél soraiban megvan a maximális fejvesztettség.

A helyzetet teljesen érettnek tekinthetjük döntő ütközetre, — mondja Lenin, — ha „(1.) az összes velünk szemben ellenséges osztályerők már eléggé megzavarodtak, eléggé hajbakaptak egymással, eléggé elgyengítették egymást erejüket túlhaladó harcokkal,” ha (2.) „valamennyi ide-oda hajló, ingatag, állhatatlan, köz-

benső elem, azaz a kispolgárság, a kispolgári demokrácia — a burzsoáziától eltérően — eléggé leleplezte magát a nép előtt s gyakorlati csődjével eléggé szegényt vallott“, ha (3.) „a proletariátuson belül megkezdődött s egyre hatalmasabbá vált a tömeghangulat a burzsoázia elleni leghatározottabb, haláltmegvetően bátor forradalmi akciók támogatására. Akkor a forradalom megérett, akkor a mienkagyőzelem, ha helyesen vettük figyelembe az összes fentebb jelzett... feltételeket és helyesen választottuk meg a pillanatot, akkor biztosított a győzelmünk...“ (Lenin Művei, XXV. köt., 229. old., oroszul.)

Az ilyen sztratégia mintájaként az októberi felkelés végrehajtása tekinthető.

Ennek a feltételnek figyelmen kívül hagyása ahhoz a veszélyes hibához vezet, melynek „tempóvesztesség“ a neve, amikor a párt vagy elmarad a mozgalom menetétől, vagy túlságosan előre szalad s ezzel a bukás veszedelmét idézi fel. Az ilyen „tempóvesztesség“ példájául, példájául annak, miként nem szabad megválasztani a felkelés pillanatát, az elvtársak egy részének azt a kísérletét kell tekintenünk, hogy a felkelést 1917 szeptemberében, a Demokratikus Tanácskozás letartóztatásával kezdjék meg, mikor a szovjetekben még érezhető volt az ingadozás, a front még a válaszüton állott, a tartalékok még nem csatlakoztak az élcsapathoz.

Harmadszor. A már elhatározott irány hajthatatlan végigvitele mindazon nehézségek és bonyodalmak ellenére, melyek a célhoz vezető úton adódnak. Ez feltétlenül szükséges azért, hogy az élcsapat ne veszítse szem elől a harc főcélját, hogy a tömegek, melyek ugyanezen cél felé tartanak és az élcsapat körül igyekezzenek tömörülni, le ne térjenek az útról. Ennek a feltételnek figyelmen kívül hagyása ahhoz a roppant hibához vezet, melyet a tengerészek „irányvesztés“ név alatt jól ismernek. Ilyen „irányvesztés“ példájának pártunk hibás magatartását kell tekintenünk, közvetlenül a Demokratikus Tanácskozás után, amikor elhatározta, hogy résztvesz az Előparlamentben. Mintha a

párt ebben a pillanatban megfélekezett volna arról, hogy a burzsoázia az Előparlamenttel törekszik az országot a szovjetek útjáról a burzsoá parlamentarizmus útjára terelni, hogy a párt részvétele ebben az intézményben összezavarhatja az összes kártyákat s letérítheti az útról a munkásokat és parasztokat, kik a forradalmi harcot a „Mindén hatalmat a szovjeteknek!” jelszóval viszik. Ezt a hibát a bolsevikok kijavították azzal, hogy kivonultak az Előparlamentből.

Negyedszer. Olyan manőverezés a tartalékokkal, mely számításba veszi a rendezett visszavonulást akkor, mikor az ellenség erős, mikor a visszavonulás elkerülhetetlen, mikor nyilvánvalóan nem előnyös felvenni a harcot, melyet az ellenfél akar ránk erőszakolni, mikor az adott erőviszonyok között a visszavonulás az egyetlen eszköz arra, hogy az élcspatot kivonjuk az ellenség csapásai alól s megóvjuk tartalékait.

„A forradalmi pártoknak — mondja Lenin — tovább kell tanulniok. Támadni megtanultak. Most azt kell megérteniök, hogy ezt a tudományt egy másik tudománnyal kell kiegészíteniök, azzal, hogy miként kell helyesebben visszavonulni. Meg kell érteni — és a forradalmi osztály a saját keserű tapasztalatán okúlva megérti —, hogy nem lehet győzni, ha nem tanulja meg a helyes támadást és a helyes visszavonulást.” (Lenin Művei, XXV. köt. 177. old., oroszul.)

Az ilyen sztratégia célja az időnyerés, az ellenfél bomlasztása és erőgyűjtés arra, hogy utóbb támadásba menjünk át.

Az ilyen sztratégia mintaképének a breszti békét tekint-hetjük, mely a pártnak lehetőséget nyújtott arra, hogy időt nyerjen, hogy az összeütközéseket az imperializmus táborában kihasználja, bomlassza az ellenfél erőit, a parasztságot megtartsa a maga oldalán és erőit felhalmozza a Kolcsak és Djenyikin elleni támadás előkészítésére.

„A különbéke megkötésével — mondotta akkoriban **Lenin** — a jelen pillanatban lehetséges legnagyobb

mér
közö
dési
val
nyos
dalo
XXI
„Mo
hárc
béke
meg
szét.

Ezek
ségét biz

5. A

vezetés
telménye
a proleta
tani s h
adott erő
hez szük

Mibe
helyes k
Abb
teljesíter
nek teki

Elős

előtérbe
nek a m
meg tud
vonultat
felvonult
zését a f

Nem
rend fen
kerülhet
liós töme
legyenek

mértékben megszabadulunk mindkét egymással hadakozó imperialista csoporttól, kihasználjuk ellenségeskedésüket és háborújukat — mely megnehezíti ellenünk való megegyezésüket —, kihasználjuk mindezt és bizonyos időre szabad kezet nyerünk a szocialista forradalom folytatására és megszilárdítására.“ (Lenin Művei, XXII. köt., 198. old., oroszul.)

„Most már az utolsó bolond is“ látja — mondotta Lenin három évvel a breszti béke után — „hogy a breszti béke“ olyan engedmény volt, mely minket erősített meg és a nemzetközi imperializmus erőit forgácsolta szét.“ (Lenin Művei, XXVII. köt., 7. old., oroszul.)

Ezek a főfeltételek, amik a sztratégiai vezetés helyességét biztosítják.

5. *A taktikai vezetés.* A taktikai vezetés a sztratégiai vezetés része s a sztratégiai vezetés feladatainak és követelményeinek van alárendelve. A taktikai vezetés feladata a proletariátus összes harci és szervezeti formáit elsajátítani s helyes kihasználásukat biztosítani arra, hogy az adott erőviszonyok mellett, a sztratégiai siker előkészítéséhez szükséges eredmények maximuma legyen elérhető.

Miben áll a proletariátus harci és szervezeti formáinak helyes kihasználása?

Abban, hogy bizonyos okvetlenül szükséges feltételek teljesítendőek, melyek közül az alábbiakat kell főfeltételeknek tekinteni.

Először: Azoknak a harci és szervezeti formáknak kell előtérbe kerülniök, melyek, minthogy legjobban megfelelnek a mozgalom adott fellendülésének vagy hanyatlásának, meg tudják könnyíteni és biztosítani tudják a tömegek felvonultatását a forradalmi pozíciókhoz, a milliós tömegek felvonultatását a forradalom frontjára, e tömegek elhelyezését a forradalom frontján.

Nem arról van szó, hogy az élcsapat felismerje a régi rend fennmaradásának lehetetlenségét, megdöntésének elkerülhetetlenségét. Arról van szó, hogy a tömegek, a milliós tömegek értsék meg ennek elkerülhetetlen voltát és legyenek hajlandóak az élcsapat támogatására. **A tömegek**

azonban ezt csak saját tapasztalataik alapján fogják megérteni. A feladat tehát: a milliós tömegeknek lehetőséget kell nyújtani arra, hogy saját tapasztalataik útján értsék meg a régi hatalom megdöntésének szükségét, olyan harci módszereket és szervezeti formákat kell előtérbe helyezni, melyek a tömegek számára megkönnyítik azt, hogy a forradalmi jelszavak helyességét tapasztalatai útján felismerje.

Az élcsapat elszakadt volna a munkásosztálytól és a munkásosztály elvesztette volna kapcsolatát a tömegekkel, ha annak idején a párt nem határozta volna el, hogy résztvesz a dumában, ha nem határozza el erőinek összpontosítását a dumában végzendő munkára és a harc kifejtését e munka alapján avégett, hogy a tömegeknek megkönnyítse, hogy saját tapasztalataik útján felismerjék a duma értéktelenségét, a kadet ígéretnek hazug voltát, a cárizmus-sal való megegyezés lehetetlenségét, a parasztság és a munkásosztály szövetségének elkerülhetetlenségét. A dumaidők tömegtapasztalata nélkül a kadetek leleplezése s a proletariátus hegemoniája lehetetlen lett volna.

Az otzovizmus* taktikájának veszélye abban állott, hogy az élcsapatot milliós tartalékaitól való elszakadással fenyegette.

A párt elszakadt volna a munkásosztálytól, a munkásosztály pedig elvesztette volna a parasztok és katonák széles tömegeire gyakorolt befolyását, ha a proletariátus követte volna a „baloldali” kommunistákat, akik 1917 áprilisában hívtak felkelésre, akkor, mikor a mensevikek és a szociálforradalmárok még nem leplezték le magukat, mint a háború és az imperializmus hívei, mikor a tömegek még nem ismerték fel saját tapasztalatuk alapján a mensevik-eszer beszédek hazug voltát a békéről, a földről, a szabadságról. Ilyen tömegtapasztalat nélkül a Kerenszkij-uralom idejében nem lehetett volna elszigetelni a mensevikeket és a szociál-

* Otzovizmus (az orosz *otzov*, elhívok, visszahívok igéből) — opportunisták, kispolgári áramlat a bolsevik párt soraiban, mely a reakció éveiben (1908—1912) jött létre. Az otzovisták a szociáldemokrata képviselők visszahívását követelték az Állami Dumából s a szakszervezetekben és egyéb legális szervezetekben való munka abbahagyását. — Ford.

forradalmárokat és a proletariátus diktatúrája lehetetlen lett volna. Ezért az a taktika, mely a kispolgári pártok hibáit „türelmesen megmagyarázta“ és a szovjeteken belül harcot vívott, volt az egyetlen helyes taktika.

A „baloldali“ kommunisták taktikája azért volt veszélyes, mert azzal fenyegetett, hogy a pártot a proletárforradalom vezetőjéből üres és talajtalan összeesküvők kis csoportjává teszi.

„Egyedül az élcsapattal — mondja Lenin — győzni nem lehet. Egyedül az élcsapatot a döntő harcba vetni, mikor még az egész osztály, mikor még a széles tömegek nem helyezkedtek arra az álláspontra, hogy vagy közvetlenül támogatják az élcsapatot, vagy legalább is jóindulatú semlegességet tanúsítanak irányában... nemcsak ostobaság, hanem bűn is lenne. Ahhoz azonban, hogy valóban az egész osztály, hogy valóban a dolgozók és a tőke elnyomottjainak széles tömegei jussanak el erre az álláspontra, ahhoz a propaganda egymagában, az agitáció egymagában kevés. Ehhez a tömegek saját politikai tapasztalata kell. Ez az összes nagy forradalmak alaptörvénye, melyet most nemcsak Oroszország, hanem Németország is meglepő erővel és plaszticitással bizonyít. Nemcsak Oroszország műveletlen, gyakran analfabéta tömegeinek, hanem Németország nagyműveltségű, analfabétizmust nem ismerő tömegeinek is a saját bőrükön kellett tapasztalniuk a II. Internacionále lovagjaiból álló kormány egész erőtlenségét, egész jellemtelenségét, egész gyámoltalanságát, a burzsoáziával szemben tanúsított egész szolgalelkűségét, egész galádságát, a szélső reakciók (Oroszországban Kornyilov, Németországban Kapp és társai) diktatúrájának egész elkerülhetetlenségét, mint az egyetlen alternatívát a proletariátus diktatúrájával szemben, hogy határozottan a kommunizmus felé forduljanak.“ (Lenin Művei, XXV. köt., 228. old., oroszul.)

Másodszor: Minden adott pillanatban meg kell találni a folyamatok láncolatában éppen azt a láncszemet, melynek

megragadásával az egész láncot kézben tarthatjuk és előkészíthetjük a szíratégliai siker eléréséhez szükséges felteteleket.

Arról van itt szó, hogy a pártra váró feladatok sorából kiválasztjuk azt az aktuális feladatot, melynek megoldása központi jelentőségű és amelynek megvalósítása biztosítja a többi aktuális feladat sikeres megoldását.

E tétel jelentőségét két példán lehet bemutatni, mely példák közül az egyiket a távoli multból (a párt alakulásának korából), a másikat a hozzánk egész közel álló jelenből vehetjük (az Új Gazdasági Politika, a NEP periódusa).

A párt alakulásának idején, mikor a propaganda-körök és szervezetek megszámlálhatatlan sokasága még nem volt egymással összekötve, mikor a kontárkodás és a tanulókörösi a pártot fent is, lent is pusztította, mikor a szellemi zűrzavar volt a párt belső életének főjellemvonása, — ebben az időszakban a fontos láncszem és az alapvető feladat a láncszemek s a feladatok sorozatában, melyek a párt előtt állottak, az országos illegális ujság létrehozása volt. Miért? Azért, mert csak az országos illegális ujság révén lehetett az akkori viszonyok között megteremteni a párt olyan, jól együttműködő góciát, mely képes volt a megszámlálhatatlan propaganda-kört és szervezetet egymással összekötni, az eszmei és taktikai egységet előkészíteni és ilyen módon az igazi párt megalakításának alapját megteremteni.

Abban az időszakban, mikor a háborúról a gazdasági építőmunkára tértünk át, mikor az ipar a gazdasági züllés karmaiban tengődött, a mezőgazdaság pedig városi áruk hiányában szenvedett, mikor az állami iparnak a parasztgazdasággal való összefogása a sikeres szocialista építőmunka alapfeltételévé lett — abban az időszakban a fő láncszem a folyamatok láncolatában, az alapfeladat a többi feladatok sorában, a kereskedelem fejlesztése volt. Miért? Azért, mert a NEP viszonyai közt az iparnak a parasztgazdasággal való összefogása másképp, mint a kereskedelem révén nem volt lehetséges, mert az adásvétel nélküli termelés a NEP viszonyai között az ipar halála lett volna, azért, mert az ipart csak a kereskedelem fejlesztése révén fokozott adásvétel

útján
kedelem
met k
ragad
raszt-p
adatot
lyek a
ségesek

„N
hív
Le
épp
rag
és
sze
„A
kít
lán
nye
gaz
erő
köt

Eze
ségét bi
6. I
forradal
Egy
mok ell
Ez teljes
bárki m
üdvös“,
mok és
ségesek

„Há
köz
hoss
zött

útján lehetett előbbrevinni; mert csak akkor, ha a kereskedelem terén megerősödünk, csak akkor, ha a kereskedelmet kézben tartjuk, csak akkor, ha ezt a láncszemet megragadtuk, remélhetjük azt, hogy az ipart összekötjük a paraszt-piaccal és sikeresen megoldjuk a többi soron levő feladatot is, hogy ezzel megteremtsük az előfeltételeket, melyek a szocialista gazdaság alapzatának lerakásához szükségesek.

„Nem elég általában forradalmárnak, a szocializmus hívének vagy kommunistának lenni... — mondja Lenin. — Minden pillanatban meg kell találni tudni éppen azt a láncszemet, melyet ha teljes erővel megragadunk, akkor ezzel az egész láncot kezünkben tartjuk és előkészítjük a biztos átmenetet a következő láncszemhez“...

„Az adott pillanatban... a belső kereskedelem élénkítése, helyes állami szabályozása (irányítása) ez a láncszem. Kereskedelem, ez az a „láncszem“ az események történeti láncolatában, az 1921—1922-es szocialista gazdaságunk átmeneti formái között, amelyet teljes erővel kell megragadnunk“...“ (Lenin Művei, XXVII. köt., 82. old., oroszul.)

Ezek a főfeltételek, amelyek a taktikai vezetés helyességét biztosítják.

6. Reformizmus és forradalmiság. Miben különbözik a forradalmi taktika a reformista taktikától?

Egyesek úgy vélik, hogy a leninizmus általában a reformok ellen, a kompromisszumok és egyességek ellen van. Ez teljesen hamis felfogás. A bolsevikok épúgy tudják, mint bárki más, hogy bizonyos értelemben „minden adomány üdvös“, hogy bizonyos körülmények közt általában a reformok és különösen a kompromisszumok és egyességek szükségesek és hasznosak.

„Háborút folytatni — mondja Lenin — a nemzetközi burzsoázia megdöntéséért, százszorta nehezebb, hosszabb, bonyolultabb háborút, mint az államok közötti szokásos háborúk legkonokabbja, és emellett

előre lemondani a lavirozásról, az ellenségek közötti érdekellentétek (ha csak ideiglenes) kihasználásáról, a lehetséges (bár esetleg csak ideiglenes, megbízhatatlan, ingadozó, feltételes) szövetségesekkel való egyességekről és kompromisszumokról, — vajjon nem határtalanul nevetséges dolog-e ez? Nem hasonlít-e ez arra, mintha egy még ki nem kutatott és eddig hozzáférhetetlennek bizonyult hegy nehéz megmászásánál előre lemondanánk arról, hogy néha zegzugos vonalban haladjunk, néha visszaforduljunk, feladjuk a már kiválasztott irányt és különböző irányokat próbáljunk meg?” (Lénin Művei, XXV. köt., 210. old., oroszul.)

Nyilvánvaló, hogy nem a reform vagy a kompromisszum és az egység a dolog lényege, hanem az, hogy mire és hogyan használják fel a reformokat és megegyezéseket.

A reformista számára a reform: minden, a forradalmi munka ellenben mellékes, csak szóbeszéd, csak szemfényvesztés. Ezért a reform, reformista taktika esetén, ha a burzsoázia van hatalmon, elkerülhetetlenül e hatalom megerősödésének fegyverévé, a forradalom bomlasztásának eszközévé változik.

Viszont a forradalmár számára a forradalmi munka a fő és nem a reform, az ő számára a reform: a forradalom mellékterméke. Ezért a reform, forradalmi taktika esetén, ha a burzsoázia van a hatalmon, természetsszerűleg e hatalom bomlasztásának fegyverévé, a forradalom megszilárdításának eszközévé, a forradalmi mozgalom továbbfejlesztésének támaszpontjává válik.

A forradalmár azért fogadja el a reformot, hogy fogódzónak használja fel a legális és illegális munka összekötésére, hogy fedezékül használja az illegális munka megerősítésére, a tömegek forradalmi előkészítése céljából a burzsoázia megdöntésére.

Ebben van a reformok és egyességek forradalmi felhasználásának lényege az imperializmus viszonyai között.

Ezzel szemben a reformista azért fogadja el a reformokat, hogy lemondjon minden illegális munkáról, hogy a

tömegek

az „ajá

Ez

Ig

rializmu

Vis

diktatúr

tételek

hogy id

átépítés

mista ú

című is

útjára,

engedme

lassza,

összesze

tagadhat

út. Csak

amivel i

a reform

hatalmat

szüksége

hogy a f

bomlassz

Igy

tétébe cs

Hog

azért és

lendülete

elég szél

így a tá

kájával,

cserélni.

Ily

reformok

a prolet

proletaria

proletaria

mányokb

tömegek forradalomra való előkészítésének ügyét aláássa és az „ajándékozott” reform árnyékában magát kipihenje.

Ez a reformista taktika lényege.

Így áll a dolog a reformokkal és egyességekkel az imperializmus viszonyai között.

Viszont az imperializmus megdöntése után, a proletárdiktatúra alatt, a dolog némileg megváltozik. Bizonyos feltételek mellett a proletárhatalom olyan helyzetbe juthat, hogy időlegesen át kell térnie a meglevő rend forradalmi átépítésének útjáról a fokozatos átalakítás útjára, a „reformista útra”, mint ahogy Lenin „Az arany jelentőségéről” című ismert cikkében mondja, a megkerülő mozdulatok útjára, a reformok és a nem-proletár osztályoknak tett engedmények útjára azért, hogy ezeket az osztályokat bomlassza, a forradalomnak lélekzetvételi időt adjon, erősít összeszedje és az új előnyomulás feltételeit előkészítse. Nem tagadható, hogy ez az út, bizonyos értelemben, reformista út. Csak nem szabad elfelejteni azt az alapvető sajátosságot, amivel itt dolgozunk van, azt tudniillik, hogy az adott esetben a reform a proletár hatalomtól indul ki, hogy a proletár hatalmat erősíti, hogy a proletár hatalomnak adja meg a szükséges lélekzetvételi időt, s hogy a hivatása nem az, hogy a forradalmat, hanem hogy a nem-proletár osztályokat bomlassza.

Így a reform ilyen körülmények között a saját ellentétébe csap át.

Hogy a proletárhatalom ilyen politikát követhet, az azért és csak azért vált lehetségessé, mert a forradalom lendülete a megelőző időszakban elég nagy volt ahhoz, hogy elég széles teret nyisson, ahová vissza lehet vonulni, hogy így a támadás taktikáját az ideiglenes visszavonulás taktikájával, a megkerülő mozdulatok taktikájával lehessen felcserélni.

Ily módon, míg régebben, a burzsoá-hatalom alatt, a reformok a forradalom melléktermékei voltak, addig most, a proletariátus diktatúrája alatt, a reformok forrásai a proletariátus forradalmi vívmányai, az a tartalék, mely a proletariátus kezében felhalmozódott és mely ezekből a vívmányokból áll.

„A reformok viszonyát a forradalomhoz — mondja Lenin — határozottan, pontosan és helyesen csak a marxizmus határozta meg. Emellett [Marx ezt a viszonyt csak az egyik oldalról láthatta, nevezetesen: abban a helyzetben, mely a proletariátus első, legalább egy országban kivívott valamennyire szilárd, valamennyire is tartós győzelmét megelőzte. Ilyen körülmények között a helyes viszony alapja ez volt: a reformok a proletariátus forradalmi osztályharcának melléktermékei... A proletariátusnak legalább egy országban kivívott győzelme után új jelenség lép föl a reformnak a forradalomhoz való viszonyában. Elvileg a dolog ugyanaz marad, de a formában változás áll be, melyet Marx személyesen nem láthatott előre, de melyet csak a marxizmus filozófiájának és politikájának talaján lehet megérteni... Ezek (t. i. a reformok, — J. Szt., melyek nemzetközi méretekben továbbra is „melléktermékek“ maradnak) a győzelem után azon ország számára, melyben a győzelmet kivívtuk, ezenfelül szükséges és jogos lélekzetvételi időt is jelentenek olyan esetekben, amikor nyilvánvaló, hogy miután erőinket maximálisan megfeszítettük, nem maradt elegendő erő valamely átmeneti forradalmi végrehajtására. A győzelem oly „erőtartalékok“ ad, hogy még kikényszerített visszavonulás esetén is van mivel kitartanunk, kitartanunk anyagilag is, erkölcsileg is.“ (Lenin Művei, XXVII. köt., 84—85. old., oroszul.)

VIII.

A PÁRT

A forradalom előtti periódusban, a többé-kevésbé békés fejlődés időszakában, mikor a II. Internacionale pártjai a munkásmozgalom uralkodó tényezői voltak és a harc parlamenti formáit tekintették a harc fő formáinak — ilyen viszonyok között a pártnak nem volt és nem is lehetett az a komoly és döntő jelentősége, amelyre később, a nyílt

forra
mezv
ellen,
és ne
sem
forra
De m
pártj
nem
a hat
parlan
Ezzel
II. In
párt,
litika
időber
annak
hogy
ilyen
tésérő
G
periód
szeütl
péseir
periód
az im
a hata
lit a p
új, fo
vívand
szítés
letariá
függő
hinni,
tarizm
krata
ségbe
gunka

forradalmi összeütközések idején tett szert. Kautsky, védelmezve a II. Internacionálét az ellene irányuló támadások ellen, azt mondta, hogy a II. Internacionále pártjai a béke és nem a háború eszközei, hogy éppen ezért nem tudtak semmi komoly lépést tenni a háború idején, a proletariátus forradalmi fellépésének periódusában. Ez csakugyan igaz. De mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a II. Internacionále pártjai nem alkalmasak a proletariátus forradalmi harcára, nem a proletariátus harcos pártjai, melyek a munkásokat a hatalomra vezetik, hanem a parlamenti választásokhoz és parlamenti harchoz alkalmazkodó választási apparátusok. Ezzel magyarázható meg tulajdonképpen az a tény, hogy a II. Internacionále opportunistáinak uralma idején nem a párt, hanem a parlamenti frakció volt a proletariátus fő politikai szervezete. Közismert dolog, hogy a párt abban az időben a valóságban csak a parlamenti frakció függeléke, annak segédeszköze volt. Aligha szorul bizonyításra az, hogy ilyen viszonyok között, amikor a proletariátus élén ilyen párt állott, szó sem lehetett a proletariátus előkészítéséről a forradalomra.

Gyökerestül megváltozott azonban ez a helyzet az új periódus beálltával. Az új periódus az osztályok nyílt összeütközéseinek periódusa, a proletariátus forradalmi fellépéseinek periódusa, a proletárforradalom periódusa, az a periódus, melyben az erőket közvetlenül elő kell készíteni az imperializmus megdöntésére, arra, hogy a proletariátus a hatalmat kezébe ragadja. Ez a periódus új feladatokat állít a proletariátus elé; ezek: az egész pártmunka átépítése új, forradalmi alapokon, a munkások nevelése a hatalomért vivandó forradalmi harc szellemében, a tartalékok előkészítése és összevonása, szövetség a szomszédos országok proletariátusával, szilárd kapcsolat teremtése a gyarmati és függő országok felszabadító mozgalmával, stb., stb. Azt hinn, hogy ezek az új feladatok megoldhatók a parlamentarizmus békés viszonyai között nevelkedett szociáldemokrata pártok erőivel — annyit jelent, mint reménytelen kétségbeesésre és elkerülhetetlen vereségre kárhoztatni magunkat. Ha a proletariátus, ilyen feladatokkal a vállán, to-

vábbra is megmarad a régi pártok vezetése alatt, ez azt jelenti számára, hogy a teljes lefegyverzettség állapotába kerül. Aligha szorul bizonyításra, hogy a proletariátus a dolgok ilyen alakulásába nem nyugodhatott bele.

Ezért volt szükség új, harcos, forradalmi pártra, olyan pártra, mely elég bátor ahhoz, hogy a proletariátust harcba vezesse a hatalomért, eléggé tapasztalt ahhoz, hogy a forradalmi helyzet bonyolult viszonyai között eligazodjék és elég hajlékony ahhoz, hogy a céljához vezető úton minden zátont elkerüljön.

Ilyen párt nélkül gondolni sem lehet az imperializmus megdöntésére, a proletárdiktatura kivívására.

Ez az új párt a leninizmus pártja.

Mik ennek az új pártnak sajátosságai?

1. A párt, *mint a munkásosztály élcsapata*. A pártnak mindenekelőtt a munkásosztály élenjáró csapatának kell lennie. A pártnak fel kell vennie magába a munkásosztály legjobb elemeit, tapasztalataikat, forradalmiságukat, határtalan odaadásukat a proletariátus ügye iránt. De ahhoz, hogy valóban élenjáró csapat legyen, a pártnak fel kell magát szerelnie a forradalmi elmélettel, a mozgalom törvényeinek ismeretével, a forradalom törvényeinek ismeretével. E nélkül nem képes a proletariátus harcait vezetni, nem képes a proletariátust magával vinni. A párt nem lehet igazi párt, ha csak annak regisztrálására szorítkozik, amit a munkásosztály tömegei átélnek és gondolnak, ha az ösztönös mozgalom uszályában vonszolódik, ha nem ért hozzá, hogy az ösztönös mozgalom renyheségét és politikai közömbösségét legyűrje, ha nem tud a proletariátus pillanatnyi érdekeinél magasabbra emelkedni, ha nem tudja a tömegeket a proletariátus osztályérdekeinek színvonalára emelni. A pártnak a munkásosztály előtt kell járnia, messzebb kell látnia, mint a munkásosztálynak, vezetnie kell a proletariátust és nem szabad az ösztönösség uszályában vonszolódnia. A II. Internacionále „uszálypolitikát” prédikáló pártjai burzsoá politikát folytatnak, mely a proletariátust arra kárhoztatja, hogy eszköz legyen a burzsoázia kezében. Csak az a párt, mely a proletariátus élcsapatának állásponjtjára he-

lyezked
osztályé
a munk
önálló
tikai ve

Elő
ségeiről,
giáról é
nyomulá
vésbé b
háború
ki adha
ciót? Ni
nélkül e
hozatni
kevéské
nem aka
gáltatni
tariátus
forradal
letariátu

A p
szersmin
résznéke
kapcsoln
tömege
közti kü
tűntek,
míg a m
fel az él
nek párt
párt önn
szakadna
lódik öss
kívüli tö
nem fog
nél ninc
kétszázé
az a kör

lyezkedett és a tömegeket fel tudja emelni a proletariátus osztályérdekeinek színvonalára — csak az ilyen párt képes a munkásosztályt a trade-unionizmus útjáról letéríteni és önálló politikai erővé tenni. A párt a munkásosztály politikai vezére.

Előbb már beszéltem a munkásosztály harcának nehézségeiről, a harc körülményeinek bonyolult voltáról, sztratégiáról és taktikáról, tartalékokról és manőverezésről, előnyomulásról és visszavonulásról. Ezek a viszonyok nem kevésbé bonyolultak, ha ugyan nem bonyolultabbak, mint a háború viszonyai. Ki tud ilyen viszonyok közt tájékozódni, ki adhat a proletariátus milliós tömegeinek helyes orientációt? Nincs hadsereg, amely háborúban tapasztalt vezérkar nélkül ellehetne, ha csak nem akarja magát vereségre kárhoztatni. Vajjon nem világos-e, hogy a proletariátus még kevésbé lehet meg ilyen tapasztalt vezérkar nélkül, ha csak nem akarja magát esküdt ellenségei kénye-kedvére kiszolgáltatni? De hol ez a vezérkar? Ez a vezérkar csak a proletariátus forradalmi pártja lehet. A munkásosztály, ha nincs forradalmi pártja, vezérkar nélküli hadsereg. A párt a proletariátus harci vezérkara.

A párt azonban nem lehet csak élenjáró csapat. Egyezsersmind az osztály csapatának is kell lennie, az osztály részének, melyet léte összes gyökerei szorosan az osztályhoz kapcsolnak. Az élenjáró csapat és a munkásosztály egyéb tömege közti különbség, a párttagság és a pártonkívüliek közti különbség, nem tűnhetik el, míg az osztályok el nem tűntek, míg a proletariátus más osztályokból egészítődik ki, míg a munkásosztály a maga egészében nem emelkedhetik fel az élenjáró csapat színvonalára. Ámde a párt megszűnne párt lenni, ha ez a különbség szakadássá válna, ha a párt önmagába zárkoznék és a pártonkívüli tömegektől elszakadna. A párt nem vezetheti az osztályt, ha nem kapcsolódik össze a pártonkívüli tömegekkel, ha a párt és a pártonkívüli tömegek között nincs összeforrás, ha ezek a tömegek nem fogadják el a párt vezetését, ha a pártnak a tömegek-nél nincs erkölcsi és politikai hitele. Nemrégiben pártunk kétszázezer új munkástagot vett fel. Figyelemreméltó ebben az a körülmény, hogy ezek nem annyira maguk jöttek a

pártba, mint amennyire a többi pártönkivüli tömeg küldte őket, mely az új tagok felvételében aktív szerepet játszott; jóváhagyása nélkül új tagot egyáltalán nem vettek fel. Ez a tény arról tanuskodik, hogy a pártönkivüli munkások széles tömegei a mi pártunkat a *saját* pártjuknak, hozzájuk közel-álló, velük *egy-hús-vér* pártnak tekintik, melynek kiszélesítésében és megerősítésében mélységesen érdekeltek s melynek vezetésére önként rábizzák sorsukat. Aligha kell bizonyítgatni, hogy e megfoghatatlan erkölcsi szálak nélkül, melyek a pártot a pártönkivüli tömegekkel összefűzik, a párt nem lehetne osztályának döntő ereje. A párt elszakíthatatlanul a munkásosztály része.

„Mi — mondja Lenin — az osztály pártja vagyunk és ezért *csaknem az egész osztálynak* (és háborús időkben, a polgárháború idején, az egész osztálynak is) pártunk vezetése alatt kell cselekednie, a lehető legszorosabban csatlakoznia kell pártunkhoz, de pusztá ábrándozás és 'hátulkullogás' volna azt hinni, hogy amíg a kapitalizmus fennáll, valaha is megtörténhetne, hogy majdnem az egész osztály vagy az egész osztály az öntudatnak és aktivitásnak olyan színvonalára képes emelkedni, mint élcsapata, mint a szociáldemokrata párt. Nincs épeszű szociáldemokrata, aki kételkednék abban, hogy a kapitalizmusban még a szakszervezet (amely egyszerűbb, a kevésbé fejlett rétegek tudatosságához közelebbálló organizáció) sincs abban a helyzetben, hogy csaknem az egész vagy az egész munkásosztályt átfogja. Csak magunkat ámítanók, szemünket hunypók be óriási feladataink előtt, leszűkítenők ezeket a feladatokat — hogyha elfelejtenők a különbséget az élcsapat, és az élcsapat felé vonzódó tömegek között, hogyha elfelejtenők az élcsapatnak azt az állandó kötelességét, hogy mind szélesebb és szélesebb rétegeket *emeljen fel* erre az élcsapat-színvonalra.“ (Lenin Művei, VI. köt., 205—206. old., oroszul.)

2. A párt, mint a munkásosztály szervezett csapata. A párt nemcsak *élenjáró* csapata a munkásosztálynak. Ha az osztály harcait tényleg vezetni akarja, akkor egyszersmind

osztály
adatai a
tozatoss
fejlődé
Támadá
nyek o
az erős
vonulás
millió
tervszer
mét. De
párt m
tesülése
Enélkül
proletar
vezett o

Az
szerveze
fogalma
összesse
szerveze
fogásolt
ajánlott
számítja
jesztette
„szimpa
don tár
egyetlen
hogy h
tunkbar
pártot t
párt sze
volna,
elmosód
híusítja
tömegek
kell, ho
forradal
pét, mi

osztálya szervezett csapatának is kell lennie. A párt feladatai a kapitalizmus viszonyai közt rendkívül nagyok és változatosak. A pártnak a proletariátus harcait a belső és külső fejlődés rendkívül nehéz viszonyai között kell vezetnie. Támadásra kell vezetnie a proletariátust, mikor a körülmények offenzívát követelnek, ki kell vezetnie a proletariátust az erős ellenfél csapásai alól, mikor a körülmények visszavonulást követelnek, a pártonkívüli szervezetlén munkások milliós tömegeibe bele kell vinnie a harci fegyelem és a tervszerűség szellemét, a szervezettség és a kitartás szellemét. De a párt csak akkor teljesítheti ezt a feladatát, ha a párt maga a fegyelmezettség és szervezettség megtestesülése, ha a párt maga a proletariátus szervezett csapata. Enélkül szó sem lehet arról, hogy a párt tényleg vezesse a proletariátus milliós tömegeit. A párt a munkáosztály szervezett csapata.

Az a gondolat, hogy a párt szervezett egész, pártunk szervezeti szabályainak első pontjában, Lenin ismeretes fogalmazásában van lerögzítve, mely a pártot a szervezetek összességének tekintti, a párt tagjait pedig valamely párt-szervezet tagjainak. A mensevikek, akik már 1903-ban kifogásolták ezt a fogalmazást, helyette azt a „rendszer” ajánlották, hogy párttag az legyen, aki a párthoz tartozónak számítja magát; ez a „rendszer” a párttag „címet” kiterjesztette volna minden „tanárra” és „gimnazistára”, minden „szimpatizálóra” és „sztrájkolóra”, aki a pártot valami módon támogatja, de nem tartozik és nem is akar tartozni egyetlen pártszervezethez sem. Aligha kell bizonyítani, hogy ha ez az eredeti „rendszer” megszilárdult volna pártunkban, ez elkerülhetetlenül arra vezetett volna, hogy a pártot tanárok és gimnazisták árasztották volna el és hogy a párt szétfolyó, formátlan, dezorganizált „alakulattá” fajult volna, mely elvész az „együttérzők” tengerében, melynél elmosódik a határvonal párt és osztály között és amely meghiusítja a pártnak azt a feladatát, hogy a szervezetlén tömegeket az élcsapat színvonalára emelje. Mondani sem kell, hogy ilyen opportunistá „rendszer” mellett, pártunk a forradalom folyamán nem lett volna képes betölteni szerepét, mint a munkáosztály szervezett magja.

„Martov álláspontja szerint — mondja Lenin — a párt határa teljesen meghatározatlan marad, mert hiszen minden sztrájkoló' megteheti azt, hogy 'párttagnak' jelenti ki magát'. Mi a haszna ennek az elmosódottságnak? A párttag 'cím' széles elterjedtsége. A kára pedig az, hogy beviszi a tömegekbe azt a *dezorganizáló* eszmét, hogy osztály és párt összecserélhető..." (Lenin Művei, VI. köt., 211. old., oroszul.)

De a párt nemcsak a pártszervezetek összessége. A párt egyszersmind ezeknek a szervezeteknek egységes *rendszere*, azok formális egyesítése egyetlen egésszé, a vezetés felsőbb és alsóbb szerveivel, a kisebbségnek a többség alá rendelésével, gyakorlati határozatokkal, melyek a párt minden tagjára kötelezők. E feltétel nélkül a párt nem lehet olyan egységes szervezett egész, mely a munkásosztály harcainak tervszerű és szervezett vezetését megvalósítani képes.

„Azelőtt — mondotta Lenin — pártunk nem volt formálisan egész, hanem csupán egyes csoportok összege s ezért a csoportok között nem lehetett más viszony, csak az, hogy egymást eszmeileg befolyásolták. Most szervezett párt lettünk és ez azt jelenti, hogy hatalmat hoztunk létre, az eszme tekintélyét a hatalom tekintélyévé változtattuk, azt jelenti, hogy az alsó pártszervezetek alárendelik magukat a felsőknek..." (Ugyanott, 291. old.)

Az az elv, mely a kisebbséget a többségnek alárendeli, mely követeli, hogy a pártmunkát a központból vezessék, egyes ingtag elemek részéről nem ritkán vált ki támadásokat: „bürokratizmust“, „formalizmust“, stb. emlegető vádaskodásokat. Aligha kell bizonyítgatni, hogy a pártnak, mint egésznek, tervszerű munkája és a munkásosztály harcának vezetése ez elvek megvalósítása nélkül lehetetlen volna. A leninizmus a szervezeti kérdésben ezeknek az elveknek hajthatatlan megvalósítása. A harcot ez elvek ellen Lenin „orosz nihilizmusnak“ és „úri anarchizmusnak“ nevezi, mely megérdemli, hogy kinevessük és félretaszítsuk.

„Egy lépés előre“ című könyvében Lenin ezekről az ingtag elemekről ezt mondja:

— a párt
ért hiszen
párttagnak
osódottság-
kára pedig
áló eszmét,
nin Művei,

ge. A párt
rendszere,
tés felsőbb
rendelésé-
inden tag-
olyan egy-
harcainak
épes.

n volt for-
k összege s
szony, csak
ost szerve-
almat hoz-
ekintélyévé
szervezetek
(Ugyanott,

alárendeli,
l vezessék,
ki támadá-
emlegető
a pártnak,
osztály har-
lehetetlen
ek az elvek-
elvek ellen
usnak“ ne-
taszítsuk.
ezekről az

„Az orosz nihilistára ez az úri anarchizmus különösen jellemző. A pártszervezetet úgy tekinti, mint valami rémes „gyárat“ s azt, hogy a rész aláveti magát az egésznek, a kisebbség a többségnek, „jobbágyságnak“ véli... a központ vezetése alatti munkamegosztás tragikómikus üvöltözésre készíti az ellen, hogy az embereket „kerekekké és csavarokká“ változtatják... a párt szervezeti szabályainak említése megvető grimaszt vált ki belőle és... ezt a lenéző megjegyzést: szervezeti szabályok nélkül is megleszünk.“ „Azt hiszem, világos, hogy a kiabálás a hirhedt bürokratizmusról csak fügefalevél, mely egyszerűen azt takargatja, hogy a kiabálók nincsenek megelégedve a központi pártszervek személyi összetételével... Bürokrata vagy, mert a pártkongresszus nem az én akaratomnak megfelelően választott meg téged, hanem akaratom ellenére; formalista vagy, mert a pártkongresszus formális határozatára és nem az én beleegyezésemre támaszkodol; te durván-mechanikusan cselekszel, mert a pártkongresszus „mechanikus“ többségére hivatkozol és nem veszed figyelembe azt a kívánságomat, hogy engem kooptáljanak; zsarnok vagy, mert nem akarod a hatalmat a régi összemelégedett társaság* kezébe adni...“ (Lenin Művei, VI. köt., 310. és 287. old., oroszul.)

3. *A párt, mint a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája.* A párt a munkásosztály szervezett csapata. De a párt a munkásosztálynak nem egyetlen szervezete. A proletariátusnak még egész sor más szervezete is van, melyek nélkül sikeres harcot a tőke ellen nem vívhat: szakszervezetek, szövetkezetek, gyári üzemi szervezetek, parlamenti frakciók, a nők pártonkívüli egyesülései, sajtó, kultúrszervezetek és oktatási szervezetek, ifjúsági szövetségek, forradalmi-katonai szervezetek (nyílt forradalmi akciók idején), a küldöttek szovjetjei, mint a szervezés állami formája (ha a proletariátus hatalmon van) stb. Ezeknek a

* Axelrodék, Martovék, Potrjeszovék és társaik „társaságáról“ van szó, mely nem rendelte magát alá a II. pártkongresszus határozatainak és Lenint „bürokratizmus“ vádolta. — J. Szt.

szervezeteknek igen nagy többsége pártonkívüli s csak egy-részüik kapcsolódik közvetlenül a párthoz, vagy alkotja annak valamely elágazását. Mindezekre a szervezetekre a munkásosztálynak bizonyos körülmények között feltétlenül szüksége van, mert nélkülük lehetetlen a proletariátus osztálypozícióit a harc különböző szféráiban megszilárdítani, mert nélkülük lehetetlen megacélozni a proletariátust, mint azt az erőt, mely a burzsoá rendet a szocialista renddel felváltani van hivatva. De ha ilyen sok a szervezet, hogyan lehet az egységes vezetést megvalósítani? Mi a biztosítéka annak, hogy a szervezetek ilyen sokasága nem visz összevisszaságot a vezetésbe? Azt mondhatná valaki, hogy e szervezetek között mindegyik a maga elkülönített területén végzi munkáját és ennek folytán egyik a másikat nem zavarhatja. Ez, természetesen, igaz. De az is igaz, hogy mindezen szervezeteknek egy irányban kell dolgozniuk, mert hiszen *egy* osztályt szolgálnak, a proletariátus osztályát. Kérdés: ki szabja meg azt a vonalat, azt az általános irányt, melynek alapján mindezeknek a szervezeteknek munkájukat végezniök kell? Hol van az a központi szervezet, mely nemcsak kidolgozni képes ezt az általános vonalat, mint-hogy a szükséges tapasztalatokkal rendelkezik, hanem ezenfelül — mert megfelelő tekintélye is van — mindezeket a szervezeteket rá is tudja bírni, hogy ezt az irányvonalat keresztülvigyék, hogy így elérjék a vezetés egységét és ki-zárjuk a fennakadás lehetőségét?

Ilyen szervezet a proletariátus pártja.

A pártnak megvan mindene, ami ehhez kell. Először azért, mert a párt gyűjtőpontja a munkásosztály legjobb elemeinek, akiknek a proletariátus pártonkívüli szervezeteivel közvetlen kapcsolatuk van és akik igen gyakran vezetnek ezeket a szervezeteket; másodsor, mert a párt, mint a munkásosztály legjobbainak gyűjtőhelye, a legjobb iskola arra, hogy a munkásosztálynak olyan vezetőit képezze ki, akik osztályuk szervezetének minden formáját vezetni tudják; harmadsor, mert a párt, mint a munkásosztály vezetőinek legjobb iskolája, tapasztaltságánál és tekintélyénél fogva az egyetlen szervezet, mely a proletariátus harcának

veze
vala
a ki
mel
riátu

zete
a p
hogy
min
győz
tonk
taria

egye
zetés
is ki
old.,

letév
lensé
amel
elsza
és el

A pá
A pá
a sze
egyá
mag
prole
hane
kihar
szilá
nem
nem
lame
a ha

vezetését központosítani tudja és ilymódon a munkásosztály valamennyi és mindennemű pártonkívüli szervezetét azokká a kisegítő szervekké és transzmissziós szíjjakká változtatja, melyek a pártot az osztállyal kötik össze. A párt a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája.

Ez persze nem jelenti azt, hogy a pártonkívüli szervezeteket, szakszervezeteket, szövetségeket, stb., formálisan a párt vezetésének kell alárendelni. Csak arról van szó, hogy a pártnak ezekhez a szervezetekhez tartozó tagjai, mint kétségkívül befolyással rendelkező emberek, a meggyőzés minden eszközével igyekezzenek elérni, hogy a pártonkívüli szervezetek munkájukban közeledjenek a proletariátus pártjához és önként elfogadják politikai vezetését.

Ezért mondja Lenin, hogy a párt „a proletárok osztályegyesülésének legmagasabb formája”, melynek politikai vezetését a proletariátus szervezeteinek összes egyéb formáira is ki kell terjeszteni. (Lenin Összes Művei, XXV. köt., 194. old., oroszul.)

Ezért teljesen összeegyeztethetetlen a leninizmus elméletével és gyakorlatával a pártonkívüli szervezetek „függetlenségének” és „semlegességének” opportunistá elmélete, amely csak független parlamenti politikusokat és a párttól elszakadt publicistákat, korlátolt szakszervezeti embereket és elkispolgáriásodott szövetkezeti hivatalnokokat termel ki.

4. A párt, mint a proletariátus diktatúrájának eszköze: A párt a proletariátus szervezetének legmagasabb formája. A párt a proletárok osztályán belül és ennek az osztálynak a szervezetei között a legfontosabb vezető tényező. De ebből egyáltalán nem következik az, hogy a pártot öncélnak, önmagáért való erőnek lehetne tekinteni. A párt nemcsak a proletariátus osztályegyesülésének legmagasabb formája, hanem egyben eszköz is a proletariátus kezében a diktatúra kiharcolására, mikor még nem vívtuk ki, s a diktatúra megszilárdítására és kiépítésére, mikor már kivívtuk. A párt nem emelkedhetett volna jelentőségében olyan magasra és nem szárnyalhatta volna túl a proletariátus szervezetének valamennyi többi formáját, ha a proletariátus nem állott volna a hatalom kérdése előtt, ha az imperializmus viszonyai, a

háború elkerülhetetlensége, a krízis nem követelték volna meg a proletariátus minden erejének egy pontra való koncentrálását, a forradalmi mozgalom összes szálainak összpontosítását egy helyre azért, hogy megdöntsük a burzsoáziát, hogy kivívjuk a proletariátus diktatúráját. A proletariátusnak a párt, mindenekelőtt, mint harci vezérkar kell, amely feltétlen szükséges a hatalom sikeres megragadásához. Aligha kell bizonyítgatni, hogy párt nélkül, mely a proletariátus tömegszervezeteit maga köré gyűjteni és a harc során az egész mozgalmat központosítani képes, a proletariátus Oroszországban nem valósíthatta volna meg forradalmi diktatúráját.

De a párt a proletariátusnak nemcsak a diktatúra kiharcolására kell, még jobban szüksége van rá azért, hogy a diktatúrát a szocializmus teljes győzelme érdekében megtartsa, megszilárdítsa és kiszélesítse.

„Ma már bizonyára majdnem mindenki látja — mondja Lenin —, hogy a bolsevikok nemhogy 2 és $\frac{1}{2}$ évig, de 2 és $\frac{1}{2}$ hónapig sem tarthatták volna magukat hatalmon, ha pártunkban nem lett volna a legszigorúbb fegyelem, igazi vassfegyelem, ha a párt mögött nem állt volna a munkásosztály egész tömegének legteljesebb és legodaadóbb támogatása, vagyis mindazoké, akik a munkásosztály gondolkodó, tisztességes, önfeláldozó, befolyásos, az elmaradt rétegeket vezető vagy magával ragadó elemei.“ (Lenin Művei, XXV. köt., 173. old., oroszul.)

De mit jelent a diktatúra „megtartása“ és „kiszélesítése“? Ez azt jelenti, hogy a proletárok milliós tömegeibe bele kell vinni a fegyelem és szervezettség szellemét; ez azt jelenti, hogy a proletártömegek között védgátat és bástyát kell emelni a kispolgári ösztönösség és kispolgári szokások romboló befolyása ellen; ez azt jelenti, hogy erősíteni kell a proletárok szervező munkáját, mellyel a kispolgári rétegeket átgyúrnák és megnevelik; ez azt jelenti, hogy segítséget kell nyújtani a proletártömegeknek ahhoz, hogy magukat oly erővé neveljék ki, mely meg tudja semmisíteni az osztályokat és előkészíti a szocialista termelés megszervezésé-

nek feltételeit. Mindezt azonban lehetetlen elvégezni a párt nélkül, mely éppen tömörsége és fegyelmezettsége révén erős.

„A proletariátus diktatúrája — mondja Lenin — szívós, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztratív harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen. Milliók és tízmilliók szokásainak ereje a legszörnyűbb erő. Párt nélkül, mely vaskemény és edzett a harcban, párt nélkül, mely az osztály összes becsületes elemeinek bizalmát bírja, párt nélkül, mely figyelemmel tudja kísérni a tömegek hangulatát és tud arra befolyást gyakorolni, ilyen sikeres harcot vívni lehetetlen.“ (Lenin Művei, XXV. köt., 190. old., oroszul.)

A pártra a proletariátusnak azért van szüksége, hogy a diktatúrát kiharcolja és megtartsa. A párt a proletariátus diktatúrájának eszköze.

Ebből azonban az következik, hogy az osztályok eltűnésével, a proletariátus diktatúrájának elhalásával, a pártnak is el kell halnia.

5. *A párt, mint az akarat egysége, mellyel összeegyeztethetetlen frakciók létezése.* A proletárság diktatúrájának kivívása és megtartása lehetetlen párt nélkül, mely éppen tömörsége és vasfegyelme folytán erős. Vasfegyelem azonban elképzelhetetlen a pártban az akarat egysége nélkül, a párt összes tagjainak teljes és feltétlen cselekvésszerű egysége nélkül. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ezzel a párton belül ki volna zárva a vélemények harcának lehetősége. Ellenkezőleg, a vasfegyelem nemcsak nem zárja ki, hanem feltételezi a kritikát és a vélemények harcát a párton belül. Mégkevésbé jelenti ez azt, hogy a fegyelemnek „vaknak“ kell lennie. Ellenkezőleg. A vasfegyelem nemcsak nem zárja ki, hanem feltételezi az alárendelés tudatosságát és önkéntességét, mert csak a tudatos fegyelem lehet igazi vasfegyelem. De mikor a vélemények harca már befejeződött, mikor a kritika ki van merítve és a határozatot elfogadták, a párt összes tagjainak akarat- és cselek-

vésbéli egysége az az elengedhetetlenül szükséges feltétel, ami nélkül nem képzelhető el sem egységes párt, sem vasfegyelem a pártban.

„A polgárháború kiéleződésének jelenlegi korszakában — mondja Lenin — a kommunista párt csak abban az esetben tudja kötelességét teljesíteni, ha a legnagyobb centralizmus alapján szervezzük, ha a katonai fegyelemmel határos vasfegyelem fog uralkodni benne és ha a párt központja hatalommal és tekintéllyel bíró szervezet lesz, melynek széles a jogköre s amely a párt tagjainak általános bizalmát élvezi...” (Lenin Művei, XXV. köt., 282—283. old., oroszul.)

Igy áll a dolog a pártonbelüli fegyelemmel a diktatúra kivívását megelőző viszonyok között.

Ugyanez áll a pártfegyelemre, de még fokozottabb mértékben a diktatúra kiharcolása után.

„Aki csak valamelyest is gyengíti — mondja Lenin — a proletariátus pártjának vasfegyelmét (különösen a proletariátus diktatúrája idején), az ténylegesen a burzsoáziának segít a proletariátus ellen.” (Lenin Művei, XXV. köt., 190. old., oroszul.)

De ebből az következik, hogy frakciók fennállása nem fér össze sem a párt egységével, sem a párt vasfegyelmével. Aligha kell bizonyítgatni, hogy a frakciók oda-vezetnek, hogy a pártnak több központja van; ha több központ van, ez azt jelenti, hogy a pártnak nincs közös központja, hogy szétbomlik az akarat-egység, gyengül és züllik a fegyelem, gyengül és züllik a diktatúra. Magától értetődik, hogy a II. Internacionále pártjai, melyek a proletariátus diktatúrája ellen harcolnak és a proletárokat hatalomra vinni nem akarják, megengedhetik maguknak a frakciók szabadságának liberalizmusát, mert vasfegyelemre egyáltalán nincsen szükségük. De a Kommunista Internacionále pártjai, melyeknek munkáját a proletárdiktatúra kivívásának és megszilárdításának feladata szabja meg, nem lehetnek bele sem a „liberalizmusba”, sem a frakciók szabadsá-

gába. A párt az akarat egysége, mely kizárja a frakciózást és a pártonbelüli hatalom minden szétaprózását.

Innen ered Leninnek az a megállapítása, hogy a „frakciózás veszedelmes a pártegység és a proletár élcsapat akarategységének megvalósítása szempontjából, ami alapfeltétele a proletárdiktatúra sikerének.“ Ezt a megállapítást rögzítette le pártunk X. kongresszusának „A pártegységről“ szóló külön határozata.

Innen ered Leninnek az a követelése, hogy „minden frakciózást teljesen meg kell szüntetni“ és hogy „kivétel nélkül, haladéktalanul fel kell oszlatni minden csoportot, bármiféle platform alapján alakult is“, „a pártból való feltétlen és azonnali kizárás“ terhe alatt. (L. „A pártegységről“ szóló határozatot.)

6. *A párt erősödik azáltal, hogy megtisztítja magát az opportunistá elemektől.* A párton belüli frakciózás forrásai a párt opportunistá elemei. A proletariátus nem zárt osztály. Szünetlenül ömlenek bele a parasztság, a kispolgárság, az értelmiség soraiból származó elemek, melyeket a kapitalizmus fejlődése proletarizált. Ezzel egyidejűleg megy végbe a proletariátus legfelsőbb rétegeinek elfajulási folyamata, főként olyan szakszervezeti és parlamenti elemeké, melyeket a burzsoázia koloniális extraprofitjaiból hízlal. „Az elpolgárosodott munkásoknak ez a rétege — mondotta Lenin — vagy a „munkásarisztokrácia“, mely teljesen kispolgári életformájánál, keresetének nagyságánál, egész világnézeténél fogva a II. Internacionále főtámasza és napjainkban a burzsoázia fő szociális (nem katonai) támasza. Mert ezek a burzsoázia valódi ügynökei a munkásmozgalomban, a kapitalisták osztályának munkásmegbizottai, a reformizmus és sovinizmus valódi közvetítői.“ (Lenin Művei, XIX. köt., 77. old., oroszul.)

Mindezek a kispolgári csoportok valami módon behatolnak a pártba, beviszik oda az ingadozás és opportünizmus szellemét, a züllés és bizonytalanság szellemét. Főképpen ők a frakciózás és széthullás forrásai, a dezorganizáció és a pártonbelüli robbantómunka forrásai. Harcolni az imperiaлизmus ellen, amikor hátunkban ilyen „szövetségesek“ van-

nak, azt jelenti, hogy kétfelől lőnek ránk, a frontról is, hátulról is. Ezért a könyörtelen harc az ilyen elemek ellen, kikergetésük a pártból: az imperializmus elleni sikeres harc előfeltétele.

Az az elmélet, mely szerint az opportunistá elemeket pártonbelüli eszmei harccal kell „legyűrni“, mely szerint ezekkel az elemekkel *egy* párt keretében kell „megbirkózni“: rothadt és veszélyes elmélet, mely a pártot bénulással és krónikus sorvadással fenyegeti, a pártot az opportunizmusnak kiszolgáltatja, a proletariátust forradalmi párt nélkül hagyja, a proletariátust megfosztja legfontosabb fegyverétől az imperializmus elleni harcban. Pártunk nem törhetett volna utat magának, nem ragadhatta volna meg a hatalmat és nem szervezhette volna meg a proletárdiktatúrát, nem kerülhetett volna ki győztesként a polgárháborúból, ha soraiban Martovok és Dánok, Potrjeszovok és Axelrodok lettek volna. Ha pártunknak sikerült a maga belső egységét és sorainak soha nem látott tömörségét megteremtenie, ez mindenekelőtt annak köszönhető, hogy idejében meg tudta tisztítani magát az opportunizmus szennyétől, ki tudta úzni soraiból a likvidátorokat, mensevikeket. A proletárpártok fejiődésének és megerősödésének útja: a pártnak az opportunistáktól és reformistáktól, szociál-imperialistáktól és szociál-sovinisztáktól, szociál-patriótáktól és szociál-pacifistáktól való megtisztításán keresztül vezet. A párt azzal erősödik, hogy megtisztítja magát az opportunistá elemektől.

„*Nem lehet* győzni a proletárforradalomban, — mondja Lenin — *nem lehet* a proletárforradalmat megvédelmezni, ha soraiban reformisták, mensevikek vannak. Ez elvi szempontból teljesen világos. S szemléltető módon erősítik meg ugyanezt az Oroszországban és Magyarországon szerzett tapasztalatok... Oroszországban sokszor voltunk olyan nehéz helyzetben, hogy a szovjetrendszer *egész biztosan* megbukott volna, ha a mensevikek, reformisták, kispolgári demokraták pártunkban megmaradtak volna... Olaszországban, mint általában elismerik, arrafelé haladunk, hogy a proleta-

riátus megvívja döntő csatáit a burzsoáziával az államhatalomért. Ilyen helyzetben nemcsak a mensevikeket, reformistákat, turatistákat* kell a pártból feltétlenül eltávolítani, hanem az is hasznosnak bizonyulhat, hogy még kitűnő kommunistákat is eltávolítanak az összes felelős állásokból, ha megvan bennük a hajlandóság arra, hogy meginogjanak és átinogjanak a reformistákkal való 'egység' oldalára... A forradalom előestéjén és a győzelemért vívott legelkeseredettebb harc pillanatában a párton belül a legcsekélyebb ingadozás is *mindent tönkretelhet*, elbuktathatja a forradalmat, kizagadhatja a hatalmat a proletariátus kezéből, mert ez a hatalom még nem szilárd, a ránehezedő nyomás még túlságosan erős. Ha az ingadozó vezérek ilyenkor félrevonulnak, ez nem gyengíti, hanem erősíti a pártot, a munkásmozgalmat, a forradalmat." (Lenin Művei, XXV. köt., 462—464. old., oroszul.)

IX.

A MUNKA-STILUS

Nem irodalmi stílusról van itt szó. A munka-stílusra gondolok, arra a jellegzetes és sajátos valamire a leninizmus gyakorlatában, ami a leninista funkcionárius különleges típusát hozza létre s a munka különleges, lenini stílusát teremti meg. Mik e stílus jellemvonásai? Milyenek sajátosságai?

Ilyen sajátosság kettő van: a) az orosz forradalmi lendület és b) az amerikai tárgyilagosság. A leninizmus stílusa éppen ennek a két sajátosságnak egyesítése a párt- s az állami munkában.

Az orosz forradalmi lendület ellenméreg a renyhesség, a rutin, a konzervativizmus, a gondolatpangás s az ősi tradíciók rabszolgai követése ellen. Az orosz forradalmi len-

* Turati, Filippo (1857—1932) — olasz szélsőjobboldali szocialista. — Ford.

dület az az életető erő, mely gondolatot ébreszt, mely előre hajt, a multat összetöri, perspektívát nyit. Nélküle nincs előrehaladás. De minden amellett szól, hogy a gyakorlatban üres „forradalmi” ábrándozássá fajul, ha nem egyesítjük amerikai tárgyilagossággal a munkában. Ilyen elfajulásra nagyon sok példa van. Ki nem ismeri a „forradalmi” fantáziálás és a „forradalmi” tervkovácsolás betegségét, melynek forrása a rendelet erejébe vetett hit, amely rendelet majd mindent elintéz és átalakít? Egy orosz író, Ilja Ehrenburg, „Tökkomemb” (Tökéletesített kommunista ember) című elbeszélésében ábrázolja az ebbe a betegségbe esett „bolsevik” típusát, aki azt tűzi ki maga elé célul, hogy megrajzolja az ideálisan tökéletesített ember sémáját és... „belefulladt” ebbe a „munkába”. Az elbeszélésben sok a túlzás, de hogy a betegséget helyesen tapintja ki, az kétségtelen. Azt hiszem senki sem csúfolja ki oly maróan és kiméltetlenül az ilyen betegeket, mint Lenin. „Kommunista hencegés” — így gúnyolta ezt a fantáziálásba és rendeletgyártásba vetett beteges hitet.

„A kommunista hencegés — mondja Lenin — azt jelenti, hogy egy ember, aki benne van a kommunista pártban és akit onnan még nem tisztogattak ki, azt képzei, hogy minden feladatot meg tud oldani kommunista rendelet-gyártással.” (Lenin Művei, XXVII. köt., 50—51. old., oroszul.)

A „forradalmi” szószátyársággal Lenin rendesen az egyszerű és hétköznapi tetteket helyezte szembe, aláhúzóan ezzel, hogy a „forradalmi” fantáziálás a valódi leninizmus szellemével is, betűjével is ellenkezik.

„Minél kevesebb felfujt frázist, — mondja Lenin — minél több egyszerű, hétköznapi tettet... Minél kevesebb politikai fecsegést, minél több figyelmet a kommunista építőmunka legegyszerűbb, de eleven tényeivel szemben...” (Lenin Művei, XXIV. köt., 343. és 335. old., oroszul.)

Az amerikai tárgyilagosság viszont ellenméreg az üres „forradalmi” ábrándozás és a fantasztikus tervgyártás ellen.

Amerikai tárgyilagosság az a leküzdhetetlen erő, amely nem ismer, és nem ismer el gátakat, amely tárgyilagossá állhatatosságával minden akadályt elsodor útjából, amely feltétlenül befejez mindent, amit egyszer elkezdett, ha még oly kis dologról van is szó, és ami nélkül komoly építőmunka elképzelhetetlen. De az amerikai tárgyilagosság egykönnyen szűklátókörű és elvtelen ügyeskedéssé fajulhat, ha nem egyesítik orosz forradalmi lendülettel. Ki ne ismerné a korlátolt praktícizmusnak és az elvtelen ügyeskedésnek azt a betegségét, amely egyes „bolsevikokat” nemritkán odajuttat, hogy elfajulnak és a forradalom ügyétől eltávolodnak? Ez a különös betegség tükröződik Borisz Pilnják „A mezotelen év” című elbeszélésében, ahol az író az orosz „bolsevikok” típusait rajzolja meg, akik tele vannak akarattal és gyakorlati határozottsággal, akik igen „energikusan” „funkcionálnak”, de hijjával vannak a perspektívának, nem tudják, „mi mire való” és, ennek folytán, letévednek a forradalmi munka útjáról. Senki olyan maró szatirával nem gunyolódott a napi-praxisba fulladó ügyeskedésnek ezen a betegségén, mint Lenin. „Korlátolt praktícizmus”, „fejetlen ügyeskedés”, így gunyolta Lenin ezt a betegséget. Rendszerint szembeállította vele az eleven forradalmi szellemű munkát és a forradalmi távlatok szükségességét mindennapos munkánk minden dolgában, hangsúlyozva ezzel azt, hogy a napi praxisba fuló ügyeskedés épannyira ellenkezik az igazi leninizmus szellemével, akár a „forradalmi” fantáziálás.

Az orosz forradalmi lendület egyesítése az amerikai tárgyilagossággal: ez a leninizmus lényege a párt- és az állami munkában.

Csak ez az egyesítés adja meg a lenini funkcionárius tökéletes típusát, a leninizmus munka-stílusát.

TARTALOM.

BEVEZETÉS	5—7
I. A LENINIZMUS TÖRTÉNELMI GYÖKEREI	7—13
II. A MÓDSZER	14—21
III. AZ ELMÉLET	21
1. Az elmélet jelentőségéről	21
2. Az ösztönösség „elméletének“ kritikája, vagy az élcsapat szerepe a mozgalomban	23
3. A proletárforradalom elmélete	25
IV. A PROLETARIÁTUS DIKTATÚRÁJA	33—50
1. A proletariátus diktatúrája, mint a pro- letár forradalom eszköze	38
2. A proletariátus diktatúrája, mint a pro- letariátus uralma a burzsoázia felett	42
3. A Szovjethatalom, mint a proletariátus diktatúrájának államformája	46
V. A PARASZTKÉRDÉS	50—63
1. A kérdés feltevése	50
2. A parasztság a burzsoá-demokratikus for- radalom idején	52
3. A parasztság a proletárforradalom idején	56
4. A parasztság a Szovjethatalom megszilár- dítása után	58
VI. A NEMZETI KÉRDÉS	63—73
1. A kérdés feltevése	63
2. Az elnyomott népek felszabadító moz- galma és a proletárforradalom	68

VII. SZTRATÉGIA ÉS TAKTIKA . . . . . 73—90

1. Sztratégia és taktika, mint a proletár osztályharc vezetésének tudománya 73
2. A forradalom szakaszai és a sztratégia 75
3. A mozgalom ár- és apály-jelenségei és a taktika 76
4. A sztratégiai vezetés 78
5. A taktikai vezetés 83
6. Reformizmus és forradalmiság 87

VIII. A PÁRT . . . . . 90—103

1. A párt, mint a munkásosztály élcsapata 92
2. A párt, mint a munkásosztály szervezett csapata 94
3. A párt, mint a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája 97
4. A párt, mint a proletariátus diktatúrájának eszköze 99
5. A párt, mint az akarat egysége, mellyel összeegyeztethetetlen a frakciók létezése 101
6. A párt erősödik azáltal, hogy megtisztítja magát az opportunistá elemektől 103

IX. A MUNKA-STÍLUS . . . . . 105—107

PATYOMKIN

A DIPLOMÁCIA TÖRTÉNETE

A VILÁGTÖRTÉNELEM
LÉLEKZETELÁLLÍTÓAN ÉRDEKES REGÉNYE
HITELES NEMZETKÖZI OKMÁNYOK ALAPJÁN
ISMERTETI AZ 1872—1919-ES KORSZAK
MINDEN REJTETT MOZZANATÁT

FÜZVE 28.— Ft

KÖTVE 38.— Ft

SZIKRA KIADÁS

IDEGEN SZAVAK

MARXISTA MAGYARÁZATOKKAL

Szerkesztette SÁNDOR KÁLMÁN

ELSŐ KORSZERŰ, MARXISTA—LENINISTA
SZELLEMBEN SZERKESZTETT KÉZIKÖNYV
A KÖZHASZNÁLATÚ FOGALMAK
ÉS KIFEJEZÉSEK TISZTÁZÁSÁHOZ

FÚZVE 15.— Ft

KÖTVE 25.— Ft

SZIKRA KIADÁS

MARX KÁROLY

A TŐKE

A POLITIKAI GAZDASÁGTAN BIRÁLATA

(A TŐKE TERMELÉSI FOLYAMATA)

* *

*A MARXIZMUS ALAPVETŐ
MŰVÉNEK ELSŐ TUDOMÁNYOS
SZÖVEGKRITIKAI KIADÁSA*

*

FORDITOTTA

RUDAS LÁSZLÓ ÉS NAGY TAMÁS

KB. 1000 OLDAL

SAJTÓ ALATT

SZIKRA KIADÁS

ATA

AS

Az elméleti színvonal emeléséért

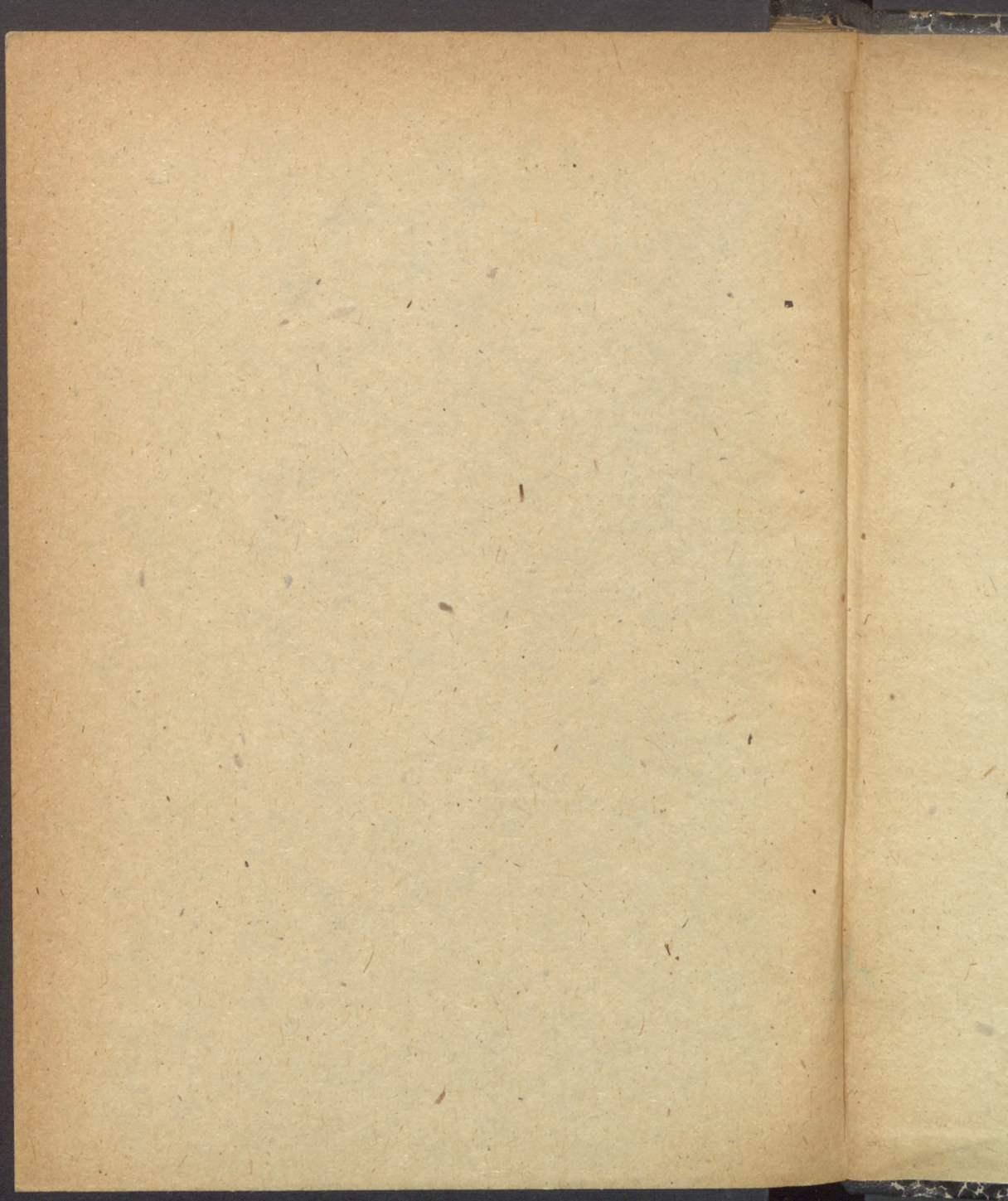
A MARXIZMUS - LENINIZMUS KIS KÖNYVTÁRA

*Minden kötete a marxi-lenini elmélet egy-egy
főkérdésével ismerteti meg az olvasót*

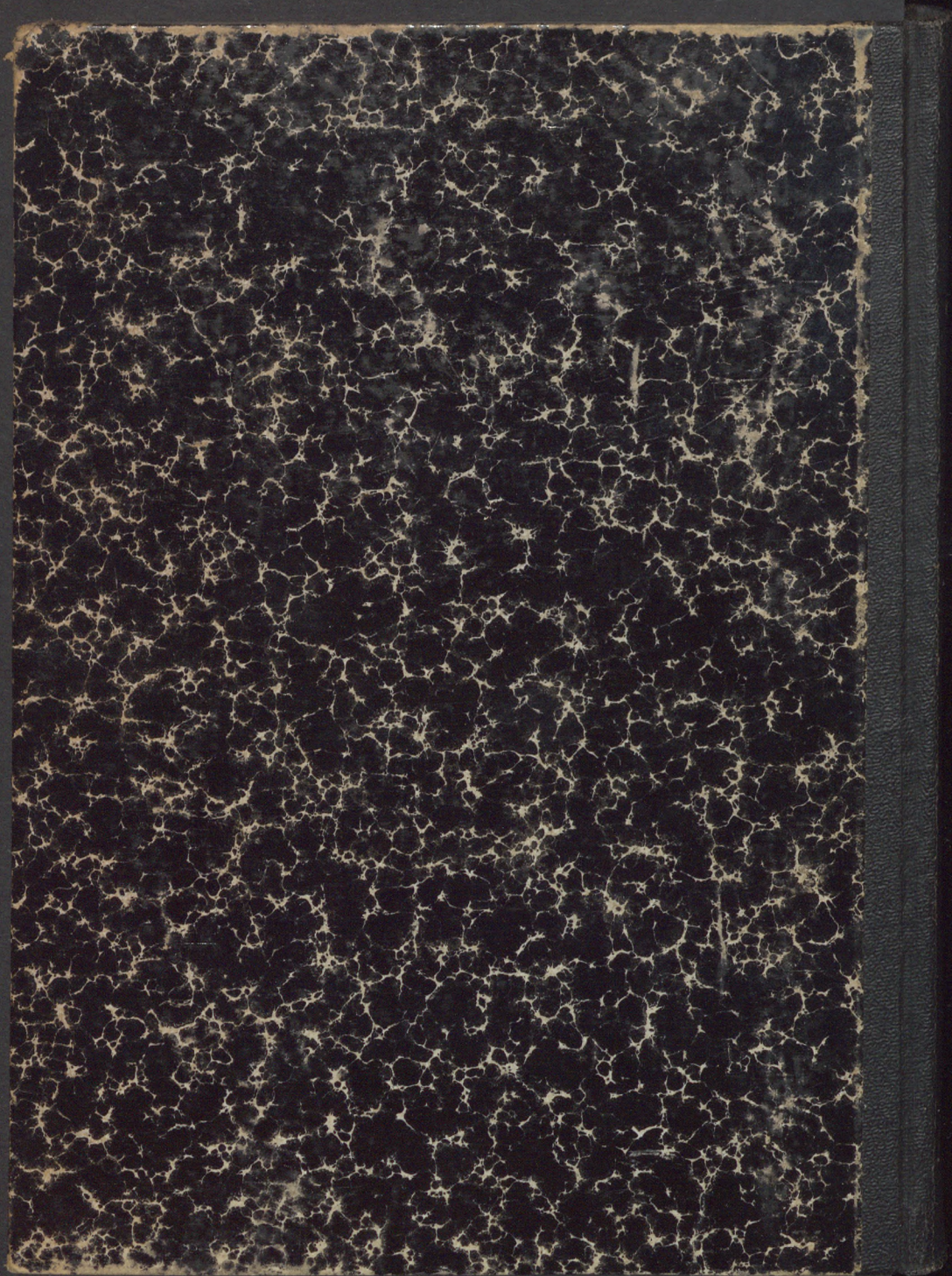
1. *Lenin*: Marx Károly
2. *Engels*: A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig
3. *Engels*: Feuerbach
4. *Marx*: Bérmunka és tőke
5. *Marx*: Bér, ár és haszon
6. *Marx-Engels*: A történelmi materializmusról
- 7-8. *Marx-Engels*: Kommunista kiáltvány
9. *Plechanov*: A materialista történelemfelfogásról
- 10-11. *Lenin*: Kik a „nép barátai“ és hogyan harcolnak a szociáldemokraták ellen?
12. *Plechanov*: A személyiség történelmi szerepének kérdéséhez
13. *Engels*: A szakszervezetekről
- 14-15. *Marx*: Osztályharcok Franciaországban
- 16-17. *Sztálin*: A leninizmus alapjai
18. *Sztálin*: A dialektikus és a történelmi materializmus

SZIKRA KIADÁS

16-17